

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Láthatatlan gyűrűk.

Budapest, október 24.

(K.) Jó magyar nemzet, ha még nem volnál torkig a választásokkal: itt a jó alkalom, választhatsz már megint. Ezuttal nem királyi szóra, de szélbali kommandóra. A szélbál ugyanis két hasonlatot dob feléd: tessék választani, melyik tetszik jobban. Lehetsz az a parádés cirkuszparipa, melyet az előző kormányok olyan kitűnően idomítottak, hogy most szabadon elővezetve is megtette a szokott tempókat. Ez, kihámozva a hasonlatból, azt jelenti, hogy azelőtt a presszió ostora alatt, most pedig azért szegődöttél a szabadelvű politika mellé, mert már véreddé vált a dresszúra, a szolgáltság. Vagy lehetsz másodsor nemes paripa, melynek bokáit azonban láthatatlan gyűrűk nyugózták, ami azt jelenti, hogy neked ugyan szabad választást ígértek, de nem mozghattál szabadon, mert a hatalom módját ejtette, hogy suttyomban a hátadra üljön és a maga kedve szerint dirigáljon. Láthatatlan gyűrűkkel nyugózte a bokáidat.

Tehát tessék választani! Cirkuszparipa vagy-e, vagy nemes paripa? A dresszúra ment-e véredbe, vagy láthatatlan gyűrűk nyugózták bokáidat? Felelj! Vagy mégse felelj, mert akármit mondanál, most se hinnék el neked, hogy szabadon és meggyőződésed szerint feleltél. Hiszen éppen azért jut ki neked a szélbali hasonlatokból, mert nem hiszi el, hogy szabadon és meggyőződésed szerint a szabadelvűpárt mellett foglaltál volna állást és nem az egyedül üdvözítő szélbali politika mellett. Ne szólj tehát, jó magyar nemzet, ugys csak az imént szóltál s akkor elég világos volt a beszéded. Feleljenek helyetted a faktumok, amelyekben kételkedni nem szabad

és nem is lehet. Feleljen helyetted az a benső meghasonlás, mely a két szélbali hasonlat közt kitért, midőn az egyik téged vádol, a másik pedig a kormányt. Hiszen ha az a parádés cirkuszparipa vagy, amelyik szabadon elővezetve is megteszi a szokott tempókat, mert az előző kormányok úgy idomították: akkor te javíthatatlan szolgáló vagy s a kormány hiába akar minden jót, mert te csak a régi tempókat tudod. A kormány azt kéri tőled, hogy küldjél a törvényhozásba képviselőket a saját tetszésed szerint, de te most is mamelukokat küldesz a hatalom tetszése szerint. Sőt, mondja rólad a szélbál, olyan tulságba viszed a hatalom hálványozását, hogy legtitkosabb óhajait is kiszimatolod s a mai hatalom kedvéért kegyetlenül taposol a volt hatalmon. Lám, ilyen vagy te, míg a cirkusz-paripáról való hasonlatnál magyunk. Viszont ha áttérünk a láthatatlan gyűrűkről való hasonlatra, akkor egyszerre változik a szín, változik a kép. Akkor te vagy a jó, az ártatlan, a jóra termett, aki ösztön szerint okvetlenül a szélbali kocsi huznád, ha azok a láthatatlan gyűrűk a bokáidat nem nyugóznék. Oh azok a láthatatlan gyűrűk! A hatalom, a kormány nyugózi le velük formás bokáidat, te böcsületes paripa. Az a gyalázatos hatalom, mely nyílt színen tiszta választásokról beszél, de alattomban előszedi a láthatatlan gyűrűket: az adminisztrációt, a pressziót, a pénzt, a megfélemlítést és a többi ismert gyűrűt. Nos, ugy-e, hogy kellemetlenül erős meghasonlásban szenved a két szélbali hasonlat?

Akár az egyiket, akár a másikat vegyük: téged, magyar nemzet, mindakettő — lóvá tesz. Azaz pardon, paripává. Más tekintetben azonban nem fér meg egymással a két vád. Vagy a nemzetnek ment vérebe a szolgáltság,

vagy a mai kormány is csak a presszió fegyverével dolgozik, ha mindjárt láthatatlan gyűrűknek nevezzük is. Ha az egyik igaz, a másik nem az — de egyik sem az. Mert hogy a nemzet igazán szabadon nyilatkozott s a mai hatalom kedvét lesve, nem taposott a volt hatalmon, azt igazolják a faktumok. Elbukott Tisza, de elbukott Plósz Sándor is. Kisebbségben maradt egy pár ember a régi gardából, de kimaradt Láng Lajos is, Emmer Kornél is, meg más is. Szabad tehát a nemzetet azzal vádolni, hogy kissé szeszélyesen élt a szabadságával, ami talán nem is olyan csoda, mikor először élt vele, de azt nem lehet ráfogni, hogy a régi dresszúra tempóit csinálta most is, mikor szabadon elővezetve produkálta magát. Egy szabad nemzet nyilatkozott, egy kicsit szeszélyesen néhol, egy kicsit gyámoltalanul máshol, de egészben öntudatosan és szabad meggyőződése szerint. Ami pedig azokat a láthatatlan gyűrűket illeti — no azt az embert igazán érdekes volna látni, aki ezt a mesét ma is elhiszi a szélbálnak. Nem hiszi azt komolyan a szélbál sem. De még talán az a derék hasonlatgyáros sem, aki a szép hasonlatért életet adott egy csuf inszINUACIÓNAK. Hogy ő maga sem igen hibeti, arról meggyőző, mikor Széll Kálmán miniszterelnököt olyan politikusként fűti, aki szüntelen gyöngeséget tanusít fölfelé és egyben folyton alkuvó lefelé is. Miért gyöngé fölfelé? Mert megakadályozta, hogy az alkotmány csorbát szenvedjen? Mert elsőnek merte a koronának tanácsolni, hogy tiszta választásokkal keressük a nemzet választát, kell-e neki a Deák Ferenc műve, vagy sem? Mert elsőnek merte hangoztatni, hogy a közjogi alap nem szorult olyanok védelmére, akik nem is mindig a közjogi alapot, hanem

T Á R C A.

A cél felé.

Fáj, de nem panaszlom, hogy amerre lépek,
Vérem elhullása jelzi az utat;
Messzi még a céloom, de a kétség nem bánt,
Irányt egy tündöklő szép csillag mutat.

Én csak törtetek a sötét, vad bozótban,
Mint egy lopva járó nyugtalan kobold,
Rajongó ábránddal vergődöm előre:
Utat törni ott, hoi eddig nyom se volt.

S lám a vert csapáson hogy futnak utánam,
Kurjongatva: „Fogd meg, le kell ütni őt!”
S énnekem, balgának, feldobog a szívem,
Megesillanni látom már a jobb jövőt:

Im az út kinyitva, járható a pálya:
Tolong rajta immár egy egész csapat!
Gázoljanak rajtam keresztül, nem bánom,
Hogyha csak elérik — az én céloimat!

K. Lippich Elek.

Almafa és cseresnyefa.

(A legújabb plágium-ügy.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Roboz Andor.

Köztudomásu dolog, hogy azok a vádak, melyek író-emberre plágium gyanúval akarják sútni — rendszeren csunya kudarcra végződnek. Az irodalomtörténet az ilyen vádlók egész seregét adta át az örök — neveltségességnek. Az egyik

hatalmas kötetben „bizonyított”, hogy Lessing egész életében egyetlen egy eredeti sort se írt, minden szavát lopta valahonnan. A másik Molière-ről sütötte ki, hogy irodalmi szarka volt, a harmadik Shakespeare-ről fejtette ki nagy gyönyörűséggel, hogy nem volt semmi invenciója, mert legtöbbször csak novellákat dramatizált, főleg *üzleti szempontból* — éppen úgy, mint Birch-Pfeiffer aszszony... A példák sokaságuknál fogva elősorolhatatlanok.

Alig van nagy író, akire legalább egyszer rá nem fogták, hogy plagizált, de nem csak ráfogták, hanem bizonyították is, már tudniillik úgy, ahogy az irodalom e szigorú örei bizonyítani tudnak. Talán hazudnak? Nem. Rossz-hiszeműek? Legkevésbé sem. Egyszerűen nincsenek tisztában az író fogalmával....

Az íróval, a költővel, akinek teremtő ereje van. Természetesen igazi íróról beszélünk, aki munkásságával érdemelte ki ezt a kitüntető elnevezést — és nem szédeltől, aki másnak ruhájában csempészte magát be az irodalom szentélyébe. Az író, aki teremteni tud, akit ez a szent erő munkára hajt és aki ez isteni adományának már tanubizonyosságát adta, az ilyen ember nem is tudna lopni. Nem tudna, ama belső, titokzatos erőnél fogva, amely akaratától függetlenül működik és minden átalakít, ami hatásának szférájába jut. Megvalósítja az alkímia ábrándjait, az egyik ércet másikká alakítja át, a rezet ezüstté, az ezüstöt arannyá változtatja. Am olykor nem az egész anyagot varázsolja ujja, csak a részletek mutatják csodás erejét... Finom árnyalatokat támaszt, melyek azonban olyan kifejezők, olyan sokat mondók, az egész szempontjából annyira módosítók, hogy lényegé válnak annak szemében, aki észreveszi. És itt kezdődik az irodalom szigorú eszéinek tragikumja. Szemük nem eléggé gyakorlott az árnyalatok megfigyelésében. Ha két munka külső kontúrjonaiban megegyező részletekre bukkannak, rögtön felháborodnak és kitér be-

lőlk a méltatlankodás. Ahhoz az utazóhoz hasonlítanak, ki sem hegyes vidéken, sem alföldön nem érzi jól magát. Mindenütt ugyanazt látja. Egyszerű sziklákat és a messzeségbe vesző síkságot... Arról a gyönyörűségről, amit a finom eltéréseket, a hangulatok különféleségét megfigyelő érez, fogalmuk sincs. Pedig az ég kéksége, a szellő suttogása, a fű hajlása, a víz hullámzása is ezerféle, amint ezerféle az erdő csendje, a síkság némasága, a szert, hogy milyen halk neszek, nem annyira hallható, mint csak sejtethető hangok szűrődnek beleje... Mennyi embernek egyforma a temető, a templom, az elhagyott várrom és a virágtól tarkálló mező némasága!... Mennyire nem tud az egyiknek fenségéről, a másiknak komorságáról és a harmadiknak megnyugtató varázsáról...

Azért kétély száll meg, ha olyan íróval szemben hangzik fel a plágium vádja, akit valóban írónak ismertem meg...

Bokort vádolják azzal, hogy plagizálta egy pályadijat nyert égyfelvonásos vígjátékának tárgyát! Bokor, aki évek hosszú során át az eredeti alkotások egész sorával lépett a közönség elé! Es mit plagizált? Hatalmas, megrázó gondolatot? Megdöbbentő, tragikus fordulatot? A kacagtató helyzeteknek hosszú sorát? Nem. Hanem egy almát és targoncát? Igen, mondja a vádló, de mikor mind a két darab csakis ezen fordul meg, ezen az egyetlen ötleten!...

Es itt szólat meg bennem először a kétély. Hátha csak a vádló látja úgy... A vádló, aki hirtelen megdöbbentő kijelentést tesz: a két darabban nemcsak a fa és talyiga közös, hanem *Almafa* című vígjátékában Hutt János *Das war ich!* című darabját mind nagyjában, mind aprólékos részleteiben hven követi.

Ez már baj volna... Tehát részleteiben is! Ez a pont dönti mindég el a plágium kérdését, ha bebizonyítják. Am Bokor vádlója nem tette ezt. Azt tette, ami a plágiumvádlóknak rendes

olykor inkább a maguk érdekét gondolták? Hát aki ilyen legendákat rombolt le, az gyöngye föléje?

S aztán, hogy lefelé folyton megalkuvó Széll Kálmán! Ha olyan gyöngye, hogy folyton megalkuszik, ugyan hol is vette azt a bátorságot, hogy gyűrűket, ha láthatatlanokat is, rajjon a nemes magyar paripa bokáira? Hiszen ha ilyenre képes, akkor nem gyöngébb, hanem ravaszabb és veszedelmesebb minden híres és nevezetes elődjénél! Pedig hát a szélbéli kritika szerint gyöngye és megalkuvó. Hogy fér össze ez a kétkeltű kritika? Majd megmondjuk. Azelőtt majdnem minden törvényalkotáshoz, még a legjobbhoz is tapadt valami brutalitás. Mindent úgy kellett megcsinálni, hogy nemcsak az ellenvéleményt, de az ellenzékét is megtörjék. Az jó volt a szélsőbálnak, mert a kimutatható hatalmi erőszak mindig jó fegyver az ellenzék kezében. Most Széll Kálmán béri, ha az ellenvéleményeket győzi le s nem kívánja mindig az ellenzékét is megenni. Jó törvényeket akar és nem virtuskodni is mellesken. Civilizált formák közt harcol, de így is győz. Semmi brutalitás: mégis ugyanolyan diadal. Hát ez az, ami ha fáj a harcias ellenzéknek, érthető. Mert ha azelőtt sem az ellenzék óhajta szerint kormányozták az országot, de legalább megvolt az a gyümölcsözhető elégtétele, hogy a kormány erőszakoskodott. Ma azonban, mikor megint nem az ellenzék dirigál, még azt sem mondhatja, hogy erőszakkal ütök el az érvényesüléstől. Ezért mondja most utólag erősnek az erőszakost és ezért csufolja *gyöngyének* a tapintatost. Hogy Széll Kálmán folyton megalkudnék lefelé, azt jó magyarán így kell érteni: Széll Kálmán civilizált formák közt, egyenesen és őszintén nagyobb eredményeket ér el a nemzet javára, mint olyan elődei, akik egy-egy törvény megalkotásánál többre nézték az ellenzék kárát, mint az ország hasznát. Ha ez azt jelenti, hogy Széll Kálmán lefelé megalkuvó, akkor kívánatos, hogy a megalkuvás a magyar politikában állandóbb tényező legyen, mint idáig volt.

Különbözik pedig sebj. Ahol a nemzetet ilyen választások után parádés cikuszparipának mondják, ott nem szabad rajta megütközni, ha Széll Kálmánt *ilyen* eredmények után gyöngyének és megalkuvónak nevezik...

(nem mondom rossziszemű) gyakorlata. Elmondja a két szindarab szembeszökő közös motívumait, ami bennük szerinte teljesen megegyezik: „egy pár, akinek (nem valami fontos okból ugyan) nem volna szabad, „enyeleg”. Hogyan? Ugy, hogy a lány letrán felmászik az alma- (eseresnye-) fára, lejön, a fiu összecsokolja, talyigában körültolagatja. Az intrika, a *kommische Alte* árulkodni akar. Hogy nullázzák ki? Ugy, hogy másokkal eljártatják ugyanazt a jelenetet. „Ez mindkét darabnak — folytatja a vádló — közös tárgya, közös tartalma. Ennél sem több, sem kevesebb nincs sem az egyikben, sem a másikban...”

Ujabbon beleszólok a vitába Tóth Béla is, aki segítségére menvén az első vádlónak, egyszerűen bolondnak és rossziszeműnek mond mindenkit, aki a két darab előlvasása után nem fogja azt mondani, „hogy a kettő azonosgy”... Tóth Béla szintén kívánatosnak tartaná, hogy irodalmi bíróság mondjon ítéletet és ha ez azt állapítja meg, hogy az a két darab nem egymásból csinálódott, akkor fogházbüntetést fog a maga részére kérni...

Hát ez nagy önfeláldozásra mutat, de azért még mindig nem bizonyít... Ha én Tóth Béla vagyok — már a közönség megnyugtatóra is, melyet bizonyára kétségbejuttat meg csak a lehetősége is annak, hogy az *Esti levelek* írja bizonytalan időköz a börtön nyirkos levegőjét szivhatja — egyszerűen magam végzem el a zsüri dolgát. A közönség szemelátára elemezem, boncolom szét a két darabot — és nem a publikumra bízom ezt a kissé fáradságos munkát! Mert ha ez a közönség kötelessége — mire való a kritika? De hát legyen Tóth Béla kívánsága szerint. Előveszem a két darabot én, mint egyszerű közönség és beléjük merülök. Lehet, hogy — Tóth Béla szerint — mint bolond és rossziszemű ember kerülök ki a vállalkozásból — de megteszem, mert úgy érzem, hogy ez kötelesség!

Hogy a két darab nem egyformán kezdődik, azt a vádló koncedálja, amennyiben kijelenti, hogy Bokor „hozzácsapott az elejéhez még valami két jelenetet, ezek azonban teljesen feleslegesek”...

BELFÖLD.

Negyven millió az iparnak. Ma délután a miniszterelnöki palotában minisztertanács volt, amely azt a nagyjelentőségű határozatot hozta, hogy *negyven millió korona erejéig* különböző állami megrendelésekkel siet a válsággal küzködő iparágak segítségére. A kormány ez elhatározásáról félhivatalosan a következőket jelentik:

A mai minisztertanács egyik tárgya az az előterjesztés volt, amelyet Lukács László pénzügyminiszter a vas- és gépipar, valamint az építési ipar és az ezzel összefüggő iparágak terén mutatkozó paugás és főleg a tél közeledtével kétszeres súlylyal fenyegető munkahány megelőzése érdekében tett.

Ez előterjesztés alapján a minisztertanács elhatározta, hogy az egyes tárcák költségvetésében, nemkülönben a tavaly hozott beruházási törvényben előrelátott állami építkezések elrendelése, amennyire csak lehet, *gyorsítottassék*, hogy az egyes beszerzések, amelyekre a folyó évi költségvetésben fedezet már rendelkezésre áll, szintén lehetőleg gyorsan tésessenek meg.

Ezek az általános jellegű intézkedéseken kívül a minisztertanács saját felelősségére, a dolog halasztáhatatlan voltát tekintve, *felhatalmazta az illető minisztereket, hogy különböző megrendeléseket már most tehessenek meg, amelyekre a fedezetet még csak az 1902. évi költségvetés vagy külön törvény útján fogja a törvényhozás megadni.* A megrendelések ez utóbbi csoportjába tartozik több ezer tenkerocsi, a népiölkés felleggyerzésekének bevezetésére szolgáló ismétlő-egységek, több vasuti és közúti vashíd, tetőszerkezetek, műhelyberendezések, stb. megrendelése, amelynek összértéke 40 millió koronát meghalad.

Ugy értesülünk, hogy mindezekről a pénzügyminiszter a költségvetést kiséző expoziójában a képviselőháznak előzetes jelentést fog tenni.

Az említett állami akcióknak első sorban az lévén a célja, hogy a kereset a téli időszak alatt ne szüneteljen, a minisztertanács értesülésként szerint azt is elhatározta, hogy a megrendelések alkalmával a szállító vállalatoktól annak a kötelezettségnek elvállalása is fog követeltetni, hogy bizonyos időn át alkalmazottaik és munkásaik mai létszámát az időközi rendes változásokon kívül apasztani nem fogják.

A magyar közvélemény kétségtelenül megnyugvással és hálás elismeréssel fogadja a kormány ez akcióját, amely nemcsak az iparterén mutatkozó pangás leküzdésére alkalmas, de egyúttal a kormány humanus gondolkodásáról tesz tanúságot. Ismeretes, hogy az építőipar válságos helyzetbe érzékenyen nehezedett a munkásosztályra is, mert az iparvállalatok megrendelés hiánya miatt mind nagyobb számban bocsátották el munkásaikat. Ez a szomorú helyzet

azóta sem javult és a munkások újabb ezreit fenyegette az a veszedelem, hogy önbírájukon kívül megfosztatnak kenyérkeresetüktől. A tél közeledtével eként fenyegető nyomornak és inségnek veszi elejét a kormány, midőn ily hatalmas összegekkel megakadályozza annyi elsőrangú hazai iparvállalat üzemének redukcióját.

Lemondás. Mint értesülünk, *Berzeviczy Albert* országgyűlési képviselő, az új összelérhetetlenségi törvény rendelkezése következtében az északmagyarországi kőszénbánya-részvénytársaság és a Dunabüny-Schönhoeh-Hartmann-féle hajó- és gépgyár-részvénytársaság elnökségéről a mai napon lemondott.

A mai pótválasztások. Ma Bazinban és Stomfán volt választás. Ugy Bazinban, mint Stomfán 9 órakor a legnagyobb rendben kezdődött meg a gyűlés.

Bazinban fél 11-ig gróf *Apponyi Gyulára* leszávozott 374, *Hrabovszky* néppártira 59 választó. Déli 12 órakor gróf *Apponyi Gyulára* 542, *Hrabovszky József* néppártira 173-an szavaztak.

Fél 1 órakor *Apponyinak* 567, *Hrabovszkynak* 214 szavazata van. A többséget a szabadelvűpárt állandóan megtartotta. Ezt fél 8 órakor hirdette ki az elnök a választás eredményét. *Apponyi* 1003, *Hrabovszky* 936 szavazatot kapott s így 67 szótöbbséggel gróf *Apponyi Gyula* választatott meg.

Stomfán — mint tudósítónk táviratozza — a szavazás 9 órakor kezdődött a község két utolsó házában. A kerület minden községében katonaság és csendőrség cirkál. Egy osztály huszár és összesen négy század gyalogság *Schlauch* őrnagy alatt, továbbá 80 csendőrségi Geier főhadnagy parancsnoksága alatt készenlétben van. Hír szerint több községben verekedések fordultak elő. *Komlóssy* Ferenc szabadelvű jelölt érdekében *Kubinyi Géza* országgyűlési képviselő, *Trubinyi* néppárti jelölt mellett *Szüllő* és *Ernst* képviselők agitálnak. 11 óráig leszávozott *Komlóssyra* 424, *Trubinyira* 173, 12 órakor *Komlóssynak* 450, *Trubinyinak* 250, délután 4 órakor *Komlóssynak* 619, *Trubinyinak* 645 szavazata volt. A magyar és német értelmiség a szabadelvűpártira szavazott, a parasztság azonban a néppárt befolyása alatt áll. A választás eredménye az lett, hogy a néppárti *Trubinyi József* 1222 szóval *Komlóssy* Ferencnek 800 szavazata ellenében országgyűlési képviselőnek választották.

A katolikus autonómia. A *Pol. Ért.* jelenti: A katolikus autonómiai kongresszust a 27-es bizottság által készített új tervezet tárgyalása céljából november hó második felére hívják össze.

Megtámadott mandátumok. A második petíció ma érkezett be a Kuria iktatóhivatalába. A kérvényező *Urbán Péter* és társai, *Rohozcy* Gedeon volt vá-

Ehhez mi még csak azt jegyezzük meg, hogy a végéhez is „csapott” Bokor két jelenetet és hogy az egész darab nyole jelenetből áll...

A „hozzácsapott” két jelenet megismertet: Mákó Balázssal és családjával, férjezett lányával, vejevel, a család fő nővérével, Cenci névvel és a főhősével, a 16 éves Huskával, ki mellett a néni, minthogy Mákóné rég meghalt, az anya helyét pótolja. A „hozzácsapott” két jelenet rendkívül élénk és vidám dialogusokban mutatja Cenci néni bogarát, hogy az olyan leány, kit apja nevel — mert Mákó nem juttat Cenci néninek valami nagy részt a nevelés munkájából — ökvetlenül rossz utra lép. Morális érteke megromlik. Gondolkodása nőietlenül válik... Eppen e kedvenc meggyőződése miatt vész össze a reggelinél az egész társasággal a „hozzácsapott” két jelenetben... Bántja, hogy unokahuga Mákó Margit mások előtt enyeleg férjével és minthogy Ilonka kékis a reggelitől, meg van győződve, hogy valami helytelenség tartja vissza... „A ferde nevelés”-re vonatkozó kijelentései miatt mindenkivel hajbakapván, ezzel a meggyőződéssel siet el...

Est jól jegyezzük meg... Cenci néni ég a vágytól, hogy igazságát bebizonyítsa, utolsó szavával is arra figyelmezteti fivérét, hogy eljön az idő, mikor belátja, mennyire igaza volt neki, Cenci néninek...

Ami a második jelenetben történik, másodrangú fontosságú. Ilonka megérkezik. Kísül, hogy az emberszeretet egy cselekedete tartotta vissza és hogy Mákó Balázs összeszervett legkedvesebb szomszédjával, testi-lelki barátjával, Somorjai Dömével. Mindketten képviselőnek léptek fel. Eppen folyik a választás... Mákó maga is a községfőháza siet, a hová férjezett leánya és veje is követi. Ilonka egyedül marad a kertben, ahol a reggeli és a rajzolt két jelenet lefolyik... Rossz kedv szállja meg. Miért is haragszik atyja Somorjára?... Mikor...

Be sem tudja monologusát fejezni, mert a szomszéd téglafalon megjelenik Somorjai Géza, a

pesti jogász, az ő kedves, gyermekkori pajtása, kinek gyermekeivel legszebb emlékei fűződnek... Megdobbán a szíve... Mindketten elfogultak kissé, mert mint gyermekek váltak el és mint felszerűlt hajadon és megférénsodott ifjú állanak egymással szemben... De csakhamar megtalálják a régi hangot, a régit, a meghittet... Bájosan esieseregnek, mint két madárka... Nem törődnek semmivel, ami közöttük történik, csak egymást látják, egymásban gyönyörködnek. Hogy is van nekik észre Cenci néni, ki dul-ful mérgében és még egyre égeti a vágy, hogy igazságát bebizonyítsa. Es mily szerencsés véletlen! Im' itt a bizonyíték... Csak vár egy kissé, hogy lássa, mire képes a rossz leány, aztán megy Balázsért, hogy győződjék meg a maga szemével...

Hát hol volna a helyzet érdekessége a „hozzácsapott” első jelenet nélkül?...

De mit törődik Ilonka és Géza a helyzettel és mit az előbbi jelenetekkel! Ők újra a régi multban élnek... Mikor még esupa derű és fény volt körülöttük és bennük minden. Eppen úgy, mint most... Mint most? Nem... Ilonka fölött egyszerre elborul az égbolt. Géza pesti élelményeiről beszél. Egy bárlól, melyen Klári, a híres színésznő tréfálkozva szólította fel táncközben, hogy előlje szorosabban magához... A szó Ilonka szívébe nyilalik. Lelke megtelik fájdalommal és keserűséggel — Gézáé pedig ujjongó örömmel és boldogsággal, mert megismeri, hogy a gyönyörű, bájos leány szereti őt — és belőle kitor a vallo-más... Menten eloszlának Ilonka egéről a felhők. Ujra színesnek, ragyogónak, vidámnak lát mindent. Ajkáról omlik a tréfa, omlik a kedv és a képzelt szárnyain újra visszaszállanak az édes gyermekkora, mikor együtt fundáltak ki a legválogatottabb huncutságokat, mikor az *almafán* börtönösdit játszottak...

Végre. Elértünk im' az almafához, el a *negyedik* jelenet vége felé, el, miután konstátjuk, hogy mindeddig semmi közössége nincs Bokor vigjátékának a német darabbal — és hogy idáig is nagyon jól mulattunk. Gyönyörködtünk a pár-

lasztói, dr. Pavlovits Lyubomir törökbecsei képviselő mandátumát támadták meg.

A Pol. Ért. írja: A margittai választás ellen, melynél Öryey Kálmán kormánypárti jelölt kapott voit többséget, Szatmári Mór pártja már a napokban beadja a petíciót. A kérvényező párt egyik jogi megbízottja dr. Eröss Samu budapesti ügyvéd, a másik Aigner Adolf érsekújvári lakos, ki mint Szatmári egyik barátja jelen volt a választási aktusnál. Dr. Eröss a napokban személyesen volt Margittán, ahol a törvény által megkivánt módon iratta alá a petíciót Szatmári Mór tíz választójával. Még némi formaságok elintézése van hátra, mely után dr. Eröss beadja a petíciót a Kuriához.

A horvát választások. Mint az Agramer Tagblatt értesül, a fiumei horvát körökben mozgalom indult meg azért, hogy Fiume városa az öt megillető két képviselővel képviseltesse magát a horvát tartománygyűlésen. Ezerkén a horvát kormánypart Cseh Ervin horvát minisztert léptette föl képviselőjelöltnek.

A Kuria új másodelnöke.

Budapest, október 24.

A Kuria másodelnökének díszes székét, amely Czorda Bódognak nyugalomba vonulásával üresedett meg, a mai napon Vörösmarty Béla foglalta el. Minden körben, de leginkább bírói körökben, ószinte meglepetést és örömet okozott Vörösmarty kinevezése, amelyben teljes garanciája van annak, hogy Czorda Bódoghelyére méltó utód került. Ez a kinevezés voltaképpen Vörösmarty Bélára nézve nem annyira elégtelést, mint inkább hazatérést jelent, hazatérést abba a nagykességű testületbe, amelynek köréből tíz évvel ezelőtt eltávozott és visszatérést a bírói pályára, amelyen kor ifjúságától folytatott buzgó munkássággal emelkedett az ország legjelentékenyebb bírói kapacitásai közé. Vörösmarty Béla életének javát töltötte el; ezen a pályán szerzte tapasztalatait, nyugodt és biztos judiciumát, széles horizontját, amely a magas kurulisi szék méltó betöltésére képesíti. Mint a győri királyi tábla elnöke ezenfelül kiváló adminisztratív képességét is bebizonyította és ez irányította reá az akkori igazságügyminiszter figyelmét, aki államtitkárnak hívta maga mellé. Most pedig, hogy adminisztratív sikerei után a Kuria elnökének melegen és beahatóan megokolt előterjesztése után előbbi érdeme munkásságának terére szőlítja vissza a kormány és a korona bizalma, általános megnyugvást kelt az a tudat, hogy az ország első bíróságának vezetésében Szabó Miklósnak, a kitünő elnöknek hivatottabb társát nem lehetett volna találni Vörösmarty Bélánál.

A kinevezést ma reggel publikálta a hivatalos lap élén megjelent következő királyi kézirat:

beszédek élénkségében, gyors menetében, a pórkedési jelenet rendkívüli elevenségében, a szerelmesek bájos, poézist árasztó enyglésében...

De megakaszt a gyümölcselel kínáló fa, a melylyel a német darab kezdődik. A hősnő ugyanis azért másszik fel rá, hogy kosarát telesszedje cseresznyével. De munkájában megakasztja nagybátyja, a bérlő, aki a háza előtti padra ül le és felkiált hozzá, hogy szálljon le a fáról és beszéljessen vele kissé. A leány vonakodik, mert a bácsi bérésbe szerelmes. Erre a jó rokonleráncigálja a fáról, de szép huga a világot se akar a padra telepedni, hanem nagy huzakodva egy talygára ül, mit észrevéven a vén szerelmes, hirtelen megragadja és a leány sikoltozása közben a padhoz tolja.

Mind ezt az ablakból nézi a szomszédasszony és nagy megbotránkozásal látván, mint öleli a vén kujor az ellenkező leányt magához, mint dob feléje virágot, mint akarja megcsókolni — dühösen csapja be az ablakot!

Bezzeg megjírd erre a bácsi és huga egyaránt. Utóbbi elszalad. Ekkor lép ki a szobából a bérlő felesége és mert huga nem hozza a cseresznyét, maga másszik a fára, mire a hűtlen férjnek mentő gondolata támad. Leráncigálja feleségét a fáról és eljatszta ugyanazt a jelenetet, mint előbb a leánnyal. Ez pedig, hogy kedvesénél se lehessen hatása a szomszédasszony pletykájának, néhány pillanattal később újra a fára kapaszkodik és ugyintézi a dolgot, hogy a bérés ugyanugy viselkedjék, mint előbb a bácsikája. A szomszédasszonyt persze kinevetik...

Most nézzük, hogyan kerül Ilonka a fára. Régi, kedves emlékek teszik rá figyelmeztetést. A szerelmesek szeme előtt, mint virágos szimbólum emelkedik az ég felé... Minden ága rózsás almokról, édes örömkörök mond regét. Ábrándokba merülve nézik és ebben a hangulatban kérdezi Ilonka Gézától, hogy akar-e egy almát és újra a régi, pajkos gyermeknek érezvén magát, hirtelen lajtörést támaszt a fának és nem nézve se jobbra, se balra, gyorsan kuszik fel a fokon...

Magyar igazságügyminiszterem előterjesztésére Vörösmarty Béla igazságügyminiszteri államtitkár a Kuria másodelnökévé kinevezem.

Kelt Gödöllőn, 1901. évi október hó 20-án.

FERENC JÓZSEF, s. k.

Dr. Plösz Sándor, s. k.

Az újonnan kinevezett kuriai másodelnök nyomban el is foglalta hivatalát, miután letette a hivatali esküt a Kuria ünnepies teljes ülésében. Az ünnepi aktusról a következő tudósítást adjuk:

A magyar királyi Kuria ma déli tizenkét óraker nárai Szabó Miklós elnökletével ünnepi teljes ülést tartott, amelyben Vörösmarty Béla, a Kuria újonnan kinevezett másodelnöke, a hivatalos esküt letette. Nárai Szabó Miklós elnök nyitotta meg az ülést és bejelentette, hogy ő felsége Vörösmarty Béla-t nevezte ki a Kuria másodelnökévé. (Eljenzés.) A másodelnök a mai ülésben fogja az esküt letenni. A szokásához képest felkéri tehát Sebestyén Mihály, Hieronymi Béla és Kelemen Mór kuriai bírákat, hogy az elnöki szobában várakozó másodelnököt az ülésbe kísérjék.

Ez megtörtént: Vörösmarty Béla másodelnök, aki az elnöki emelvényen az elnök jobbán foglalt helyet, letette az esküt. Az esküformulát maga Szabó Miklós elnök olvasta előtte. Az eskü letétele után az elnök szép beszéddel üdvözölte az új másodelnököt.

Fölemlítette beszédében, hogy az új másodelnök körülbelül tíz éve távozott a Kuria kebeléből, s előbb mint a győri ítélőtábla elnöke a jogszolgáltatás terén, utóbb pedig mint államtitkár az igazságügyi kormányzatban szerzett érdemeket. Most is tapasztalással gazdagon tér vissza, hogy az igazságszolgáltatás egyöntetűsége, a Kuria hagyománya és tekintélye fölött a régiekkel kezelt fogva, örökdiék.

Beszédét így fejezte be: Méltóságod lényes tehetségei a siker biztosítékát magukban hordozzák, ennél fogva a királyi Kuria bizodalommal fogadja méltóságod kinevezését és én a királyi Kuria nevében is szívesen üdvözölöm. (Eljenzés.) Ezek után arra kérem méltóságodat, hogy a büntető-osztály kisebb fegyelmi tanácsa vezetését átvenni, engem pedig azon arasznyi idő alatt is a meddig a köz szolgálatában állani szeressem lesz, szíves jóindulattal és bölcsességével támogatni méltóztatnék.

Vörösmarty Béla azzal kezdte választát, hogy tíz év rövid idő a kollektív kapcsolat megszaktatására. Reméli is, hogy megtalálja a harmóniát, amely az együttműködés sikerének legfőbb biztosítéka. A szolidaritás érzésével fogja óvni mindenkor a Kuria tekintélyét, a bírói függetlenség fogalmát pedig nem az előjogot, hanem a bírói hatalom attributumát, a bírói hivatásának védelmét fogja látni. A bírói hatalom függetlenségét a bíró személyében is mindenkor meg kell őrizni. Ne tőrjünk, ugymond, a bírói függetlenség olyan magyarázatát, amely a bírói hatalom föladatainak körén túl vihet; és ha találkoznánk itt ott a léhasággal, amely a bírói függetlenségből a bírói önkényre, vagy a bírói hivatalnok és közszolgálati kötelezettségének pontos teljesítését ellenőrző fegyelem megállítására vél jogot meríteni, meg vagyok győződve, hogy egyező akarralt és egyező szigorral fogunk öröködni a fölött, hogy a bírói függetlenség örve alatt a fegy-

Es ahogy ott áll a magasban, ott áll teljes, kifejtett szépségében, harmatos frissességében, Somorjai Géza egyszerre csak a fejéhez kap... A gyermekalkom könnyű pillangóként röpülnek széjjel és lelélt izzó karmokkal kapja meg a szenvedély... Az ábrándos gyermekhangok jédten némulnak el a férfiú szívében fellobogó tüzek systerésztől... A leány, ki meglepetve nézi, ki szízi ártatlanságában nem érti a változást, gyermeked részvétellel kérdezi, hogy mi baja?... És Géza még félig önkívületben, félig az örömtől mámorosan sugja: az alma... az alma tette... az a szép, az a piros... mely után emésztő vágy fogta el...

Es minden szavában bájos, finom pikantériától áthatott párbeszéd indul meg, melyben az alma mindannak szimbóluma szerint szerepel, ami Gézának, a szerelemtől mámorosnak szívet vad erővel dobogtatja... Csak lassan esillapodik, csak lassan ringatózik lelke vissza a régi ábrándokba és folytatja újra a gyermekévek édes játékainak felsorolását... Mert nemcsak börtönösdi játszottak, hanem királyosdi is... Ó volt a király és Ilonka a királykisasszony, akit hetedhétországban vitt magával aranyos hintóban! Aranyos hintóban... és arát boldogság, szívet derű sugározza be... hisz ott a hintó, ott az a durva fából faragott talyga... Oh, mi édes, szép játék volt... és megkapja lelküket a vágy, hogy megégytzer átéljék a mulat és Ilonka, ugy mint előbb, megmondolás nélkül kuszott a létrára almáért, most gyermek módjára ül az aranyos hintóba... Es Géza megragadja és viszi és suttog lázasan, szerelmes szavakat, suttog, suttog, mig egyszerre a leány érzi egész testében a felkörösölt vér látát, ő érzi magát szenvedélytől izzó, szerelemre vágyó nőnek... érzi, hogy a gyermekalkomnak vége és vége mindennek, mert jelen és múlt összeolvik és szemeire aláereszkedik az átülésnek ködje...

Es Cenci néni leget látott. Diadalmaskodott... Siet Belátszért, hogy lássa győzelmét, hogy igaza van...

lem és szubordináció hiánya, vagy a bírói önkény és részrehajlás a bírói karba be ne férközzék és erre a reánk bízott fegyelmi hatáskör enyhe kezeléséből fölbátorítást senki ne merithessen.

Ezután a törvényalkalmazás nehézségeiről szölet.

Tudjuk, Uram! — ugymond — hogy a pezsgó élet a törvényben sohasem kodifikálható, a törvény rendszerint csak eivelkel és gyér utastásokkal jelölté váz annak az emberi célokat és érdekeket fölelőlel etikai nagy területnek, amelyet felkarol és ennek következtében a törvény hézagait tudásával kiegészíteni, a törvény etikáját az alkalmazásban kifejezésre juttatni és a törvény célját az élettel szorosabb kapcsolatba hozni, csakis a bíró lehet hivatva. A törvény csakis a bíróban nyerheti meg azt az életet, amely nélkül a törvénynek nem célt követő és élettel bíró szelleme, hanem a célon majd aiul maradó, majd azon tulmenő holt betűje, egy visszas eredményekkel járó értéktelen sablon s a summa iniuria érvényesül.

A törvény és jog tehát csakis az alkalmazás helyességében bírja értékét s ennek következtében csakis a bíróban és bennünk bírhatja értékének garanciáit.

Ismerjük és érezzük az ezzel járó felelőség sulyát mindannyian; én csakis a királyi Kuria hagyományához vélek csatlakozni akkor midőn arra kívánok föfigyelmet fordítani, hogy a törvény alkalmazásánál mindenkor a törvény szellemét és azt a minden konkrét esetben latens etikai momentumot juttassuk kifejezésre, amely egyedül adhat kezünkben a törvénynek életet egyedül övhat meg nagyobb tévedésektől s egyedül egyesíthet bennünket oly premissák elfogadásában, amelyek a bíró logikai eszemenetében egyenlő konkluzióra jutva, a helyes judikatura egységének is egyik biztosítékát képezhetik.

Téhat amint reményemnek kifejezést adtam a felsorolt s a hivatásunkat érintő momentumok méltánylásában s azon mozzanatokra nézve, amelyek a benső egyetértést és az együttműködés harmóniáját közöltünk létesíthetik, alig lesz eltérés. Es így nemcsak teljes bizalommal térök vissza önközhöz, hanem ismervén a magas testület magasatos hivatásához mindenkor hű ma tjtát, büszkének is érzem magamat, hogy ismét e magas testület tagjai sorába léphetek; — s ha van, ami iokozhatja azon érzésemet, az csak annak a körülménynek a tudata lehet, hogy a törvényhozás egyik legfeltekenyebben örözt emens jogját, a választási ügyekben bíráskodást 8 évre a királyi Kuriára ruházta, mert ily emines hatáskör átengedése csakis az elismerés és bizalom kioltyása lehet. Es én reménelem, hogy a királyi Kuria teljesen meg fog felelni ezen bizalomnak és az azzal járó, minden valóságosság szerint erős kritikának kitett nehéz feladatának; és pedig nemcsak azért, mert a királyi Kuria a kritikával járó elfogultsággal szemben ötgégy edzve van, hanem azért is, mert a felmerülő endő konkrét esetekben megvilágítva fogja látni a törvény benső indokát s ezen indokból keresve, meg is fogja találni az alkalmazandó jogszabályt és így nemcsak elfogulatlanul, hanem helyesen is fogja a törvényt alkalmazhatni.

Es most, midőn ezen szótalnál helyemet elfoglalom, feléled előttem azon kiváló férfiú emléke, akitől e helyet átveszem. Díszes és büszkesége volt ő bírói karunknak. Alig volt férfiú ki nemesebben fogta volna fel hivatását s nagyobb odaadással teljesítette volna bírói feladatát; és alig volt bíró, aki

De igaza van-e Bokor vádlóinak?

Mi a cseresznya a német darabban? Rekvizitum, más semmi. A leány piaci szükségletek fedezésére mássik redja fel és a férfi leráncigálja brutalitástól. Mi szerepe van a targoncának? Eszköze a bérlő durvaságának. Mert a vaskos leányt nehezére esnék a padhoz cipelni — megragadja a kedvező véletlent, amelynél fogva huga a targoncára ül. Mert csak véletlenül ül.

Es mi az alfalfa Bokor darabjában? Szimbóluma a mult minden szépségének és boldogságának, szimbóluma annak az édes, tiszta érzésnek, amely sziveiket egymáshoz tűzi, szimbóluma az ő boldogságuknak és szerelmüknek... Es ennek szimbóluma a talyga is, az aranyos hintó, mely a boldogság országába viszi őket...

A mulat játszsák és a jelent fedezik fel. Almot kergetnek és a valóságot találják meg. A bájos jelenet a legfinomabb pszichológiai igazsággal rajzolja, hogy mint válik gyermekeköl szerelemre érett ifju és hajadon...

Ez adja meg a jelenetnek jelentőségét, ezt a célt szolgálja, ez érdekelt bennünket...

Es a német darabban? Az bizonyára nem, hogy egy brutális ember leráncigál egy nőt a fáról és hogy erőszakkal hurcolja talygáján a padhoz. Vagy érdekelt bennünket színpadon a nő, aki egész komolyan undorodik udvarlójától és csak az erőszaknak engedve, tölt vele néhány percet? Mire való tehát a német darabban ez a jelenet? Arra, hogy háromszor megismételtessék. Csak ebben, csak ez ismétlésben rejlik hatása. Már akire hat. Mert ez ismétlések rettenetesen erőszakoltak. A férj eljatszta a jelenetet feleségével, akit megcsalt és a leány kedvesével, akit nem csalt meg. Hiszen egyszerűen megmondhatná neki az igazságot: nagybátyja üldözi, az előbb is illetlenkedett vele. De akkor nem volna ismétlés és nem volna komikum, amire okvetlen szüksége van a szerzőnek, mert a jelenetek magukban üresen, semmitmondók — és bántok. A bérlő kényeszerüségéből mókázik csak feleségével, nagyon

lekiismeretében nyugodtabban és tisztább önértékeléssel hagyhatta el bírói székét.

Szeretjük, becsüljük és tiszteljük őt ma is. Es én visszagondolva eredményekben gazdag működésére, csakis azzal a tudattal foglalom el elhagyott helyét és azzal a tudattal veszem át az állásait, hogy a terheket amelyek koránál fogva tovább viselni nem kívánt, hogy amit ő koránál fogva tartott nehézség az reám nézve képességeim határait voltánál fogva fog nehézséggel bírni és hogy ennek leküzdéséhez csakis abból meríthetek reményt, ha az önköz bizalmára, szíves jóindulatára és támogatására számíthatok.

Az új másodelnök székfoglalóját a bírák zajosn megéljenzették s ezzel az installáció befejeződött.

Vörösmarty Bélát kinevezése alkalmából az igazságügyminisztérium tisztikara is meleg ovációban részesítette. Bernáth Géza adminisztratív államtitkár intézett hozzá beszédet, amelyre Vörösmarty meghatóan válaszolt. A tisztelgés az új kuriai másodelnök zajos életével ért véget.

KÜLFÖLD.

Mandzsúria — casus belli. Mandzsúria már felig-meddig orosz birtok, de mielőtt egészen azzá válnék, lesz még némi diplomáciai beszélgetés Japán és Oroszországgal. A japáni lapok egyértelműen nagyon izgatott, harcias hangon írnak s Japánban ma mindenki el van készülve egy Oroszországgal megvívandó háborúra.

Mandzsúria vonatkozólag nem érdekeltelenek a kínai lapok cikkei is. A kínai újságok azt írják, hogy Kína kénytelen Oroszországot a sahnájákvann-nücsvangi vasut visszaadásáért kárpótolni. Az összes mandzsúriai vasuti és bányakoncessziók Oroszországnak vannak fönntartva; a kínai helyőrségek ezental orosz katonák fogják kiképezni. Az oroszok még legalább három esztendőig megszállva tartják Mandzsúriát. A kínai újságok ehhez megjegyzik, hogy a kínai császár ezt a konvenciót csak úgy köthette meg, hogy egyszerűen tultette magát a délvidéki alkirályok tiltakozásán.

Kínában még semmi sem változott meg. Li-Hung-Csang és Csing herceg továbbra is közösen tárgyalják a folyó ügyeket a követekkel és még mindig mint meghatalmazottak írják alá nevüket. Néhány követ ma jegyzéket kapott tőlük, melyben kéri, hogy azok a külföldiek, akik az ország belsejébe akarnak utazni, szándékukat az illetékes hivatalnokoknál szerződészerűleg bejelentik, hogy a szükséges védőintézkedések megtörténhessenek. A jegyzék továbbá javasolja, hogy az ilyen utasok két héttel az utazás megkezdése előtt értesítsék mindazokat a hivatalnokokat, akiknek járásait meg akarják látogatni.

komoly érdeke kívánja, tervezeit házasságtörését leplezi vele...

Házasságtörés — és Bokor darabjának üdése, bája!... Már most nagyon komolyan félek, hogy Tóth Béla bolondnak és rossz-hiszeműnek deklarál... A német darab erőltettség és Bokor vígjátékának behelyeszeri könnyedsége! En istenem... hogy tudjam én a kettőt egynek látni. A német darabban a fa és targonca szüli a bonyodalmat, míg „Az almáfa”-ban a szereplők hangulatából, érzésvilágából szövedik ki a jelenet, mely fa és targonca nélkül éppen olyan bájos volna, mint fával és targoncával. Legfeljebb vidám beszélgetésüket utánozva Margit és férje, mikor Cenci néni a kertbe hívja bátyját. De mit mondana el a német darab szomszédasszonya, ha a bérlő nem húzza le a leányt a fáról és nem viszi a targoncát a padhoz? Azt, hogy veszekedtek? Mert ez a tény. És mi volna a vígjáték? A szolga csak örülne, ha megtudná az igazságot, legfeljebb a bérlő kapna ki feleségétől, ami nem ártana neki.

De lássuk a jeleneteket ismétlődését. Bokor, Onka nővérével és sógorával játszatja el a jelenetet. Eljátszák a mókázva, könnyedén. Hisz nincs okuk arra, hogy féltsek Ilonkát, ha meg is tudja az öreg, hogy mit csinált! Hisz az első két jelenetben értesült csak arról, hogy lánya egy szegény, bezárt szolgáljuk érdekében elment a csendőrhadnagyhoz és a dutyiba. Csak úgy ugrált szíve örömeiben... Hisz azért nem engedte nővérét a nevelés munkájába befolyani, hogy lánya önálló, bátor, mindenféle vénlányos előítélettel ment legyen... Margit és férje, kik csak az imént veszték össze Cenci néniel, örömmel ragadják meg az alkalmat, hogy felsüllessék. El is érik céljukat. Hogy aggodalomra tényleg nem volt ok, a legjobban bizonyítja, hogy az öreg Mákó, ki közben Somorjaiával együtt visszalépett a jelöltségtől, az eljátszott jelenet után menten azzal a tervvel áll elő, hogy Ilonkát és Gézázt férj és feleséggé teszi... Beugratja, mint ő maga mondja!... A móka tehát főleg Cenci néni

Berlini lap Koerber beszédéről. A *Berliner Tagblatt* hosszabb, igen érdekes budapesti levelet közöl Koerber beszédéről. A levélből a következőket említi ki:

Azt az őszinte örömet, amelyet itt mindenütt éreztek a fölött, hogy az osztrák birodalmi tanács ismét munkába lép. Dr. Koerber legújabb beszéde erősen nérsékelt. A kihívó hang, amelyet az osztrák miniszterelnök Magyarország ellen használt és különösen a gvanusitás hogy Magyarország a kiegyezést nem lojalisan alkalmazza, csak viz volt a kiegyezés ellenségeinek malmára innen és túl. Miután pedig oly okos és diplomatikus politikusról, mint dr. Koerber, nem lehet ítéletezni, hogy csak pillanatnyi hangulatának benyomása miatt tartotta beszédét mely bangulatot az a nélkül sem nagyon kedvező új kiegyezés kiállítás meg súlyosítottak, ennél fogva itt általában az a kérdészik hogy dr. Koerber minő titkos és további célokat követhet?

Hogy e beszédnek elsősorban belpolitikai célja volt, arról itt mindenki meg van győződve. Dr. Koerber kitéle szövege csatalkatásai a lakosság és képviselők figyelmét a beisó zavarokról akarta elteríteni. Egyszermind azonban azt is ki akarta vinni, amivel osztrák miniszterelnök már sok, sok év óta nem rendelkezett. T. i. a népszerűséget. Miután pedig nemzet vagy állami osztrák sovinizmus nem létezik gazdasági sovinizmust készített magának, amely minden osztráknak, nemzeti és pártkülönbség nélkül, kelemen sen cseng a fülébe.

Egyszermind azonban kísérletet tett arra is — amint iten is nagyon komoly körökben hiszik, — hogy a Széll miniszterium ellen előnyomuljon.

A bécsi hátsólépcső-politika utjai kiütközhetetlenek és ezért a küzdelem eredményét, melyet dr. Koerber Széll Kálmán ellen indított seuki sem tudja megőszölni. De egyben téved az osztrák miniszterelnök: sem Széll, sem bármely más magyar miniszter nem fogad el rosszabb kiegyezési feltételeket, mint a már megállapítottakat. De ha mégis tálozoznak egy ilyen akkor nem lesz képes hozzá többséget összehozni.

A feleletet után, melyeket dr. Koerber a magyar sajtótól kapott már valószínűleg kinyitottak a szemé és különösen az a körülmény ragadhatta meg figyelmét, hogy őt nem az ellenzéki lapok, hanem a szabadelvűpartiak, melyeknek a dualizmusoz való ragaszkodása kétségben kívül áll, utasították vissza legéesebben. Koerber beszéde nem Magyarország megfélemlítését, hanem a kiegyezés ellenségeinek leleboriasát eredményezte akik két nap óta annyira megszaporodtak, hogy Széll Kálmánnak legnagyobb ügyességét kell latba vetnie, hogy magát megvédelemzhesse és azt jóvá tegye, amit osztrák kollégája elrontott. Az eset különben a képviselőház megalkulása után azonnal szóvá fog tétetni és akkor majd kiderül hogy a két miniszterelnök közül melyik az ügyesebb diplomata. Egy rosszat azonban már nem lehet jóvá tenni. A kiegyezés kérdése ismét a diplomácia és taktikus furfangok terére terelődött, miáltal a nyit, becsületes, lojalis megegyezés rendkívül meg lett nehezítve.

Őszeesküvés a bolgár fejedelem ellen. Szófiából furcsa híreket kapott a *M-g*: nem kisebb dologról van bennük szó, mint hogy *Ferdinánd* fejedelem el en őszeesküvést szöttek a saát miniszterei. A hir

bosszantására való — míg a német darabban a bérlő bőre épségének megmentésére... Es maguk az ismétlődő jelenetek! A németben csak az ismétlésükben rejlik a hatás — míg a magyarban a tréfának komolyra válásában. Az Ilonka és Géza játéka azt mutatja, hogy már nem elég gyermekek a játékra, míg a Margit és Báldi tréfája, hogy még nem eléggé öregek, hogy csak játszszák a szerelmet... mert a játék mind komolyabbra fordul... a játszó szerep mindinkább hatalmas érzésé válik és mikorra az öreg Mákó megérkezik, két igazi szerelmet lát maga előtt, akik nem a más szerepét játszzák, hanem a maguk szenvedélyéről suttognak egymásnak forró szavakat...

Hát ha ez a bérlő erőszakolt mókázása, hoga izetlen tréfája!... akkor Tóth Bélának igaza van!

Arról, hogy a szerelmek mind a két darabban egymáséi lesznek, nem szölok... Ezt csak nem fogják Bokor vádlói sem lopott motívumnak nevezni...

Még hátra volna annak eldöntése, hogy Bokor honnan merítette a fa és talyiga ötletét... Hát engem ez, őszintén mondván, nem nagyon érdekkel, mert hiszen azt igyekeztem éppen kimutatni, hogy ez ötletek csak durva konturvonalakban azonosok... hogy más-más a szerepük, a hatásuk, a feldolgozásuk a két darabban.

Es végül egyáltalán nem lep meg, ha olyan darabban, mely kertben játszódik le, szerepet juttatnak a szerzők talyigának és almáfnak... Mint szerepet juttattak például ez utóbbinak Décezi és Décezin kívül ezer más — és így, ha Bokor kijelenti, hogy a német darabot nem ismeri, én készséggel elhiszem neki, valamint nem vetném szemére azt sem, ha a motívumokat tényleg felhasználta volna — mert jól használta fel! Hanem ami a plágium vádját illeti... hát félténem Tóth Béla személyes szabadságát egy komolyan összevágatott írói zsüri ítéletétől!

nagyon valószínűtlen s legalább ebben a formában nem lehet igaz. A lap értesülése így szól:

Ezelőtt két évvel történt, hogy *Battenberg* József herceg nőül vette *Nikita* fejedelem *Anna* nevű leányát. Általános volt a meglepetés a házasság hírére, mert érthetetlennek tetszett, hogy a montenegrói fejedelem, aki két nagyhatalom lejjével van közeli rokonságban, leányát éppen *Battenberg* hercegehez adja, akiről tudták, hogy kedvezőtlen vagyoni viszonyok közt él. Most azonban kiderült, hogy ezt a házasságot fontos politikai okok tették lehetővé. *Battenberg* József herceg ugyanis, aki *Battenberg* Sándor volt fejedelemnek az öcsese, néhány év előtt beutazta Bulgáriát és könyvet is írt utazásáról. Ott tartózkodása alatt azt tapasztalta, hogy a *Battenberg* név még mindig nagyon népszerű, ami megérelle benne azt az eszmét, hogy *trónkövetelőnek lépjen föl*. *Ferdinánd* fejedelem ellenségeinek táborában sok támogatásra is talált, de ezek mindnyájan azt hangoztatták, hogy *célját csakis Oroszország támogatásával érheti el*. A herceg tudván azt, hogy a politikában nagy szerepet játszik a házasság, úgy vélte, a cár támogatását megnyeri, ha beleházasodik a cár rokónának, a montenegrói fejedelemnek családjába. Szándékát tudatta *Nikitával*, aki tudván azt, hogy *Battenberg*nek szép chancoai vannak Bulgáriában, szívesen egyezett bele a herceg tervébe. Neki adta leányát, épp úgy, mint egyik leányát azalatt *Karagyorgyevics* hercegnek akit a szerb trónra akart ültetni.

Megtörtént a házasság és rögön utána megkezdődött Bulgáriában az agitáció *Battenberg* herceg érdekében. Az agitáció vezetői *Karavelov* és *Cánkov* voltak és a szófiai orosz ügyvivő is támogatta az ügyet. A talaj annyira elő volt készítve hogy abban az esetben, ha egy oroszbarát kormányt neveztek volna ki, *Battenberg* herceg azonnal elfoglalhatta volna a trónt. Az Oroszországba emigrált, de utóbb visszatért tisztiek is mind a herceg mellett voltak és csak Oroszország jeladására vártak.

Ez azonban nem történt, mert Oroszország félt a Balkánon kitűző esetleges zavartoktól, amit pedig minden áron el akart kerülni. Így tehát hiába várt a herceg Darmstadtban a hívó szóra, pedig adóssággal miatt ugyancsak sürgősen pályázott a tejedelmi állásra. A terv a cár ellenállásán dugába dőlt és e miatt keserves szemrebányásokat is tett a herceg apósának.

Mikor legutóbb *Száráfov* belügyminiszter Párisban járt, ott találkozott *Battenberg* herceggel és kijelentette neki, hogy terve kivihetetlen tehát legjobban teszi, ha letesz róla. A herceg azonban nem törődött a miniszter intelmével és azután is folytatta barátjaival a konspirációt. Ezek a barátok pedig *Karavelov* és *Cánkov* voltak.

Ferdinánd fejedelemnek csak most jutott tudomására minisztereinek hütiensége és így *Karavelov* miniszterelnök helyzete nagyon kritikus lett, egyszerűen Bulgária és Montenegro közt is elhidegült a viszony. *Bahmetyev* szófiai orosz ügyvivő nagyon láradozik azon, hogy *Karavelov*ot tisztára mossa és az egész intrikát a teledés látólat szeretné borítani.

A Reichsrath ülése.

Budapest, október 24.

Az osztrák képviselőház mai ülésén érdekes utójátéka volt annak a csufos botránynak, amelyet *Schönerer* és nagynémet társai a felszólaló Stránskynak zsidó voltáért való szidalmazásával provokáltak. Stránsky ugyanis, mint már tegnap fenyegetőzött, a mai ülés végén azt a furcsa leleplezést tette, hogy *Schönerer* — zsidóktól származik, még pedig egy *Smul Leb Kohn* nevű zsidótól. A furcsa ebben az, hogy *Schönerer* voltaképpen a politikai antisemitizmus apja Ausztriában, ő volt *Rohlinggal* együtt a zsidó-hajtsza kezdeményezője s *Luegerék* csak gyöngye epigonok ő hozzá képest; a különbség pedig az, hogy *Schönerer* ezt a reá nézve végzetes leleplezést nem édfolta meg. Az ülés elején egybírnat Pacak és az elnök elégtételt szolgáltattak Stránskynak s a Ház többsége is kimondta indítványára a sürgősséget.

Bécs, október 24.

A sürgős indítványok egyre szaporodó tömege mindjobban késlelteti a költségvetési javaslat első olvasását. A pártok elnökei aggodalommal látják a helyzetnek ezt a váratlan alakulását. Az a kísérlet, hogy a már betervezett sürgős indítványok tárgyalását a költségvetés első olvasása utáni időre halaszszák, egyelőre teljesen meghiusult.

A mai ülésen beérkezett iratok közt van a német néppárt indítványa, hogy a német birodalommal jendülő állategészségügyi egyezményt mielőbb helyettesítsék egy másik egyezményvel, mely az állatkereskedelem könnyűségét biztosítja, továbbá *Epinger* indítványa, hogy egy büntető közigazgatási bíróságot állítsanak fel a rendőri önkény elleni védelemre; *Steiner* interpellációja a

mezőgazdasági termékekkel való tözdeszerü határidő-
ületek gyors és teljes eltűlése tárgyában.

Borcic interpellációt adott be a kormányhoz a
Budapesti járt bosnyák és hercegovinai kereskedők ügyé-
ben, akiket egy magasabb bosnyák-hercegovinai
hivatalnok vezetett Budapestre a Bosznia-Hercegovina
és Magyarország közti kereskedelmi viszony támogatása
céljából. Az interpelláció indokolása emlékeztet arra,
hogy nemrég ily küldöttség jelent meg Hörmann bosz-
niai udvari tanácsos vezetése alatt Budapesten és utal
arra, hogy a boszniai országos kormány egyenesen
arra törekszik, hogy Magyarország érdekeit ápolja,
bár a delegációkban a közös kormány részéről min-
den alkalommal hangsúlyozzák, hogy a két állam-
mal szemben teljesen semleges magatartást köv-
vet. Nem elég, hogy Magyarország a kereske-
delem terét érintő beruházásokból Boszniában
többnyire ki tudja venni a maga számára a ha-
szon legnagyobb részét, még az annak idején
Dalmácia és Bosznia közt fennállott rendkívül
élénk forgalmat is most a bosnyák kormány Magyar-
ország felé tereli. Az interpelláló kérli, mit szándé-
kozik tenni a kormány ily esetek ismétlődésének meg-
akadályozására, amelyek ellentétben állanak azzal az
állással, amelyet a bosnyák-hercegovinai tartományi
kormány a két állammal szemben eloglalni tartozik.

Schühmeiernek a büntetőtörvényváltáshabóritási sza-
kasznak elörlésére vonatkozó indítványát a szociál-
demokraták és a néppárt egy része kellőleg támo-
gatja, minéltozva az tárgyalás alá kerül.

Előbb azonban Pacak szólal fel a tegnapi ese-
mények tárgyában. Stransky képvisle őt a legszenye-
sebb módon megtámadták. (Élénk tetszés és a felhá-
borodás felkiáltásai az ifju-cseheknel.)

Stein képviselő heves közbekiáltásokkal til-
takozik.

Pacak: Megszokott dolog, hogy ennek a Ház-
nak a hangja a lehető legalacsonyabba van han-
golva, de ily eljárás egy nagy nép képviselőjével
szemben hallatlan. (Heves zaj és ellenmondás. A
szónokot nem lehet megérteni a zaj miatt.)

Az elnök szakadatlanul csegett.

Pacak kijelenti, hogy pártja nem hajlandó többé
eltérni az ilyen támadásokat.

Stein: Mi sem.

Pacak: Es ha azok még egyszer ismétlődné-
nek, ennek szomorú következményei lesznek. Végül kérli
az elnököt, vajjon az ilyen vad fellépést és egy nagy
párt ellen irányuló elfajta komizságokat hajlandó-e
eltérni és hogy mily módon szándékozik állástfoglalni
az ilyen eljárással szemben.

Az elnök kijelenti, hogy ő csak legélelnebb
sajnálkozásnak adhat kifejezést. (Stein: Mi is sajná-
lunk! Zaj.) hogy ilyen események fordulnak elő és
olykor oly hang kap lábra, mely a Ház méltóságá-
nak nem felel meg. Sajnos, ninosenek kezében esz-
közkö arra, hogy ezt megakadályozza. Csak esetről-
esetre alkalmazhatja a rendreutasítást úgy, amint teg-
nap is alkalmazta. Végül azt a sürgős és szivből jött
kérését intézi az egész Házhoz, hogy tartsák tenn a Ház
méltóságát és tartózkodjanak az elfajta invektíváktól.
(Tetszés az ifju-cseheknel.)

Csakhamar újból éktelen lármá támadt. Egy
helyreigazítás során az ifju-csehek és a nagy-néme-
tek összetűztek és szidalmakkal illették egymást.

Breznovsky szólásra jelentkezik, de beszélni
nem tudott mert a nagy németek és a csehek folytonos
közbeszólásokkal zavarták.

Albrecht panaszt emel, hogy Breznovsky a teg-
nap i ülésen Brass hohentadi gyáros gazembernek
nevezte.

Breznovsky: Igen, annak neveztem s tizszer is
ismételtem, hogy Brass gazember. (Nagy zaj. Elnök
nem képes a rendet helyreállítani.)

Malik (ordítva): Patkánygyuzó! (Nagy derültség.)
Utána Stransky szólal fel s kijelenti, hogy
a németek tegnapi szidalmazására nem fog reagálni,
mert erre vonatkozó nézetét már Pacak képi-
velő elmondotta az ülés elején. Nagyon csodálja
azonban, hogy a nagy-németek folytonosan az ő
zsidó voltát emlegetik, holott köztudomásu, hogy
vezerő, Schönerer egy Schmul Löb Kohn nevű zsi-
dóól származik. Akinek ereiben zsidó vér folyik,
annak nem szabad másokat zsidónak szidalmazni; ami
pedig Pernertorfert illeti, szöba sem áll emberrel,
aki szemérmelenül eladta meggyőződését.

A Ház azután elfogadta Stransky indítványá-
nak sürgősségét, valamint az indítványt magát is,
amely szigoru vizsgálatot követel a lituani események
dolgában és a vétkesek megbüntetését kívánja.

A Ház azután megkezdte a munkátlanság által oko-
zott inség enyhítésére vonatkozó sürgősségi indítvány
tárgyalását. Seitz megokolja a sürgősséget.

Bécs, október 24.

A német pártok vezérei a nagy-németek kivéte-
lével ma konferenciát tartottak, amelyen elhatározták,

hogy be fogják jelenteni a Reichsrath elnökének til-
takozásukat a munkarend megváltoztatása ellen és
követelméi fogják a költségvetésnek elsősorban való
tárgyalását.

Koerber miniszterelnök holnap Budapestre utazik
kihallgatásra.

HIREK.

A Vurstli.

A sétaterekre felügyelő bizott-
ság azt javasolta, hogy a város-
ligeti mulatság-bódékat telep-
pítsék át a Népligetbe. A tanács
az eszmét pártolja...

Szítáló őszi esőtől nedves az egész vi-
lág, kandalló barátságos tüze nélkül a szo-
bában is fázósan borzongunk össze. És akkor
még szemünkbe ölik az a pár sornyi apró-
betűs hír, amittől a Városligetre terelődik kép-
zeletünk. A vizes fákra, amelyekről sárga,
vörhenyeges, rozsdás leveleket perget a szél,
s fagyos esőcseppek pottyanak le a bezárt
játékos-bódék és apró kávéházaeszkák tetőről.
De mindjárt melegség is ömlik át testünkön
az emlékektől, amelyek ettől a didergős kép-
től a lelkünkben melegevnednek... Sok,
sok esztendővel ezelőtt jókedvű kis diákok
langyos tavaszi délutánokon könyvük mel-
lől ki-kiszódkódtak a liget tava mellé s ott
összeverődve meglelt hamarosan a programm:
— Menjünk a Tüzoitőrtérre!

És elsiettek a pazar mulatótelepre ott
a liget sarkában, befutkosták hangos kiálto-
zással a híres *labirinthust*, vagy órákig ott szo-
rongtak a Kremser, a Barokaldi alacsony
kerítése körül, megszámlálhatatlanzor kigyó-
nyörkődtek magukat a nyargaló indiánlovas-
ban, aki dühösen hadonászott és csatakiáltá-
sokat hallatott és bujkáltak a tányérozó bo-
hóc elől. Nem utolsó mulatság volt a kör-
hinta, a célablövés, a majompofozás, a Hő-
kőm és sok minden egyéb.

Mult egy-két esztendő és lassan-lassan
elfoszlott a varázs. A kis diákok felcsepered-
tek, de ha el-elnéztek is olykor a Tüzoitőrtérre,
vagy a magyar fölnek annyira nem kedvesen
hangzó Vurstliba, akkor már józan szemmel
kószáltak a bódék között s más örömeket
hajszoltak, mint hajdanán. És végül ebből is
kikapáltak. Egy-két május elsejének hajnalán
még keresnek valami kapcsolatot az egykor
bubályos világban, de végül unottan elszakad-
nak tőle.

A műveltebb elem generációjával sorra
megismétlődik ez így: a nagy rajongás és a
nagy kijáratodás, — de van egy osztály,
amely kitart és hű marad.

A nép.

Ez becsületes és ragaszkodó. És a Vurstli
áll és virágzik. Sok kaland, sok vigasság ter-
men benne. Kis drámák is, de akárhány idill
és boldog házasság is. Idők multán átalakul
a telep. Egy-egy vállalkozás elpusztul belőle,
de jön helyébe több más. Eltolódott egészen
a hanyatló liget legszéleire, de áll rendületle-
nül. Egész város, kora tavasztól késő őszi
csupa zaj, rivalgás, eleven vásár. És a rohanó
Budapest megostromolhatatlannak hitt része.

Ennek a hitnek is vége!

A várost agyonrendezte már a maga bi-
zottsága, régi képeinek alig maradt valami
kedvesen jellemző vonása. Most kondul a ha-
rang a Vurstli felett. Van neki is bizottsága,
s ime a tanács is pártolja. Hogy kapja fel
magát a mulató bódék világa és ősi földjéről,
ahol gyökeret vert, hurcolkodják át egy má-
sik tájakra. Messze eső vidékre, ahol nin-
csenek öreg fák, s amely szinte idegen még
ennek a terjeszkedő nagy városnak.

Ki tudja mire, jó ez. Lehet, idővel külsü-
het, hogy valami nagy haszon támad ebből
az átköltözteséből, a város krónikásai bizo-
nyára nem is jelzik majd mint szörnyű esa-
pást, ha megtörténik. De a gondolat most fáj.
Egy megszokott vonás Budapest arcu-
latáról mulnék el nát megint visszahozhatat-
lanul!... Ugyszólván már az utolsó.

S a népek majd elfacsarodik fájdalma-
san a szíve. Frissre mázoltan újra támadhat
az új területen a mulató város, hangosabb is
lehet a kikiáltó, lármásabban szólhat a ha-
rang, de az nem lesz a régi fészkek, a régi
Vurstli. Más a fa, más a környék és más
lesz a kedv. Jó ideig legalább sok sóhajtás
kél majd az ég felé:

— Csak jobb volt ott a régi tanyán!...

Omár.

Budapest, október 24.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Október 31-én új
előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azo-
kat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés
ezen a napon lejár, méltóztatásnak a megújításról
idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytala-
nul küldhessük tovább.

— Az udvar Gödöllőre József Ágost főherceg
ma délután Augusztia főhercegnővel Gödöllőre érkezett.
A pályaudvaron Gizella főhercegnő fogadta őket.
Lipót bajor herceg akkor Kerepesen volt hajtóvadás-
szaton. Gizella és Augusztia főhercegnők később meg-
tekintették az Erzsébet szobrot, amely tudvalevőleg
Róna József nemes alkotása. A főhercegnők percekig
megindultan nézegettek a művészi emléket és környe-
zetük előtt a legnagyobb elragadtatás hangján nyilat-
koztak róla.

— Orosz nagyherceg Budapesten. A fél-
hivatalos bécsi *Pöstitische Correspondenz* arról ad
hírt, hogy *Nikolajevics Mihály* nagyherceg holnap
után Budapestre jó, hogy a király ő felségét meg-
látogassa. II. Miklós cár családjának egyik kiváló
tagja mindenesetre szívesen látott vendége lesz
nemcsak királyunknak, hanem a főváros lakos-
ságának is.

— A herceggimás jubileuma. *Vaszary* Kolos
herceggimás jubileumának megünneplésére siet *Kesztyé-
hely*, a herceggimás szülővárosa is. A város kép-
viselőtestülete, mint tudósítónk táviratozza, ma disz-
gyűlést tartott. Az elnök városbíró megemlékezett a
város szentéletű, nagynevű fiának hazafias és egyéb
érdemeiről és indítványára a város elhatározta, hogy
holnap táviratilag üdvözli a herceggimást. A várost
holnapra fölobogózzák és hálaadó istentiszteletet tar-
tanak.

— Új udvari tanácsos. Az Osztrák-Magyar
Bank sokérdemű vezérutkárat, rohozozi *Pranger* Jó-
zsef-t kitüntetés érte. A király, mint a hivatalos lap
mai száma jelenti, Prangert a pénzügyek terén kije-
tett kiváló és sikeres szolgálatai eusmeresül a ma-
gyar királyi udvari tanácsosi címmel tüntette ki.

— Szabó Miklós nyolcvan éves. Szabó Miklós,
a magyar királyi Kuria nagynevű elnöke, november
9-én ünnepli nyolcvanadik születésnapját. Az ország-
nak legelső bírája agkkora mellett is a legteljesebb
testi és szellemi frissességnek örvend. Pontosan végzi
elnöki teendőit és naponta megjelenik barátaí közt a
Nemzeti Kaszinóban. Szabó Miklós, aki mástól év-
tizedig volt a királyi tábla elnöke és 1888 óta áll a
királyi Kuria élén, már ismételtén vissza akart vo-
nultni a közpályáról, de a miniszterelnök kérésére
megmaradt hivatalában. A fővárosi bírói és jogász-
körök nyolcvanadik születésnapja alkalmából meleg
öccsökből fogják részesíteni az egész ország által
nagyrabecsült és tisztelt kuriai elnököt.

— A Nobel-díj. A krisztianiai *Verdensgang*
értesítése szerint a Nobel-díj-bizottság nem nyilat-
kozik még attól, hogy kinek juttatta a béke-
díjat, de biztosra vehető, hogy a svájci *Dunant*
Henrik lesz az, aki a díjat elnyeri. Dunant álli-
tótalg harminchét tekintély ajánlotta. Utána a
francia *Passy* kapott legtöbb ajánlatot.

— Holger Drachmann betegsége. Az északi
irodalom egyik kintő nagymestere, *Holger Drachmann*,
mint Kopenhágából jelentik, súlyosan megbetegedett.
A nagy író ereje rohamosan fogy s orvosai felette
aggasztónak tartják állapotát.

— A királyi elismerése. A hivatalos lap közli,
hogy *Avorfy* Károly kuriai bíró saját kérésére nyu-
galmazták. A király ez alkalomból az igazságszolgá-
latas terén hosszú időn teljesített buzgó szolgálataiért,
elismerését nyilvánította.

— Baernreither Budapesten. *Baernreither* volt
osztrák miniszter ma reggel Budapestre érkezett és
délután ő felségénél volt kihallgatáson. *Baernreither*
később látogatást tett *Szöll* Kálmán miniszterelnöknel,
este pedig megjelent a szabadelvű pártkörben, ahol
bemutattatta magát a párt kiválóbb tagjainak.

— A Fészek megnyitása. A magyar festők,
szobrászok és színészek új klubja, a *Fészek* október
30-án, a jövő szerdán rendezi megnyitó estjét akácia-
utcai, a szegény-gyermek-kerl-egyesület házában be-
rendezett helyiségében. A megnyitó estén közreműkö-
dik *Pálmay* Ilka, *Burrán* Vilmos az opera tagja s
minden fővárosi színháznak egy-egy kiváló művésze
vagy művésznője.

— **Goluchovszki gyász.** Gróf Goluchovszki Agenort, monarkikán közös külügyminiszterét, sulyos gyász érte. Apósa Murat Joachim herceg tegnap este Chambly-kastélyában (Oise tartomány) meghalt.

— **Makkai Zsigmond Budapesten.** Az ákosfalvai kerület máris sokat emlegetett országgyűlési képviselője, Makkai Zsigmond, a harisnyás székely már megérkezett Budapestre, hogy jelen legyen az országgyűlés megnyitására. Ma reggel 7 óra 20 perccor jött meg a kolozsvári gyorsvonattal. Kint a peronon a székely egyetemi halgatók küldöttsége várta Makkait s harsány éljenzés hangzott föl, amikor a derék székely leszállt az egyik másodosztályú kocsi-ból. Érdekes egy alak Makkai Zsigmond az ő nemzeti viseletében, mert most sem tagadta meg székely voltát, amikor előtűnt Budapestre, hogy kerületét az ország színe előtt képviselje. Fehér daró nadrágban, az ugynevezett székely harisnyában érkezett meg és fényesre kefélt magyar csizmában. Bőjujú rancos ing volt rajta, rövid mellény-nyel s kék abaposztóból készült, prémes zeke. És az ősi viseletben nemzeti színű nyakkendőt kötött föl. Makkait a székely egyetemi halgatók elkísérték az Adria szállóba is, ahol egy II. emeleti szobát bérelt ki. Amint hirtelen megérkezésének, természetesen sokan óhajtották látni, s tel is keresték az Adria szállóban lévő lakásán. Nagyon értelmesen, fesztelem-nül beszélget Makkai látogatóival az ő képviselőségé-nek történetéről.

— Ezelőtt hét esztendővel, — beszél Makkai a látogatóinak, — én voltam Légrady Iskortese. Azóta fordult a világ és tanakodtunk, hogy kit válasszunk meg. A legalkalmasabb ember Deésy Zoltán alispán lett volna de ő visszalépett. Egészen a választás nap-jáig nem tudtuk, mit csináljunk s én csak félórával a szavazás megnyitása előtt vállalkoztam rá, hogy elfogadom a jelöltséget.

Elmondta, hogy programbeszédet is tartott a választóinak. Rövidet csak — ugymond — mert idő sem volt már rá, de meg a székely embernek nem is kell a sok beszéd. Ilyenformán hangzott a program-beszéde:

— *Tisztelt választópolgárok!* Én nem igérek adó-elengedést, mint az ellenpárt kortesei, mert akkor mi-ből fizetjük a katonákat és a hivatalnokokat, de el fogom töröltetni a kulyaadót és meg fogom búktatni Széll Kálmánt.

Elmondta Makkai, hogy egy László László nevű gyógyszerész volt az ő kortese. Több nadrágos kortese nem is volt; a jó székely nép nagyon lelkesedett az ő jelöltségeért s könnyű volt a győzelem. Kijelentette Makkai azt is, hogy nem fogja tegezni képviselőitársait. Ma ott volt nála Sierban Miklós képviselő s ízlésajánlotta neki (Makkainak), hogy tegezze, de ő bocsánatot kért s megmondta, hogy ezt nem teszi. A családját nem hozza fel Makkai Budapesten s ő is csak egy hónapig marad itt, hogy tanulmányozza a képviselőházi tárgyalásokat; aztán hazamegy falujába és csak időnként jön föl, amikor a pártjának szüksége lesz rá. Különböző névjegyeket is csináltatott már a székely képviselő, ez áll rajta:

MAKKAI ZSIGMOND
az ákosfalvai kerület
48-as Kossuth-párti képviselője.

— **Egy prédikációból.** Egy pozsonyi lelkész, dr. Huszár Elemér szentbeszédet tartott tegnap. Ebből a szent beszédből, melyből az igazi keresztényi szeretet s az igazi magyar szív szól, azok számára, kik még mindig a széthúzás-sal s a felekezeti szenvedélyek lángja lobbanás-sával akarják megváltani a világot, idézzük a következőket: Épp úgy, mint a magánéletben, a közéletben is és annak jelentékenyebb mesgyéin: a politika és a vallás terén türelemmel kell, hogy legyünk. Így a politikában, ahol különböző pártok állanak egymással szemben: óvakodjatok attól, hogy valamelyiket e politikai pártok között egyedül üdvözítőnek tartásotok, mert mindnyájunk előtt egy a cél: a haza boldogsága. A hazához való szeretet kell, hogy mindnyájunkat egyesítsen, ha különböző utakon járunk is.

— **A Fertő lecsapolása.** Mint Győrből táviratoz-zák, a Rábászabályozó Társulat közgyűlése ma döntött a Fertő lecsapolási költségeinek fedezésére felveendő 7.000.000 koronás kölcsön ügyében. A kölcsön fel-vétele mellett 1156, ellene 491 szavazat volt és így a társulat nem vesz fel kölcsönt, mert ehhez 1218 sza-vazatnyi abszolút többség kellett volna.

— **Halálos baleset.** Vörös Lajos 30 éves nap-szamos ma délután hat óra tájban a Soroksári-uton lévő Hungaria Gőzmalomban a felvonógép körül fo-galatoskodott. E közben a gép szánkója úgy fejbe-vágta Vöröst, hogy menten meghalt a nagy ütéstől. Holttestét az orvostani intézetbe vitték.

— **Siemens György halála.** Berlinből távira-tozzák, hogy ott ma meghalt Siemens György. Tegnap este már egészen kimerítette az agónia és órákhosszat eszméletlen kivül volt. A családot az ország minden részéből elárasztják a részvét-nyilvánításokkal. Vilmos császári is rendkívül megleghu táviratban kondoleált. Bülow kancellár nyomban a haláleset bekövet-kezése után levelet írt az özvegynek. A kormány valamennyi tagja, a pénzüzetek és a vállalatok részvé-töket fejezték ki a gyászoló család előtt. A sajtó ren-dkívül megleghu cikkeket mellátja Siemens ér-demeit.

Siemens György 1839-ben született Torgauban. A francia-német háború előtt és azután is igazgatója volt a Deutsche Banknak s ő kezdeményezte a bank törökországi és amerikai álleitelt. Az ő műve volt 1899-ben a német birodalmi kölcsönnek a bank által való átvétele, amiért nemességét is kapott. A bank költelekéből csak a múlt évben lépett ki, de a biroda-lomgyűlésnek hosszabb idő óta volt tagja s költség-vetési beszédei mindig nagy figyelemmel találkoztak. Az utóbbi időben ismételtlen emlegették őt mint jövő-beli porosz pénzügyminisztert.

— **Az egészség.** Az olesó humoristáknak ime új anyagot adott ma a kultuszminisztérium-ban folyó egészségügyi szaktanácskozomány, amely elhatározta, hogy a diákokról eszontul egészség-gi törzskönyvet is kell vezetni.

Egészségi törzskönyv?! Nemde ez a lóneve-lési és állattenyésztési rendszerekből maradt reánk s most már az iskolába járó gyermekeinkre is alkalmazzuk? Valóban ijesztő, hogy mennyire hódít ama természettudományi alapokon nyugvó életfelfogás és tanmódszer, amely átlattá degra-dálja ifjainkat, akiket klasszikus tudományosságra kellene fognia a gimnáziumnak.

A tanár ur most már nemcsak emberese-metét lát a tanítványában, hanem kicsinyke bar-mot, melyről nap-nap mellett meg fogja állapítani, hogy hízott-e, nőtte-e, vastagodtak-e a csontocskái s izmosodott-e a lábcsakája, jól futat-e a tüdeje s nem vakul-e meg lassanként a betűnézésbe?

Ezek a nevelési szempontok valóban hideg-lelést okoznak azoknak, akik még emlékeznek a tridenti iskolára, ahol lánccal kötötték a tanulókat padjaikhoz s az egyedül üdvözítő szellemű tökéletesedés mellett nyavalyás embereket adtak az életnek. Az állat nem az egészségnél kezdődik, hanem a nyavalyánál s a közoktatásügyi minisz-térium mai, felette érdekes határozatából brömmel lehet konstatálni azt, hogy egyre közeledünk ahhoz az időhöz, melyben az egészséget a szépség és jószág harmoniája gyanánt az erkölcsi élet leg-főbb elemének fogják tartani.

Az egészségügytanárokról és az iskolaorvos-okról való szaktanácskozás ma megbizta dr. Juba Adolf iskolaorvost, hogy nyújtsen be tervezetet egy ilyen egészségügyi törzskönyvről. A tervezet szerint az iskolaorvos minden diákjáról följegyzi egészségügyi állapotának minden mozzanatát úgy, hogy nyolc év alatt nemcsak szellemi képességeiről, hanem testi állapotáról is számot tud adni az is-kola. A törzskönyvet Boncz Odón elnök, valamint az ankté tagjai: Toth Lajos osztálytanácsos, Böky Árpád dékán, Liebermann Leó, Alexander Bernát és dr. Szécs (Frankl) István egyaránt helyeselték. A terv semmi akadályba nem ütközik, mert ezen-tul minden diák köteles lesz magát alávetni az iskolaorvosi vizsgálatnak s bár az iskolaorvosok-nak nagy munkamegterhelése származik a törzskönyv vezetéséből, a minisztérium a diákok egészsége érdekében nem sajnálja az anyagi ál-dozatot sem.

— **A millenáris emlékmű zárkőve.** Az András-sy-uti millenáris emlékmű oszlopának tetejére tegnap délután öt órakor helyezték el a zárkővet. A zárkő-letéül ünnepség szük körben jolyt le. Jelen voltak: Romy Béla miniszteri tanácsos, Birbauer Iómérnök, Wein mérnök, Schickedanz Albert, az emlékmű építője. Schickedanz építész rövid beszéde után elhelyezték a zárkővet, beletévé az emlékmű történetére vonatkozó, pergamene irt okmányt.

— **Uj műgyeméti tanár.** A király, mint a hi-valatos lap közli. Schauschek Árpád iparművészeti is-kolai tanárnak, aki eddig a József-műgyemtemhez volt beosztva, a műgyeméti rendkívüli tanári címet adó-mányozta.

— **Vakmerő büntény.** Halle városának lakossá-gát valósággal forrongásban tartja egy borzalmas büntény. Mint ugyanis tudósítók Halleből távira-tozza, ma reggel ott egy éleves utcában a köve-zen találtak egy Mittag Emma nevű 19 éves leány holttestét. A boldogtalan leány a város egyik leg-előkelőbb családjának gyermeke. Hamarosan ki-tudódott, hogy a szegény teremtés egy lelketlen szü-lészen tiltott operációjának lett az áldozata. A műtét szerencsétlenül végződött s azután a bestiális asszony az utóára tette ki a holttestet. Mikor a rendőrség Stommernét letartóztatta — így hívják a gonosztevő asszonyt — a közönség megrohanta a foglyot és a rendőrök csak nagynehezen tudták megmenteni a meglinceléstől.

— **Virág József.** A Grünwald-féle szana-tóriumban tegnap meghalt egy harmincegyéves fiatal ember. Nevét nem vette szárnyára a hír s a gazdagság is messzire elkerülte. Mindkét jelen-ség tanúsága annak, hogy valami nagyot alkot-hatott. Virág József a belautograf feltalálója volt, magyar ember s így természetes, hogy így kellett meghalnia. Ha másként halt volna meg, sorsa nem lett volna tipikus sorsa a magyar feltalálónak.

Virág József 1870-ben született a brassóme gyei Földváron. Iskoláit Brassóban, Kolozsvárott, Buda-pesten végezte, hol utóbb tanársegéd lett a mű-egyetemen. Kevésel utóbb a kereskedelemügyi minisztériumba lépett be mérnöknek, ahol a sza-badalmi osztály szervezésével bízták meg. Utóbb szabadalmi bírónak nevezték ki és ennek a tes-tületnek egyik legképzettebb, legnagyobb szak-tudása és legteljesítményesebb tagja volt. 1898-ban szerkesztette meg Pollákkal, egy lóvárosi villamos-sági gyár ügyvelőjével a belautografot és ezen való kísérletezésük közben jutottak a gyorstávó gondola-tára. A találmány nagy feltűnést keltett az egész vi-lágban. A külföld legelőkelőbb szaklapjai sietve közöl-ték a találmány ra zát és leírását s mindenki nagy jóvót jósolt a magyar mérnök találmányának. Még élénken emlékezünk rá, hogy legutóbbi próbájuk Budapest és Berlin között, melyen még Amerikából is voltak szakértők, minő rendkívüli feltűnést kel-tett. De hasznót a találmány eddig nem hajtott meg finanszírozói olyan óriási igényeket támasztottak, hogy a teljes értékesítéshez még eddig eljutni e miatt nem bírtak.

— **A bölcsességfog.** Mantegazza Pál, aki az utóbbi években teljesen lemondott a szépiro-dalmi színezetű orvostudományi művek kiadásáról, most egész munkaerőjét annak a kimutatására fordítja, hogy a modern kultúrember bölcsesség-foga kezd degenerálódni, idő előtt kihull, sőt esen-tenként nem is nő ki. Ennek a degenerációnak az az oka, hogy a kultúrember főleg főt, puha étellekkel él. Az ilyen táplálékhoz pedig nincs szüksége az embernek a bölcsességfoga s így minél magasabb fokra jut a kultúrember, annál jobban elnyomódik ez a fölsőleges, csak névre előkelő foga. Ha Mantegazzának csakugyan sike-rül a bölcsességfog s a kultura közt mutatkozó kölcsönhatást kimutatni, ezáltal fontos és nagyon érdekes adattal fogja támogatni Darwin fejlődési elméletét. Mantegazza különben 1249 koponyát vizsgált meg, amelyek közül 844 modern kultur-fajé, 277 modern műveletlen fajé s 128 antik kul-turfajé volt. Száz modern kulturfaj koponya böl-cesességfoga közül 63 abnormis volt.

— **Egyházközségi közgyűlés.** A dunamelléki református egyházkerület közgyűlése ma folytatta ta-nácskozását. A mai napon elrendelték a szavazást a Szilágyi Dező halálával megüresedett lógondokni állásra. A gyűlékezetteknek ez év december 31-éig kell leszavazniok, a szavazatok az esperesi hivata-talokba jövő év január 15-ig, a püspöki hivatalba pedig január 25-ig küldendők be. A szavazatok föl-bontására Szász Károly püspök elnöklétével bizottsá-got küldtek ki, melynek tagjai lettek: Pap Károly, Petri Elek, Szócs Farkas, Ádám András, Szilassy Ala-dár és Puky Gyula. Addig, amíg az új lógondokot megválasztják, a lógondokni teendők ideiglenes ellá-tásával, minthogy Antos János legidősebb egyház-megyei gondnokot betegsége, az utána következő leg-idősebb gondnokot, gróf Degenfeld Lajost pedig el-togaltsága akadályozza, Szilassy Aladár közigazgatási bírót kérék fel. Szász Károly püspök bejelentette, hogy Petri Elek budapesti theologiai tanárt maga mellé vette segítőknek, mert a püspöki teendőket öreg-sége és gyöngesége következtében már nem tudja egymaga végezni. Végül hozzájárult a közgyűlés ahhoz, hogy a szentendrei község anyaközséggé alakuljon.

— **Az elrabolt hittérítő.** Azt az 550.000 frankot, amelyet miss Ellen Stone elrablói az amerikai kormánytól váltásdíj gyanánt követelnek, az amerikai kormány nem hajlandó kifizetni. A török és bolgár kormány tehát kénytelen lesz a rablóbanda üldözését folytatni. Ezalatt az a hír terjedt el, hogy miss Ellen Stone visszanyerte szabadságát. Ezzel szemben a Daily Telegraphnak azt jelentik Washingtonból, hogy a külügyi hivatal konstantinápolyi értesítése szerinti Miss Stone még él és a rablók hatalmában van.

— **Zilahí Béla temetése.** Ma temették el Zilahí Bétát, a Budapesti Hírlap korán elhunyt fiatal munká-társát az új izraelita temető halottszobájából. A vég-tiszteletre nagy számban megjelent közönség sorá-ban ott voltak: Rákosi Jenő, Ranschburg Viktor, Rákosi Viktor, báró Kaas Ivor, Tauszék Ferenc egyetemi ta-nár, Csajthy Ferenc, Fenyvessy Adolf stb. Az uszág-kiadó országos szövetsége küldöttségleg képvisel-tette magát. A lókantör halottú éneke után Weissburg Gyula főrabbi bucsuztatta el a halottat. Ezután Rákosi Jenő mondott beszédet, a sirnál pedig Csajthy Ferenc bucsuztatta el a halottat. Ezután behatolták a koporsót s a gyászoló gyűlékezet meghatva szét-ozsolt.

— **Vámbéri Ármin felolvasása.** A Magyar Földrajzi Társaság mai ülését érdekes estévé avatta kiváló tudósunknak, Vámbéri Árminnak érdekes és élvezetes előadása *Afganisztánról*, erről az ázsiai országról, amely Angliának és Oroszországnak Éris-almája s amely most, emirje halálával, ismét beszéttett magáról.

Az Akadémia kisterme ez alkalomból zsűfóliság megtelt részben érdeklődő közönséggel, részben diákokkal. Az ülésen *Erődi Béla* főigazgató elnökölt.

Vámbéri Ármin mindenekelőtt Afganisztán földrajzi viszonyait ismertette, aztán a lakosairól szólt. Az afgánok törzsekre vannak felosztva, melyek élén egy-egy törzsfőnök áll. Roppanó bator, szinte vakmerő emberek, akik megvetéssel néznek a halál elé. Egy példát említi Karavánjával Meimero város felé halad, amikor egyszerre nagy lármá támadt:

Kuni! Kuni! (Vérbosszu alatt álló ember.) Az afgán határól közeledő fiataloknak szól a kiáltás. Vérbosszu alatt azért állott, mert egyik honfitársa megölt egy meimerebőlit. Nekirohantak vagy 200-an. Az ifjú egyedül védte magát az utolsó lehelletig. Székaszabolták, aztán hulláját letérítették s fölülte imádságot mondtak.

A vendégszeretet eléggé ki van fejlődve közöttük, de csakis fajkültségben, idegenel szemben nem és Vámbéri sehol sem éhezett annyit, mint éppen Afganisztánban. Az emirnek fia annak idején, mikor az előadó ott járt, el is akarta fogatni. Maga elé csiálta s rámondta, hogy európai.

— Nem vagyok európai — mondá Vámbéri — s mint afféle vándor-dervis, imádságot mondott.

— En pedig esküszöm, hogy az vagy — felelé az emir fia.

De Vámbéri addig erősködött, hogy ő nem európai, míg végre az emir fia alamizsnával elbocsátotta.

Tavaly 39 évvel az esemény után, tudta meg csak Vámbéri, hogy az emir fia miről ismert reá. Megjelent ugyanis Angliában egy könyv annak a katonatisztnak a tollából, aki az emir fiát a későbbi fejedelem fogására vitte. Utóközben megkérdezte tőle, miről tudta, hogy az az egykori sántikáló dervis — európai.

— A palotám emeletén állottam, odalent játszott a katonazene. Ekkor észrevettem, hogy a sántikáló dervis a lábával taktust ver a zenéhez. Erről ismertem meg, hogy európai. Afgán ember nem ver taktust. Ismertette ezután Vámbéri Afganisztán újabb történetét s eredetét azoknak a surlódásoknak, amelyek Afganisztán miatt Anglia és Oroszország között támadtak.

A legutóbb elhunyt *Abdul Ráhmán* khán sokat lendített Afganisztán civilizációján s remélhető hogy fia, aki a trónon felváltotta, békében fogja megtartani az országot. Ha az afgán nép így fog tovább haladni, a legerősebb néppé lesz Ázsiában.

A rendkívül érdekes szabad előadást nagy tetszéssel fogadta a közönség.

— **A soproni bankbukás.** Sopron város törvényhatósági bizottsága ma tartotta rendkívüli közgyűlést, amelyet gróf *Széchenyi Emil* főispán a nagy bankbukás miatt hívott össze. Gróf *Széchenyi Emil* főispán hatóság beszédével nyitotta meg a közgyűlést, amelyen csaknem valamennyi városatyja megjelent. Felhívta a polgárságot a vért és katasztrófát következőknek közös erővel való elhárítására, a vádasköndások és a pártpolitika mellőzésére. Ezután felolvasták *Gebhardt* polgármester levelét, melyben maga ellen legyelmi vizsgálatot és egészségügyi okokból, négy heti szabadságot. A közgyűlés rövid vita után a fegyelmet elrendelte, a szabadságot pedig oly feltétellel adja meg, hogy a polgármester a vizsgálatokhoz bármikor rendelkezésre álljon. A főispán ezután közölte, hogy dr. *Kretschy Sándor* tanácsos, a bukott bank volt felügyelője szintén fegyelmet kért maga ellen három heti szabadsággal. A főispán a fegyelmet saját hatáskörében elrendelte és a szabadságot engedélyezte.

A város a bankbukásból kifolyólag 107.000 koronával *hárosodik*. Ez így megvizsgálására 12 tagu bizottságot küldtek ki az összes pártokból. A *Müller Paulin* alapítványából 672.000 korona hiányzik. Az ügyészt megbízták, hogy az eltűnt értékpapírok megsemmisítése érdekében szükséges lépéseket tegyegye, mert a papírok vinkuláltak voltak. Kovács István indítványára a kiküldött bizottságot a papírok leltetésénél követelt eljárás helyességének vizsgálatát is megbízták. E határozatok kimondása után *Zsombor* radikális pártvezér hosszu filippikába kezdett, a rendszert ostorozván, mely szerint a katasztrófát előidézte. A főispán többször has-talan figyelmeztette, hogy a tárgyhöz szóljon, de *Zsombor* nem tárgított, mire a főügyész megvonta tőle a szót s az ülést feloszlatta.

Mint levelezőnk táviratozza, a városban még most is leverték, szomorúra a kedélyek. A színház üres, a tegnapi hirdett Kubelik-hangverseny elmaradt. A nagy pénzzavar hatását máris érzik, mert több cég beszüntette a munkát s így sok száz munkás kenyér nélkül maradt.

Szerdán déiben dr. *Poszvák Lajos* egy magán-nyugdíjintézetbe szállította *Schladerer*-né, aki egészen nyugodtan viselkedett és teljes megnagyobbítással cserélte az eddigi lényes lakását egy földszinti rúcsosablaku szobával. Itt marad most a szerencsétlen asszony egyelőre

két napig, amely idő alatt az orvosok meg fogják figyelni. *Schladerer* legutolsó levelét bucsuzóul *Lola* leányához intézte, ki *Szlávik* Viktor közöshadsereg-beli főhadnagy felesége. Ugy mondják, hogy ezt a levelet hatóságilag lefoglalták és átadták a törvény-széknek. A levél tartalma, mely még nem jutott nyilvánosságra, állítólag hivatta van arra, hogy felderítse *Schladerer* vagyoni állapotát közvetlen öngyilkossága előtt és eddig még megmagyarázhatatlan részletét ennek a szenzációs ügynek megvilágítsa.

Élő Ferenc vizsgálobíró ma délután *Friedrich* Ágost gyáros, volt iparkamarai elnököt, a bank alelnökét hallgatta ki az eltűnt letétek értékpapírai tárgyában. Ez értékpapírok pénzeszközének ellenkuloza *Friedrich*nével. A kihallgatás után a bírő *Friedrich*et letartóztatta és vizsgálati fogságba helyezte.

— **Tanítók a pánszlovok ellen.** A lapok már hírt adtak arról a mozgalomról, amelyet a nagyszombatvidéki népnevelők egyesülete indított azok ellen a tanítók ellen, akik a most lezajlott képviselő-választások alkalmával a tót nemzetiségi jelöltekre szavaztak. A nagyszombati derék tanítókat kizárták kebelükől hazafiatlan kartársaikat. Ez a cselekedet általános felűntést keltett az egész országban, mert ez az első eset, hogy a tanítóóság mint hivatalos testület, politikai állásfoglalásra kényszerült. A fővárosban ma szintén gyűléseztek a tanítók, hogy elismerésüket tejezzék ki nagyszombati kollégáiknak.

Zsedényi Aladár fővárosi tanító kezdeményezésére ma a tanítók kaszinójában ez ügyben rendkívüli közgyűlés volt. A nagyszomban összeraggett tanfériak gyűlése nemcsak nevelésügyi, de különösen politikai szempontból felette érdekesnek mondható.

Bánó József elnök a közgyűlést megnyitása után a fővárosi mozgalom megindítóját, *Zsedényi* Aladárt szólította fel az ügy ismertetésére.

Zsedényi konstataálni kívánja első sorban azt, hogy Magyarországon esupán a rendezett tanácsú városokban divik s azoknak sem mindegyikében, hogy a törvényesen megválasztott vagy kinevezett tanító eskütelére kötelezték. Különböző példaul, hogy a finác, mielőtt oldalára köti az adóügyek pallosát, esküelni fog az állam érdekeit megvédeni. Emlében a tanítóválasztásoknál az állam teljeslegesen tartja az eskütelét, atói az embertől ilyesmit nem kíván, aki hivatásának természeténél fogva nemzeti misszió teljesítésére vállalkozott. Csak ez a jöbismesség szülhet olyan megalkodottságot, mely ellen most a nagyszombatvidéki magyar tanítók oly erélyesen állást foglalnak. Kivánatosnak tartja, hogy a tanítók képsítő vizsgálatok végös mozzanataiképpen a jelöltek hivatásuk hazafias teljesítésére megeshessék, mielőtt az ökleiket kezükbe adják. Ez volna a most sajnos tapasztalt jelenségnek törvényes tilaomlása. Azt mondja a lélekbuvár, hogy a szív annál fogékonyabb, mennél fiatalabb. Elképzelhető, hogy micsoda rombolást vittek véghez a pozsony megyei pánszláv tanítók a gondja kra bizott gyermekhad érzelmi világában, mikor ők maguk nem állottak nyilvánosan bevallani magyarellenes mivoltukat. Magasabb érdekek követelik ezeknek az embereknek az iskola falai közötti azonnal való elváltatását, mert ha a törvény sújtja az egyes ember élete ellen vétőt annál inkább meg kell bélyegezni a tanítót, akinek kezében egy nemzet élete várja a védelem, a felelősdést és boldogulást.

Sőtét bűnnek leplelt rántották le a választások izgalma. A nemzeti nevelés egyes községekben vértanuként ki van terítve és ámbár ott siránkozik a ravatal körül egy lelkes csoportja a gyszóló közönségnek, a behantolást meg kell akadályozni, mert az áldozatot még meg nem ötéek, csak a gyilkos mérég bódító hatásától állott el a szív verése. Orvost, magyar tanítót kell a tetszhalotthoz küldeni annak lelkesültsége, hazaszeretele tel fogja támasztani.

A tetszéssel fogadott beszéd után határozati javaslatot nyújtott be melynek következő pontjait fogadta el nagy lelkeséssel a közgyűlés.

1. Mondja ki a közgyűlés, hogy a „Nagyszombatvidéki népnevelők egyesületét” abból az alkalomból, hogy pánszláv érzelmi tagjait kebeléből egyszer s mindenkorra kizárta, szive egész melegével üdvözl. Erről a fennnevezett egyesületet ugy táviratilag, valamint jegyzőkönyvi kivonatban értesíti.

2. Mondja ki a közgyűlés, hogy a magas kormányhoz memorandumot terjeszt fel, melyben abbeii óhájának ad kifejezést, hogy Magyarország területén senki tanítói oklevelet ne nyertessen, mielőtt hazafias kötelességeinek teljesítésére meg nem esküszik.

Az érdekes tárgyhöz *Zsedényi* kívül hozzá-szóltottak még *Ember* Károly igazgató, *Rákos* István, *Tanos* Sándor, *Szekely* Károly, *Pusztai* Károly, *Gergely* István és *Mártonffy* Imre tanítók.

— **Megszüntetett hajóforgalom.** A magyar Államvasutak igazgatóságától kapott értesítés szerint a hajóforgalmat Konstanza és Konstantinápoly között közegészségügyi szempontból további intézkedésig megszüntették. A keleti és ostendai expresszvonatok Bukarestig és onnan közlekednek. A buzeni csatlakozás Konstanza felé és felől szintén megszünt.

— **Szökevény katonatisztek.** A krakói hadtestparancsnokság felszólítására *Stulpiánban*, *Bukovina* egy kis helyiségében, a csendőrség letartóztatott két utast, a krakói gyalogezrednek két szökevény

tisztjét. Éppen akkor történt a letartóztatás, amikor tovább akartak utazni. A szökevény katonatiszteket *Krakóba* vitték.

— **Vasúti szerencsétlenség.** A ferencvárosi vonatösszeütközés ügyében a rendőrség részéről *Tóth* János fogalmazó vezeti a vizsgálatot. Beidézte *Magyar* Jánost, a tehervonat és *Langer* Lukácsot, a személyvonat kalauzát, akik most a vonatjukkal elutaztak. Kihallgatják még a ferencvárosi pályaudvar állomásfőnökét is. Az összeütközésnél csak könnybő sérülések történtek és a sebesülteket nem vitték kórházba. — A magyar államvasutak igazgatósága e közben a maga hatáskörében is szigorú vizsgálatot indított és annyit már megállapított, hogy a szerencsétlenség első sorban *Friedmann* Ignác ferencvárosi pályaudvari forgalmi tisztviselő gondatlansága okozta, akit ezért már fel is függesztettek állásától.

A szerencsétlenségről a Máv. igazgatósága a következő hivatalos értesítést adta ki:

A Budapest keleti pályaudvarról esti 10 óra 20 perckor Szabadka felé indult 908. sz. számú személyvonat e hó 23-án Budapest-kitéről összeütközött a 951. sz. tehervonat mozdonyával, mely mozdony a 908. sz. személyvonat részére Budapest-kitéről szükséges vágány szabadadtétele végett, néhány kocsival tolatást végzett a tilos állásban volt védjelző fedezete alatt. Az összeütközés következtében mindkét vonat mozdonyra és kalauzocsokra s a 908. számú vonatonál 3 személykocsi kiskilott és megromlott. Az utasok közül nyolcan, a vonatszemélyzet közül négyen könnyű sérülést szenvedtek. A sérült utasok a vonattal tovább utaztak. A balesetet *Friedmann* Ignác bpest-ferencvárosi forgalmi hivatalnoknak az a vétkes gondatlansága okozta, hogy a 908. sz. vonat állomásáról elindította, meg előtt erre a szabályok szerint Budapest-kitéről állomástól kikérendő engedélyt megkapta volna. *Friedmann* állásától felüggesztetett és szigorú fegyelmi vizsgálat tételt ilyomatba.

(x) **Vásároljanak osztálysorsjegyeket Lukács Vilmos bankháralban, Budapest, V., Fűrdő-utca 10. Egy egész á 12 kor., 1/2 á 6 kor., 1/4 á 3 kor., 1/8 á 1.50 kor.**

(x) **Csuz és kösvény** ellen elismert legkínzóbb szer a *Zoltán-féle* kenőcs. Ara 2 korona. *Zoltán* Béla gyógyszerárban, Budapest, V., Sétány-utca és Szabadságtér sarkán.

(x) **Dr. Kovács közpasztyája** félhold védjeggyel valódi. Három nap alatt minden kezét gyöngéddé és fehérré varázsol. Egy tégely 1.20 K. Főraktár: Dr. Kovács gyógyszár, Budapest, Gyár-utca 17. „Toilet titkok” kívánatra ingyen.

(x) **Kérjünk mindenütt F. M. K. E.** vagy **E. K. E.** gyujtót.

A nápolyi panama.

Budapest, október 24.

Szomorú, világraszóló botránynak lett színhelyévé Olaszország legszebb, legnagyobb városa: Nápoly. A panamabotránnyhoz hasonló mesterkedések pattantak ki, a hivatalosan megejtett vizsgálat pedig milliókra menő csalást, visszaélést, megvesztegetést, telekvásárlást derített ki.

Erről a hivatalos vizsgálatról szóló jelentést ma publikálták. Egész Olaszország megdöbbené hallelan erkölcsi súlyedtség láttára, holott a római panamino már kissé hozzászoktatta az embereket ahhoz, hogy a pénzközelésben az olasz városok éppen nem járnak el mintaszzerűen. Az általános megdöbbenést nemcsak a füstbement milliók, nemcsak a kamorra kényuralmának ily szörnyű példája okozta, hanem főképp az, hogy több közbeszülésben álló híres, nagy név is szomorúan kompromittálva van ebben a panamában.

Egy világszerte ismert és becsült íróné, egy történelmi nemes név viselője, az egész nápolyi sajtó, mind benn van ebben a sötét afférban, amelynek méreteiről és megdöbbenést erkölcsstenségéről alábbi értesülésünk ad számot:

Róma, október 24.

Még a mult évben történt, hogy egy nápolyi sajtópör folyamán szenzációs leleplezések történtek *Nápoly községantácsának visszaéléseiről*. Az eset az olasz kamarában is szóba került és a kormány *Saredo* szenátort küldte ki kormánybiztosul Nápoly város ügyeinek megvizsgálására. *Saredo* most hozta nyilvánosságra jelentését, mely óriási visszaélésekről ad számot, ugy hogy Nápoly város panamájáról beszél egész Olaszország.

Saredo hibetetlen állapotban találta a városi közigazgatást; kitünt, hogy az egész közigazgatás a kamorra szolgálatában állott. Így: a volt polgármester, *Sernoneta* herceg szövetségzett *Casale* és *Aliberti* tanácsosokkal, akik a kamarának vezetői voltak. A hivatalnokokat nem állami vizsgák vagy kvalifikáció következtében nevezték ki, hanem a szerint, hogy a választásoknál a kamorra jelöltjére szavaztak-e

és hogy mit fizettek. Jellemző, hogy a városi hivatalnokok közt csak 28 olyan van, aki nem büntetett előéletű. Természetes, hogy a választási korrupciót is óriási mértékben üzték, úgy hogy az analfabéták, akiknek Olaszországban tudvalegölég nincs szavazati joguk, szintén szavazhattak.

A közmunkák kiadásánál elsősorban a vesztegetés volt a mérvadó. Aki többet adott az elüljárónak, az kapta meg a munkát. Nápoly két előkelő lapja, a *Don Marzio* és a *Mattino* szintén súlyosan kompromittálva van. *Saredonak* a kamorra-sajtótól között leleplezéseinek részletei a legvérmesebb tantáziát is felülmulják.

Az egész olasz sajtó ezzel a botrányral foglalkozik; az olasz nemzet szégyenének mondják és felhívják a kormányt, hogy irtsa ki Olaszországnak ezt a rákfenéjét, mely nemcsak Nápoly városában, hanem valószínűleg egyebütt is befészkelte magát.

Saredo jelentéséből kitűnik, hogy a városnak 13 millió lebegő adóssága van, amelyet eltöltöttek. A királyi biztos azt indítványozza, hogy váltsák meg a gázműveket és állítsanak föl ipartelepeket a budget szanalására. Erre összesen ötven millió líra szükséges.

Scarfolgio, a *Mattino* szerkesztője, a jelentés szerint 30 ezer lírát kapott *Dufresne* mérnöktől és ezért megkapta az utcatisztítás jogát. Azonkívül 30 ezer líráért járszotta egy építésznek kezére a népfürdő építését és 18 ezer lírát zsarolt ki a közúti vasutól.

Felcségo *Serao* Matild egy közrendőről 200 lírát kért és előléptetést ígért neki. Minthogy ez nem történt meg, a rendőr követelte pénzét és *Serao* Matild részletekben fizette azt vissza. Azonkívül *Serao* Matild egy *Desmone* nevű embernek államhivatalt ígért és 1000 lírát kért tőle. Azután ismét 1000 lírát zsarolt ki tőle s végre beprotezsálta a minisztériumba házmesternek, utólag még 500 lírát zsarolván ki tőle.

Beigazolást nyert, hogy *Tureo*, a *Don Marzio* szerkesztője, 100 ezer lírát kölcsönzött *Sermoneta* polgármesternek s ezáltal kezei közt tartotta.

A király Budapesten.

Budapest, október 24.

A király ma reggel Gödöllőről Budapestre érkezett. A pályaudvarról egyenesen a várpalotába hajtatott, ahol országos ügyekkel foglalkozott, íél tizkor *Tallian* Béla országgyűlési képviselő letette kezébe a titkos tanácsosi esküt. A szertartásnál ott volt *Kállay* Béni közös pénzügyminiszter a császári és királyi ház miniszterének képviselőiben és gróf *Apponyi* Lajos magyar udvarnagy. Az eskümentát *Schultheisz* udvari és miniszteri tanácsos olvasta.

(Általános kihallgatás.)

Az általános kihallgatás tíz órakor kezdődött s a következők járultak az uralkodó elé:

Brankovics György pátriárka, *Forinyák* Gyula, gróf *Nákó* Kálmán dr. *Baernreither* József, volt osztrák miniszter, *Pietreich* Antal lovag és *Schmidt* Móríc tábornok. *Pokorny* Armin lovassági tábornok és *Tallian* Béla valóságos belső titkos tanácsosok; *Hetyey* Sámuel és *Bogdanovics* Lucian püspökök, *Dániel* Gábor, *Horánszky* Nándor, özvegy *Pulszky* Agostonné; *Márkus* József főpolgármester és *Halmos* János polgármester együttesen, *Fascho-Moys* Sándor, *Ottlik* Iván, *Tabódy* József és dr. *Nemethy* Károly miniszteri tanácsosok; *Lossonezy* György, *Miskolczy* Imre és *Róth* Lóránt osztálytanácsosok; *Tappiner* József, *Horeczky* Arthur, *Hortstein* Ferenc, *Hanke* Tivadar, lovag *Mikulicz* Valér ezredesek; *Szebesztha* Altréd hadbiztos, *Mallász* Gusztáv őrnagy; továbbá *Pottyondy* Gusztáv államvasuti üzemeltető, dr. *Pruzsinszky* József apátplébános, *Odray* Celesztin prépost, *Dömötör* Sándor közjegyző; *Kapczy* Vilmos főszolgabíró, *Róna* József szobrász; *Ripka* Ferenc tükár, *Oltay* Károly pénzügyigazgató, özvegy *Nagy* Teréz.

Együttesen fogadta a király az Országos Magyar Kertészeti Egyesület küldöttségét, amelynek tagjai voltak *Emich* Gusztáv udvari tanácsos egyesületi elnök, *Szelénár* Adol. alelnök és *Ilsman* Keresztély főtitkár. A küldöttség nevében *Emich* Gusztáv kérte ő felségét hogy mint kiáltó vegyen részt a kiállításban és rendelje el a schönbrunni, budapesti és gödöllői kertészeteknek a kiállításban való részvételét. Együttal arra is kérte a küldöttség ő felségét, hogy a kiállítást tüntesse ki látogatásával. Ő felsége igen kegyesen fogadta a küldöttséget s megígérte, hogy kérelmét teljesíteni fogja s a legérdekesebb kiállított utamázására díjat is fog adományozni s egyszerűsind kiállításba helyezte, hogy ha ideje engedni fogja, meglátogassa a kiállítást. A király a székesővárosi kertészeknek haladásáról a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott s örömet fejezte ki a lelett, hogy mindig szebb és szebb növényeket lehet Budapesten látni. Végül *Szelénár* Adol. alelnöktől a kiállítás munkálatai után tudakozó-

dott. Azt a kijelentést, hogy a kiállítás munkálatai igen szépen folynak és sikerében bízni lehet, örömmel fogadta ő felsége s átvette a kiállítás programját.

(Az agancskiallításban.)

A király ma délután 3/4 órakor megnézte a Royal-szállóban rendezett agancskiallítást. Kisérőben voltak gróf *Paar* Ede főhadsegéd és *Hähnel* korvettekaptány szárnysegéd. A királyt az előcsarnokban *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy, *Andrássy* Aladár és *Nádasdy* Ferenc grófok, *Nemeskéri Kiss* Pál államtitkár és *Egerváry* Gyula országos vadászati ielügyelő fogadták. *Darányi* miniszter röviden üdvözölte a királyt. A király válaszában azt mondta, hogy örömmel jött el a kiállításra. Aztán felment az emeletre, hol a kisteremben van a kiállítás. A kiállított agancsok között gróf *Nádasdy* Ferenc, a kiállítási bizottság tagja és *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter kalauzolták. Ő felsége nagy tetszéssel nézegette főképp *Frigyes* főherceg huszonkétágu agancsát, gróf *Festetics* Tasziló, *József* Agost főherceg és *Nemeskéri Kiss* Pál államtitkár tárgyait. Közben *Darányi* miniszter be akarta mutatni ő felségének *Egerváry* ielügyelőt. A király mosolyogva szólt:

— Már ismerem. Többször rendezett kiállítást. A mai kiállítás nagyon szép. Egyike a legjobbknak az eddig rendezettek közül.

Mosolyogva ment tovább a király báró *Born* szarvasgasan-kollekciójához melyben egy szarvas hét évről levett agancsai vannak kiállítva.

Báró *Schönberg* által elejtett máramarosi zergekampót is megcsodálta. Az őzágancsokra azt jegyezte meg, hogy az idén gyönyökbek. *Rosonovsky* Frigyes, királyi udvari praeparator kiállítását is megnézte a király. *Darányi* miniszter bemutatva a felségnek *Rosonovskyt*, akitől minden egyes tárgy felől kérdőzködött. A kaukázusi őzbakagancsok, a kitömött vaduh és az urali tyukok közötték le a felség figyelmét. A szép kiállításért megdicsérte a praeparator.

Végül dr. *Lendit* Adol. országgyűlési képviselő kiállítását nézte meg. *Lendit* *Darányi* miniszter bemutatva a felségnek, ki megkérdezte *Lendit*ől, hogy mióta képviselő.

— Első ízben felség; *Temes-Rékáson* választottak meg.

Dr. *Lendinek* gratulált a király az ügyes és izléseles kiállításért.

Azután szívélyesen elbucszott az uraktól és eltávozott. Az után ezalatt nagy tömeg gyűlt össze, mely a királyt lelkesen megőljenezte.

(A király házában.)

A király az agancskiallításról főhadsegédével a Belvárosban épült palotájához hajtatott. Megérkezésekor ezrekre menő tömeg tolongott és a királyt viharos éljenzéssel üdvözölte. Ő felségét a palota bejáratánál fogadták: *Báró Chertek*, a családi alapítványok főigazgatója, *Bertle* Károly műszaki tanácsos, *Grassl* Hugó, a ráckevei uradalom főintézője, a királyi ház adminisztrátora és a palota tervezői: *Korb* és *Giergl* műépítésszek.

Mintán báró *Chertek* az urakat bemutatta, ő felsége mindjárt az építészeket szólította meg. Érdeklődött az iránt, hogy az épület teljesen készen van-e, a lakók mikor költöznek be?

Végül azt kérdezte:

— Hazai anyagból épült-e az egész ház?

— Igenis, felség, — felelte *Korb*, — kivéve a lépcsőket, amelyekhez karszti márványt kellett használnunk.

— Budapesten még most is olyan sajnálatos pangás van az építési iparban? — kérdezte a király *Giergl*ől.

— Bizony, felség, a pangás még mindig igen nagy. Ámbár reméljük, hogy az állapotok meg fognak javulni.

Azután kérdőzködött a király arról, hogy a dunamenti lalvak nem szenvednek-e sokat az árviztől.

A király ezután megkezdte az épület szemlélését. Első sorban megtekintette a gyönyörű üvegcsarnokká épített udvart, amerről azt mondogta, hogy igen szép és nagyon barátságos. Aztán felment az első emeletre és ott több lakást megtekintve, megdicsérte a szobák nagyságát és általában minden, a falak szárazsága, a fűrdőszobák berendezése, a falszőnyegek iránt élénken érdeklődött.

Majd kiment az erkélyre és láthatólag gyönyörködött a szép kiállításban amelyet a Klottid-paloták, az épülő új híd és a Kossuth-utca nyújtanak.

A felség tudakozódott azután, hogy a meglehetősen disztelen „párisi ház” már a főváros tulajdona-e és mikor fog ura épülni?

Erre az építészek megjegyezték, hogy a ház magántulajdon; beleszik ugyan a szabályozási tervbe, de modernül való felépítéséről egyelőre nincs szó, s

megjegyezték, hogy a közönség rendkívül érdeklődik folyton e kérdés megoldása iránt s különösen nagyon hálás a felségnek, hogy a bérpalota építésével olyan jelentékenyen hozzájárult Budapest fejlesztéséhez.

— Annak én is nagyon örvendek, jegyezte meg a felség, hogy ezt a házat Budapesten megépíthettem.

A szemlét a felség egy földszinti üzlethelyiség megtekintésével fejezte be, mire a kísérő uraktól nagyon szívó yes bucsut vett. *Chertek* báróhoz és a műépítészekhez fordulva, így szólt:

— Nagy érdeklődéssel néztem meg a házat s örömmel győződtem meg, hogy az nagyon szépen sikerült.

Ezzel a király a közönség viharos éljenzése közben kocsira ült s kihajtatott a vasúthoz, amelyen Gödöllőre utazott.

Ő felsége jövő hétfőn, e hónap 28-án, amely napon tudvalegölég az országgyűlés ünnepélyes megnyitása lesz nem tart általános kihallgatást. A legközelebbi általános kihallgatás 31-én, csütörtökön lesz.

Óh, az a Santos Dumont!

— Jelenet. —

Egy ur: No látja!

A másik: Mit lássak?

Az egyik: Mindig azt mondta, hogy nem lesz meg a repülőgép, és most mégis megvan!

A másik: Dehogyan van meg!

Az egyik: Az én lapom azt írja, hogy Santos Dumont kitalálta.

A másik: Az enyémben meg azt olvasom, hogy nem sikerült neki. Az a Santoy különben is egy család. És az egész dolgot nem értem.

Az egyik: Oszintén megvallva, én se értem. Annyi szent, hogy Santos Dumont felszállt és a szél az ellenkező irányba vitte, mire lekiáltott a néphez, hogy a százezer frank a szegényeké, de Henry Deutsch felkiabált, mire a szél megint elkezdett fújni, Santos Dumont megint leesett és Henry Deutsch az ellenkező irányba repült, miközben kétszer körülbajozta az Eiffel-tornyot, mire az Eiffel-torony kétszer körül-sétálta Santos Dumontot, aki közben újra felszállt és leesett. Érti?

A másik: Értem. Csak azt nem értem, hogy ha Santos Dumont felszállt és Henry Deutsch leesett...

Az egyik: Eppen itt téved. Henry Deutsch szállt fel és Santos Dumont esett le, mert be volt biztosítva baleset ellen s így akarta megszerezni a biztosítási összeget.

A másik: Értem, hogy kezdünk mind a ketten belezavarodni. En előttem csak az áll tisztán, hogy az Eiffel-torony kétszer körül-sétálta Santos Dumontot...

Az egyik: Én is csak ezt tudom bizonyosan.

A másik (miközben lassan, de biztosan megőrül): Santos Dumont felmászott a fára, erre leesett a pap az ágyról...

Az egyik (követi példáját): Igaza van! Eljén Santos Dumont...

(Miközben a mentőkocsi a Lipótmező felé robbog velük.)

Az egyik: Santos egy család. Mért mászott fel? Nem esett volna le.

A másik: En előttem csak az Eiffel-torony áll tisztán...

—o—

SZINHÁZ, ZENE.

* **Főhercegnő, mint szerző.** A *Berliner Börsencourier*nak táviratozzák *Bécsből*, hogy az ideai színházi évadban egyik bécsi színházban darabot fognak előadni, melynek a királyi család egyik női tagja a szerzője. A főhercegnő szerző, természetesen, álnév alatt adhatja elő darabját.

** **A Vígsház udjónsága.** A *Vígsházban* a jövő héten ismét *Bisson* jut szóhoz, akinek az *Allamtitkár ur* című vígjátéka — telfrissítése alkalmából — csak az imént is oly kedvező fogadtatásra talált. A *Válds után, Megboldogult, Pont Biquet család, Hálókocsi ellenőre* és megannyi lényes sikerű vígjáték szerzőjének legújabb darabja, a *Chateau historique* lesz ugyanis a *Vígsház* legközelebbi udjónsága, amely a szokásos három első előadás után *Pilangó kisasszony* című szenzációs drámával váltakozva fogja a műsört betölteni. *Bisson* új darabját *Heltai* Jenő fordította és magyar címe *A nevezetes kastély*.

** **Eredeti premér a vidéken.** A *pozsonyi* színház legközelebb előadja *Hannus* József odaváló lyceumi tanárnak *Szilágyi és Hajmási* című történelmi vígjátékát. A darab *Mátyás király* korában játszik.

**** Igazgatóválság az Operaházban.** Immáron hivatalosan is elismerik, hogy az Operaházban igazgatóválság tört ki. Hogy miért, még most sem tudni. Gróf Keglevich István intendáns, aki ma reggel tért vissza Bécsből, ma a következő nyilatkozatot tette egy hírlapíró előtt:

— En ezzel az ügygel nem foglalkozom. Nem fogom tehát azt sem megerősíteni, sem megcáfolni. Különbösen is korainak találom a felvetett kérdések feszegetését. Ez a színház belsőéletére vonatkozik és a közönséget annak idején hivatalosan értesítjük, ha valami változás állana be.

A nyilatkozatnak az a része érdekel bennünket leginkább, amelyben az intendáns az igazgatóválságot a színház belügyének mondja. Ez tévedés, úgy véljük. Az Operaház nem magán-színház, hanem az országé, — és egyáltalán nem lehetnek olyan ügyei, amelyek a nyilvános bírálatlaltal szemben mentelmi jogot élveznek. Az igazgatóválság, még ha nem is történnék ilyen rendkívüli időben és rendkívüli körülmények között, a műintézetnek annyira fontos esemény, hogy kezdettől fogva végig üvegházban kell lefolynia. A nyilvánosságának tudnia kell, hogy miért megy most Mészáros Imre, akit a szezon kezdete több sikerrel igazolt. Akkor aztán állást foglalunk, meglehet, hogy Mészáros mellett, meglehet, hogy ellene. Az intendáns különben ma délelőtt érkezett Mészáros Imrével, aki aztán délután a belügyminisztériumban járt, amelyhez, mint legfelsőbb hatóságához, ügyét megfellebbezte. Az igazgatói állásra különben többeket jelölnek, de ez időszakra alig lehet biztos tippet mondani. Bizonyos, hogy szó sincsen arról az ismert ügyes impresszárióról, akinek nevét tegnap forgalomba hozták és a ki ma szintén nyilatkozik, mint Pontius, aki örvend, hogy belekerült a Credoba!

Béthy László, a Nemzeti Színház igazgatója a következő sorok közlésére kér felbennünket:

Tekintetes Szerkesztőség!

Egy reggeli lap és utána több más újság mai számában az operai krízissel kapcsolatosan az én közömbösül álló távozásomról is megemlékeznek s ennek motivumait az intendáns ur ó nagy méltósága és köztem felmerült véleménykülönbségeket hozza fel. Az a helyzet, amelyben ó nagyméltóságával mint közvetlen felettes hatósággal szemben vagyok, megakadályoz abban, hogy ót méltán megillető tisztelet hangján nyilatkozzam személyéről és működéséről. Könnyen elmagyaráznák. Ellenben tisztelettel kérem annak szíves közreadását, hogy én igazgatói állásomtól való távozásra nem gondolok, erre gondolni semmitéle okom sincs.

Fogadjja a tek. Szerkesztőség igaz tisztelettel kifejezését.

Budapest, 1901 október 24.

Béthy,
igazgató.

**** Műsorváltozás a Magyar Színházban.** A Magyar Színházban holnap, pénteken, Szeyer Ilonka gyöngékedése miatt a *Vestaszűzek* előadása elmarad, s helyette *Szulamit* kerül színpadra. A népszerű keleti dalműnek ez lesz a 143-ik előadása. Szombaton azonban folytatják a *Vesta-szűzek* előadásainak sorozatát.

**** A Kisfaludy Színház szubvenciója.** A Kisfaludy Színház szubvenciója ügyében ma egy könyvomat tudósító utján a következő közlést kaptuk:

Említettük, hogy a közoktatásügyi bizottság határozatára szubvenciókat szavazott meg az ó-budai Kisfaludy Színháznak erre az esztendőre. A tanács azonban nem járul hozzá ehhez a javaslatához, noha elismeri, hogy a III. kerületben közhasznú szolgálókat tehet az olyan színház, amely a földadatoknak megfelel. A tanács egyrészt a főváros jelenlegi pénzügyi helyzetére való tekintettel ellenzi a szubvenció megadását, de másrészt nem tartja helyénvalónak, hogy a főváros előzetes hozzájárulása nélkül, évente alakulnak színházintézetek, amelyek az óbudai kezdetleges főtársaság színházában, nem a saját erejükre támaszkodva működnek, hanem a fővárostól várnak segítyt. Az ilyen társaságok igazgatói a tagokat nem fizetik rendszeresen s így csaknem reá kényszerítik a főváros hatóságát, hogy az inségbe jutott színészeknek segítyt adjon. A tanács ezután azt a vélekedését nyilvánítja, hogy a mennyiben a törvényhatóság szükségesnek tartja a III. kerületben állandó színház létezését, abban az esetben előzetesen kell tárgyalásokat tartani olyan színházintézetekkel, akiknek eddigi működése kellő biztosságot nyújt. Ugyanilyen módon kell az anyagi áldozatoknak azt a mértékét is megállapítani, amelyet a főváros az óbudai színház fenntartása érdekében hozhat.

Ezekben a sorokban ismertettük a fővárosi tanács álláspontját az óbudai színház szubvenciója ügyében s a következők megjegyzéseink vannak erre a — nyilván sugalmazott — közlésre nézve. Először is az a megjegyzésünk, hogy *hateszer korona évi szubvencióból* bizony nem futja, hogy akár Ó-Budán, akár pedig máshol elsőrangú művészi színvonalon álló társulatot lehessen szervezni vagy fenntartani; másodsor rendkívüli esodálkozunk rajta, hogy a fővárosi tanácsban ott ébred fel hirtelen a takarékosági hajlam, ahol a főváros magyarosításának nagy érdekéről van szó már pedig azt senki le nem tagadhatja, hogy a nagyobbára még német ajkú Ó-Budán a Kisfaludy Színház, ha nem

végzi is elsőrangú társulattal ezt a misszióját, de derekas szolgálatot tesz a magyarságnak és végre harmadszor tény az, hogy ha a fővárosi tanács nem is, de az ó-budaiak meg vannak elégedve mostani színházintézetükkel. És ez a fő! Mert az ó-budai színházban nem a fővárosi tanács tagjai, hanem az ó-budaiak járnak. Ha a tanácsos urak is átjárnának a kis ó-budai színházba, akkor talán szubvenció nélkül is megtudna élni!

**** Földesy Arnold.** A legnagyobb érdeklődéssel néznek zenei körökben Földesy Arnold, a nagytehetségű ifjú cellista hangversenye elé. Földesy művészi pályafutása, dacára fiatal korának, szédületes és nagyeredményű Hangversenyt adott hazáján kívül Európa minden nagyobb városában s mindenütt meghódította a fényes tehetség előtt Bécs, Berlin, Köln, Darmstadt, Frankfurt, Páris és London hangversenytermeiben zugott tel az orkászserű taps, mikor a fiatal művész megjelent a dobogón. Játékával uralkodók figyelmét keltette fel és egy ízben, mikor a római *Sancta Cecilia*-ban hangversenyzett oly sikert ért el, hogy remek gondonkajátékának híre eljutott az olasz királyné füléhez is, aki meghívta Földesyt a Quirinal hangversenytermébe. A siker óriási volt, az olasz udvarnál néhány hétig képezte szóbeszéd tárgyát Földesy mesteri játéka. Hangversenykörútján mindenkor megnyerte egy a közönség, mint a saját általános tetszését, ami annál is nehezebb volt neki, mert hiszen — magyar.

**** A szegedi színház új társulata.** Dr. Janovics Jenő, aki a jövő évadban vonul be mint új igazgató a szegedi színházba, két-három elsőrangú erő kivételével, akikkel már tárgyalást folytat, mar csaknem teljesen szervezte társulatát. Az új szegedi társulat a következő kiváló tagokból áll: Sugár Aranka, Horváth Paula, Feledi Boriska, Lubrinicz Julia, Kiss Irén, Láng Etel, Jeskó Ariadne, Aradi Aranka, Levey Leó, Fenyéri Mór, Bihari Akos, László Gyula, Krasznay Andor, Rubos Arpád, Mezei Mihály, Arkossy Vilmos, Havas Jenő, Sárközy, ifj. Sággy ügyelő és Borsody József sugó. Az új szegedi társulat, mint ez a névsor mutatja, a vidéki színházok legkiválóbb erőit foglalja magában, úgy hogy a szegedi színház a vidéki színházok sorában az első helyen fog állani dr. Janovics Jenő vezetés alatt.

**** Színész és író.** Szász Zoltán ur a következő sorok közlésére kér fel bennünket:

Igen tisztelt szerkesztő ur, én talán megengedi, hogy kiváló munkatársa Abrányi Emil mai cikkére, melyvel tegnap szerény s külföldi példák kerülőjén sejtetve beszélt soraimra a védőügyvédek nemes pathosával reflektál. én is néhány szót felelek. Nem az csábít a polemizálásra, hogy egy ilyen előkelő név az ellentem; én, aki szeretem a dolgok egymás alárendeltségét a népszerűbb s kényelmesebb egymás mellérendeltség helyett hangsúlyozni, nagyon jól tudom, hogy az ilyen szóváltás nem fog Abrányi Emmillel egyenrangú tollá avatni. Csupán azért kérek egy kis helyet, hogy az egész ügy legjelentékenyebb mozzanata az *ich dien* felől adjak fölvilágosítást. Nem osodálatos az, hogy az angol trónörökösnek német jellegje van, lévén a nemzeti önérték alig százesztendőss jelen-ség. Így lehetséges aztán, hogy magának az angol címernek is francia fölírása van, így volt Nagy Frigyesnek francia életmódja s így lehet, hogy a Bath-rendnek, egy angol rendnek tényleg az inkriminált *Ich dien* a fölírása. Hogy melyik walesi herceg korából származik ez, mi ennek a jellegének a fejlődés-története, ezt nem részletezhetem itt. S végül megjegyzem, hogy én az alattvalói erények ápolását csupán azért ajánlottam éppen a walesi herceg égisze alatt, mivel VII. Edward, mikor még ő volt az első britt alattvaló, egyszersmind a színész-világban is, Sarrahlól kezdve, akitől színházi részvényeket vásárolt egészen a külvárosi Folies-k petit fennejéig, akiket vidám lakmákon asztalszűz szervizroztolt, igen-igen népszerű volt. A többi érdemleges kérdéseket persze most nem rovom tovább. Csak egyet jelzek: aki a cikkemből nem épen a színművészi iránti nagy tiszteletemet olvasta ki, az gondolatmeneteimet nem miltatja arra, hogy komolyan figyelembe vegye őket. Nem azt hirdetem én, hogy le a színészekkel, csupán azt, hogy kissé hátrább velük!

Szerkesztő urnak alázatos szolgálja

Szász Zoltán.

**** Esti hangverseny a Telefon Hírműködésben.** Ma — pénteken — esti fél 9 órakor nagy házhangversenyt közvetít a Telefon Hírműködés előfizetőinek szórakoztatására. E hangversenyre, melyet Zsidi Gyula, a Nemzeti Színház művésze rendez, a fővárosi művészvilág tagjai közül a következők ígérték meg szíves közreműködésüket: P. Bartolucci Viktória, Basch Nellv, Berts Mimi, Nagy Ibolyka, Pawlay Erzsike és Szilágyi-Bárdossy Ilona urnok, Bernstein Aladár, Győző Lajos, Hajos Izso, Kertész Odón, Kiss Béla, Ny Bernát és Szendrői Lajos urak. A hangverseny után a rendes esti felolvasás következik, majd annak bevégetével 11 óráig még cigányzene lesz hallható a kagylókön keresztül, melyet az Emke- és az Elite-kávéházból közvetít a Telefon Hírműködés.

FŐVÁROS.

(*) Pályázat fővárosi hivatalnokai állásokra. A tanács a hivatalnokai létszámhoz tartozó harminckét állásra hirdet pályázatot. Az állások a segédhivataloknál, a számvéveszknél, adóhivataloknál, vízvezetéknel s a fertőtlenítő-intézetnél vannak üresedésben. A kérvényeket november hónap 20-ik napáig lehet benyújtani az elnöki és személyügyi osztálynál.

(*) Az átszálló-forgalom kiterjesztése. A Lehel-utcai és anyagioldali lakosok kívánására olytán, a Közüti vaspálya-társaság és a Budapest-rákospalotai

vasut r.-t. közösen elhatározta hogy a vonalait az átszálló-forgalmat nagyobb mértékben kiterjesztik. E szerint azt tervezik, hogy átszálló-forgalmat rendeznek be a Lehel-utca és Hungária-ut kereszteződésénél, az újpesti István-utól a Császár-lúrdóba, valamint Ó-Budára és a dói vasúthoz. A tanács javasolja, hogy a közgyűlés ezt a berendezkedést hagyja jóvá.

Nyilttér.

Osztálysorsjegyek

a mos kezdődő I. húzáshoz eredeti áron kaphatók:

1/1 sorsjegy 12 kor. 1/4 sorsjegy 3.— kor.
1/2 " 6 kor. 1/8 " 1.50 "

Mercurbank

BUDAPEST, IV. ker., Váci-utca 37. sz.
Vevőinknek eddig már több mint
10 millió korona nyeresényt fizettünk ki.
Teljes titoktartás biztossittatik.

Figyelmeztetjük a t. c.

CIGARETTÁZÓKAT

hogy a közkedveltségnek örövendő szabadalmazott

"CLUB"
utánzatai vannak forgalomban.
A valódiaknak főlapjain a következő

FRANCIA
szöveg van.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT.

Bécsi lóversenyek.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Bécs, október 24.

A meeting végén vagyunk, de az istállók érdeklődése nem akar hanyatlani. Az egyes futamokban annyi ló indul akár csak a meeting elején volnánk. A nap főfutamában, a nagy bucsu-handicapban tizenöt ló indul, melyek között *Carmin*, *Malice* és *Diadal* voltak leginkább a fogadás tárgyai. E három ló döntötte el egymás közt a verseny sorsát. A verhetetlen *Malice* nyert *Carmin* ellen, nagy rövid fejhosszal volt *Diadal* a második helyért. Nagy meglepetés volt *Feltorony* győzelme az eladók handicapjában, melyet a totalizátor huszonháromszoros osztálékkal honorált. Nagy formát mutatott *Bergeret* a kétévesek handicapjában, top weight súlyával könnyen verte *Fogod* és a favorit *Fantassint*. A háromévesek akadályversenyében *Williamson Corelli II.*-vel elbukott, de szerencsére sem a jockeynek, sem a lónak baja nem esett.

A részletes eredmény a következő:

I. Kétévesek versenye. Díj 3000 korona. Távo-lóság 1000 méter. Egyedi A. Javorinája (Morgan) első, Söllinger R. Kumbertje (Wilton) második, Jovag Wiener Welten Lodicuorja (Barker) harmadik. Azután: Alesia, Couleur Macedonal Macca. Totalizátor: 10: 26. Helyrefogadások: I. 50: 73. II. 50: 85. III. 50: 325.

II. Kétévesek eladóversenye. Díj 2000 korona. Távo-lóság 1000 méter. Báró Köngswarter K. Sweet Loweja (Bonta) első, Blaskovics E. Lagzija (Russel) második, gróf Trauttmansdorff L. Saskija (Rich-nodj) harmadik, azután Cosmétique, Kotkodás, Fahrabin, Szamóca, Tomate, Kezdő, Tscherkessin. Totalizátor: 10: 28. Helyrefogadások: I. 50: 66, II. 50: 93 és III. 50: 72.

III. Nagy bucsu-handicap. Díj 10.000 korona. Távo-lóság 2000 méter. Gróf Henckel A. Malice (Barker) első, Mr. Lincoln Carmin-ja (Slack) második, Gr. Festetics T. Diadal-ja (Poole) harmadik. Azután: Akárhogy, Charmer, Ronny, Parapluje, Retour Florestan, Jubilei, Sobri, Alice, Gondi, St-Maur, Glory. Totalizátor: 10: 44. Helyrefogadások: I. 50: 115, II. 50: 118, III. 50: 117.

IV. Eladó handicap. Díj 2000 korona. Távo-lóság 1200 méter. Baltazzi A. Feltorony-ja (Barker) első, Jov. Lederer S. Sári volt a neve (Morgan) második, Szemere M. Ne engedje (Clemson) harmadik, azután: Gaudriole, Wagner, Cap Martin, Margarin, Satanela, Népszava, Erica, Stroufener. Totalizátor: 10: 223. Helyrefogadások: I. 50: 249, II. 50: 164, III. 50: 144.

V. Handicap. Díj 2000 korona. Távo-lóság 1600 méter. Báró Uchritz Zsigmond Cavalotaja (Taral) első, gróf Festetich T. Atillija (Poole) második, báró Springer G. Garádzaja (Gray) harmadik. Azután:

Montezuma, Nina, Quyt, San Jago, Fülöp, Mantua, Marchioness. Totalizátor: 10: 52. Helyre fogadások: I. 50: 100. II. 50: 100. III. 50: 221.

VI. Háromévesek akadályversenye. Díj 4000 korona. Távozás 3200 méter. Jóny százados **Prímaj** (Fejes) első. Mantner V. Sociusa (Southey) második. Dreher A. Kalauerje (Buckenham) harmadik. Azután Döntnök, Mysters, Corelli II. elbukott. Totalizátor: 10: 60. Helyre fogadások: I. 50: 106 és II. 50: 93.

VII. Kétévesek handloapje. Díj 2000 korona, távozás 1000 méter. Báró Springer G. **Bergeretje** (Gray) első. Gaist G. Vogoodja (Huxtable) második. Mautner Forsetassim (Southey) harmadik. Azután Zsupánka, Valse bleue, Silvio, Propaganda, Lator, Ladybirds, Minta, Godiche. Totalizátor: 10: 152. Helyre fogadások: I. 50: 159, II. 50: 421, III. 50: 87.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ A tömegrevolverező. Ezt a címet vívta ki magának **Ózinger János**, a revolverlapok szervezője, az ősmert zsaroló, a mai sajtóbírósági tárgyaláson. Javarészből az ő közveszélyes üzemével foglalkozott a sajtóbíróság, noha ő maga érthető okokból meg sem jelent a tárgyaláson. De gyáva elvonulása mitem használt neki, a bíróság érdeme szerint lesújtott a tömegrevolverezőre. Kimondotta ítéletben, s külön kiemelte az ítélet megokolásában, hogy az, amit **Ózinger János** cselekedett, lealacsonyítása a sajtónak és veszedelme a társadalomnak. **Ennélfogva üldözhető és üldözendő.**

Ózinger János in effigie történt erkölcsi kivégzésére a következő eset szolgáltatott alkalmat:

A múlt év június havában **Fényes László** hírlapíró a **Reggeli Újságban** „Revolverek” című cikkében erős támadást intézett a sajtó parazitái ellen. Több embert névszerint is felsorolt s felhívta az Újságírók Egyesületének és az Oithon körnek figyelmét arra a veszedelemre, mely a revolverező újságírók részéről a tisztességes sajtót fenyegeti. A cikk adatainak tartalma és éle főleg **Ózinger János** ellen irányult, kire a legkonkrétabb alakban rábizonyított, hogy megakartja zsarolni az **Expreste** és a **Kritikai Lapok** című szennyes vállalataival a **Telefon Hírmondót**. Ehhez a vádhoz **Fényes László** részletes leírását adta annak, hogy az **Ózinger** szerkesztésében megjelenő zuglapok (van vagy hat ilyen mordálya) milyen rendszeres rablóhadjáratot folytatnak kereskedelmi és ipari vállalatok vezetői ellen, s hogy ezeknek a könyomatás újságoknak minden célja a zsarolásban merül ki.

A **Fényes László** cikkében névszerint felsoroltak közül ketten sajtópörrel támadták meg a cikk szerzőjét. De tárgyalásra csak annak a hírlapírónak a panasza került, ki **Ózinger** lapjába dolgozott, s a kit a cikkben **Fényes László** a zsarolóval együtt emlegetett.

A sajtóbíróság **Zeitvay** Leó kuriai bíró előnkéntével részletesen kihallgatta a vád névze **Fényes Lászlót**, ki elmondotta, hogy ártatlannak érzi magát, mert őt a cikk megírásában tisztán a közérdek szempontja vezette. Ennek alapján kérelmezte, hogy engedjék meg neki a valóság bizonyítását. A sajtóbíróság ennek a kérelemnek helyt adott és kihallgatta **Mérő Lipót** mérnököt, a **Telefon Hírmondó** igazgatóját és **Janovics Pált**, a **Budapesti Napló** beíró munkatársát. **Mérő Lipót** elmondja, hogy őt miként akarta **Ózinger János** megrevolverezni. Megküldötte neki az **Expreste** című könyomatás lapját, mely egy erőszakos támadást tartalmazott a **Telefon Hírmondó** ellen. Másnap megjelenik nála **Ózinger** egyik alkalmazottja s nyugáti hozott háromszáz forintból, mint az **Expreste** könyomatás lap előfizetési összegéről.

— Én, — mondotta a tanu, — természetesen nem váltottam be a nyugtát, hanem eladtam a dolgot a **Budapesti Napló** főszerkesztőjének ki nyomban felvilágosított, hogy ez semmi egyéb, mint zsarolási kísérlet. De ezzel még nem szakadt vége a dolognak. Néhány nap múlva **Ózinger** megbizítja egy százötven forintos nyugtát prezentált, s azt mondta, hogy önökre felére szállított a igényét. De én erre az ajánlatra sem reagáltam, valamint nem reagáltam azokra a támadásokra sem, melyektől **Ózinger** lapjai a kudarc után hemzsegték.

Janovics Pál hírlapíró becses felvilágosításokkal szolgál a bíróságnak arról a sajtószervezetről, melynek élén **Ózinger János** áll.

— Van neki vagy hat újságja, melyek a legkülönbözőbb időben és címe alatt jelennek meg. Olyk egy hónapban egyszer, olyk kétszer. Némelelyikről már azt hiszik, hogy rég megszűnt mikor egy-egy alkalom újra életre kelti... Aztán elmondta **Janovics**, mint akarta **Ózinger** a **Telefon Hírmondót** megrevolverezni, mely századéka azonban **Janovics** közbelépése folytán megheiusult.

Ezzel a bizonyítási eljárás befejezést nyert, s a sajtóbíróság rövid tanácskozás után a btk. 263. §-a alapján felmentette **Fényes Lászlót** a vád és következményei alól.

Az ítélet megokolása erősen hangsúlyozta, hogy a kihallgatott tanuk vallomásával az inkriminált cikkben foglaltak valóságát lényegében bebizonyították látja, különösen azt a részt, amely **Ózinger János** ellen irányult. Minthogy pedig a panaszos maga beismerte, hogy **Ózinger** megbizásából írta **Ózinger** lapjába a **Telefon Hírmondó** megszarolására szolgáló cikket, a törvény nem utalmozhatja őt ott ellen a támadások ellen, melyeket a vádlott a közérdek megóvásából írt s amelyeknek kiméletlen erős hangját az a veszedelem teszi jogosulttá, melyet az ugynevezett revolver-újságok a társadalomra hártanak.

§§ **Letartóztatás.** **Szilágyi** (Svartz) Gyulát, győri születésű állítólagos hírlapírót tegnap a budapesti rendőrség letartóztatta és átadta az ügyészségnek. **Szilágyi** (Svartz) Gyulát a Kuria még a múlt évben két rendbeli szikkasztás miatt kétheti fogházra ítélte. Ez a **Szilágyi Gyula** volt az **Iparosó Iószerkesztője Szabadkán** a most felvált helyes választási harc alatt.

TÁVIRATOK.

A délafrikai háború.

London, október 24.

A boerok megvívtaikk immár az angolokkal első tengeri csatáikat is. A Jóréménység-toka melől táviratozzák, hogy Fokvárostól mintegy száz angol mérőföldnyire egy 200 lönyű lovas boer csapat tűnt föl s ezek angol értesülés szerint egy hajóra vártak, amely nekik Eurpából vagy Amerikából hadiszereket volt hozandó. Ez a hajó egyelőre azonban nem mutatkozott és a boerok azzal szórakoztak ezalatt, hogy a parttól lövődtek az angol lobogóval kszedező járóművekre. E közből a Saldanha Bainál, szemben a Marcus-szigettel is megjelent egy kis boer csapat és lövöldözött a közben lévő kereskedelmi gőzösökre. Ezeknek feladására egy ágyunaszád sietett a boerok előzésére és több gránátot vetett a partra de a boerok biztos edezetből még vissza is löttek. Végül mind lóra kaptak és elvagtattak. Ugyanigy végződött a másik parti mérkőzés is. Minden jel arra mutat, hogy a boerok támadásának nem volt egyéb célja, mint hogy lekösse figyelmét a két cirkáló ágyunaszádnak arra az időre, amíg az ő ruhát, élelmet, tgyvert és löszert hozó hajójuk a tulsó rejtett részen észrevétel nélkül kiköt és lerakja szállítmányát.

London, október 24.

Mindenféle feszült várakozással néztek a mai minisztertanács elé, amelyen a kormány a háború sür-gős befejezése céljából szükséges lépések megvitatására készül. A minisztertanács azonban váratlanul későbbre halasztódott, mert a király audienciára hívta meg **Salisburyt**, hogy a helyzetről jelentést tegyen.

London, október 24.

A Reuter-ügynökség jelelti Vrychediből e hó 23-ikáról: *Bothát* nyilván feltartóztatták újabban, mert most bír szerint **Pietersdorpban** van. Állítólag nagyon sok boer rejtőzött el a Vreberg erdőben s kiátás van rá, hogy **Kitchener** Valtér csapatai körülzárják őket.

Prága, október 24. **Tycho de Brahe** születésének 300-ik évfordulóját ma ünnepeite a cseh királyi tudományos társaság, a kormány, a tudomány és művészet képviselői jelenetében. Jelen volt **Tichie** tanár és fia (Kopenhága), **Morjensen** csillagász (Kopenhága) és **Marchand** tanár (London). **Tycho de Brahe** reno-vált sírjára számos koszorút tettek le.

Berlin, október 24. **Bulazet** orosz nagykövetségi tanácsos tegnap átnyújtotta **Virehow** tanárnak a fehér sasrendet és kitejetezte neki az orosz cár szerencsekívánatait.

Zürich, október 24. Az osztrák kormány ankettet kíván tartani a tirol-vorarlbergi és graubündeni határ megtszítása és szigorú rendszabályok életbeléptetése céljából. A szövetségstanács helyesli a tervet, de kiköti, hogy a rendszabályokat az egész osztrák határra terjeszszék ki.

Bukarest, október 24. **Ferdinánd** trónörökös ma nejevel és fiával, **Károly** herceggel Sinajából Kóburgba utazott.

Berlin, október 24. A farói szigetek mellett állomozó **Bellona** ágyunaszád jelenti: A St. Bernard halászhajó **Huilböl** e hó 20-án a szigetek egyikénél hajótörést szenvedett. Attól tartanak, hogy a hajó egész legénysége odaveszett. Eddig hét holttestet találtak meg.

Az új metzi püspök esküje.

Berlin, október 24. **Benzler**, az új metzi püspök ma tette le a császár kezébe az esküt a trónörökös és **Eitel Frigyes** herceg, grófi Bülow birodalmi kancellár, továbbá az elzász-lotharingiai helytartó, államtitkár és helyettes államtitkár jelenlétében. **Benzler** püspök köszönetet mondott a császárnak az iránta ismételtlen tanusított jóindulatért és hozzátette, hogy

abban, hogy a császár az ő kinevezésénél a szentszékel összhangzóan határozott, a császár bizalmának jelet véli felismerhetni. Az új püspök végül hűséget fogadott a császárnak, mire a császár beszédet intézett hozzá. **Benzler** fejtezte ki, hogy a püspök új nehéz hivatalában a híveket a világi felsőbbség tisztelőtére és a haza szeretetére fogja nevelni. Ezért kezesedik a püspök eddigi működése. A császár végül szerencsét és áldást kívánt az új püspöknek. A kihallgatás után **Benzler** püspököt a császár meghívta reggelire.

Berlin és a császár.

Berlin, október 24. A városi képviselőtestület a potsdami tartományi elnök határozata ügyében, aki **Kaufmann** második polgármesterré történt megválasztását nem terjesztette fel királyi megerősítés végett, nagy többséggel ellogadta a bizottság indítványát, mely így hangzik:

A városi statutumnak az a szakasza, mely a polgármesterválasztásra nézve a korona megerősítési jogát foglalja magában, nincs kivételes intézkedés arra az esetre, ha valakit újból megválasztanak. A tartományi elnök leiratából kitűnik, hogy a választás tekintetében nem kéretett ki a királyi döntés. A városi képviselők ezért kövte vannak ehhez a választáshoz és a megerősítésre vonatkozó királyi döntés leérkezéig megtagadják az új választást. A gyűlés továbbá felkéri a tanácsot, hogy a tartományi elnök határozata ellen panaszt tegyen a belügyminiszternél.

A vita folyamán pusztán jogi momentumok emelkedtek ki.

Viktor Emánuel választott bíró.

Róma, október 24. A Stefani-ügynökség rio-de-janeiroi értesülése szerint Anglia és Brazília elhatározták, hogy az angol Guyana miatt támadt határkonfliktusban **Viktor Emánuel királyt** kéri jel döntőnöknek.

Kuba annexiója.

New-York, október 24. Havannában élénk agitáció indult meg az amerikai annexió érdekében. A kereskedők előmozdítják ezt az agitációt, mert az annexiótól nagy hasznot reméneik.

Szakadás a Meline-csoportban.

Páris, október 24. **Lasserre** mérsékelt köztársasági képviselő a Meline-csoportból való kilépését azzal a kijelentéssel jelentette be, hogy a csoportnak ama tagjai, akik tegnap a kormány mellett szavaztak vagy a megcsatolt, vagy pedig a **Waidec-Roussseau** minisztérium büntársainak szerepét játszották. Mint képviselőházi körökben beszéltek, a Meline-csoport bizottsága a legközelebbi napokban ülést tart, hogy a csoport magatartása által teremtett helyzetről tanácskozzék.

A francia bányászok sztrájkja.

St-Etienne, október 24. A munkástörszén ma este az autonóm-egyesület és az általános sztrájk előkészítésére kiküldött bizottság által egybehívott gyűlést tartottak, amelyen több beszédet mondotak. A montecauai kiküldött bírálatta a bányászok egyesült bizottságának munkálatait és apellát a bizottsághoz a montecauai munkások érdekében, akik szomorú helyzetben vannak ugyan, de elvannak határozva arra, hogy magukat minden eszközzel megvédelmezzék.

St-Etienne, október 24. A munkástörszén a gyűlés este 10 óráig tartott. Elfogadtak egy napirendet, amely szerint a **Lenzen** tartott munkáskongresszus határozatait ellogadják és kifejezik azt a várakozást, hogy az autonóm-egyesületek minden eszközzel támogatni fogják az általános sztrájkot.

Közgazdasági táviratok.

New York, október 24. (Terményföldes.) (Zárlat.) **Gyapot:** New Yorkban helyben 8 1/2 (8 1/2), okt-re 7,72 (7,77). Januárra 7,76 (7,81). **New-Orleansban** helyben 7 1/2 (7,75). — **Petroleum:** Stand white New Yorkban 7,65 (7,65). Stand white Philadelphianban 7,60 (7,60). Refined in Cases 8,75 (8,75). Credit Balances at Oil City 1,30 (1,30). — **Zsír:** Western steam 9,45 (9,50). **Rhône** és **Brothers** 9,05 (9,05). — **Tengeri irányzata** állandó. Októberre 61 1/2 (61 1/2) Decembebre 62. — (61 1/2). — Májusra 62 1/2 (62 1/2). — **Buza** irányzata állandó. — **Piros** őszi helyben 80. — (79 1/2). Októberre 76. — (75 1/2). Decembebre 77 1/2 (76 1/2). márc-ra —. —. —. Májusra 79 1/2 (79 1/2). **Gabona** szállítási díja **Liverpoolba** 1 1/2 (1 1/2). — **Kécs:** fair 4 1/2 sz. 6 1/2 (7. —). Okt-re 5,90 (6,10). Januárra 6,05 (6,35). — **Liszt:** Spring Wheat cears 2,85 (2,85). — **Cukor:** 3 1/2 (3 1/2). — **Ős:** 24,90 (24,85). — **Élesztő:** 16 1/2 (16 1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

Chicago, október 24. (Terményföldes.) (Zárlat.) **Buza** irányzata állandó. Okt-re 70. — (70 1/2). Májusra 74. — (71 1/2). — **Tengeri** irányzata állandó. Októberre 55 1/2 (55 1/2). — **Zsír:** Októberre 10,02 (10,02). — Januárra 9,92 (9,92). — **Seatonna** short clear 8,75 (8,85). — **Sertészés:** Októberre 14,65 (14,82). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Havas alján.

Állsz bérecrom szilárdan, szabadon, —
Alattad bűgő óriás vadon,
Komor sziklára a madár se száll, —
A fehéő csak, mi rád pihenni jár!

Csodálva nézek, — s úgy megértelek! ...
Nem fogtak rajtad túró ezredek,
Viharjokat kacagva dúrted el,
S merészen törtél az egébe föl! ...

... Siró panaszt hajt a nyugati szél,
Pusztító kornak átkiról beszél:
— Hová nekünk csak vágyunk érhet el,
Unokáink már játszva jutnak el.

Megdöngözik dönthetlen oldalad,
Várost emelnek lábad alatt,
Szikládat ássák le alapúl,
S zűgő, vad erdőd parkká alakúl.

Síneket raknak ormaira fel, —
S te is, mint minden, fogolylyá leszel! ...
— Hová az ember esküdjét veti,
Nincs az a szirt, mely ellentáll neki!

Balla Miklós.

Abdur Ráhmán emir.

John Murray londoni könyvkiadónál egy rendkívül értékes, két-kötetes mű jelent meg, melyet Mohamed Szultán Khán, az elhunyt Abdur Ráhmán emir államtitkárja rendezett sajtó alá. Benne mint a távol Kelet titokzatos meséi, tárul elénk az elhunyt uralkodó személye, országa. Az emir önmaga lebbentti fel a művelt Nyugot előtt a fátyolt, mely személyét, politikáját és uralkodását eltakarta. Az önéletrajz java részét Abdur Ráhmán sajátkezűleg írta meg. A többi államtitkárjának mondotta tollba. Az államtitkár már évek óta Londonban élt s ott fordította angolra az afghán császárnak perzsa nyelven megírt munkáját. A mű értéke megbecsülhetetlen. Előleltől előlről, munkája által szabad betekintést enged a messze Kelet egyik misztikus birodalmába. Szabadon mondja el élményeit, nyíltan vallja aggodalmait és reményeit. Feltárja bel- és külpolitikáját. Előadja aspirációit, céljait szóval bemutatja a rengeteg államot, mely földrajzi fekvésénél fogva vajmi gyakran volt villámhártója a multban s lesz a jövőben is az orosz és brit-indiai hegemoniának.

Abdur Ráhmán 1844-ben született; trónjához 1880-ban, 36 éves korában jutott. Székhelye Kábul volt. E 36 év alatt hányt-vevett élelet élt. Mint hadseregek vezére, mint tartományok ura, majd mint véres lázadások elfojtója tűnik föl. Ellenségein azonban mindig diadalmaszkodik. De a sors őt sem kímélte meg csapásaitól. A hatalmi pole magasában Abdur

Ráhmán is megszédült és alázuhant. Ellenségei börtünbe vetik, de szerencsésen elmenekül. A koronájától megfosztott uralkodó sokáig barangol a legnagyobb nyomorban az alghán hegyekben, míg a végtelen sivatagba jut, hol véletlenül orosz védelmet talál. Orosz fedezet alatt ér Szamarkandba és Taskendbe, hol letelepszik s mint Oroszország nyugdíjosa él. Sorsa hasonlít Odisszeuszéhoz. Legalább is annyi kalandot élt át, míg végre Hyub khán halála után angol szuro nyok segítségével ujra eloglalja régi trónját. Országában irtoradalm dult, melyet régi gyakorlata szerint csakhamar vérbé fojtott. Ismét abszolút uralkodóvá lön. Kegyelmet nem ismerő szigorral zuzott és tiport össze mindent és mindenkit, ami útjába állott.

Véget kellett vetnem, írja, a rablógazdaságnak, a hamis prófétaéknak és a hivatalos királyoknak.

Kegyetlenkedéseit kulturálmokra való hivatkozással menti, hol nem egy király, nem egy uralkodó fojtotta vérbé egy nemzet aspirációt. Abdur Ráhmán hivatkozásában, sajnos, van valami igaz. De csak hivatkozásának első részében. Bölcsen jegyzi meg az emir, hogy a cél szentesíti az eszközt. Afganisztánból egy tökéletes mozlím-királyságot akart alkotni. És ez ambícióját, mint annak idején Nagy Péter Oroszországban, valósította meg. E nagy munkának szentelte egész életét. Nemcsak hadseregét, a honvédelmet, az ország pénzügyeit és közigazgatását reorganizálta, de sok új iparágat honosított meg Afganisztánban, sőt egy arzenált is építtetett. „Allah dicséretéssé”, kiáltá tel egy napon államtitkárja előtt: imo, több mint 100.000 embert foglalkoztat az állam, uj gyárak, közlekedési utak, bányák és egyéb ipartelepek létesítése által! Mindezt én: az uralkodó teremtettem. Szóval Abdur Ráhmán érdeme, hogy Afganisztánban a nyugati civilizáció gyökeret vert. Rendesen Angliából hozott el néhány kiváló iparost, kik azután a kábuli bennszülötteket kioktatták. Feladatuk teljesítése után az uralkodó gazdagon megajándékozta őket és mint idegenek elbocsájtattak. Afganisztán csak az afghanoké! — volt az emir leiszava. Sem angol tőke, sem angol kereskedő és iparos nem kellett neki; nem terte országában az idegeneket. Anglia és Oroszország, újabban Németország, rendesen a letelepedett aiatvalók révén szóltak bele az ország belügyeibe. És hála Abdur Ráhmán bölcs intézkedéseinek, Afganisztánnak ma teljesen kielégítő és virágzó afghán ipara és kereskedelme van. Különösen hírnévre vergődött a kábuli arzenál, hol ma már elsöranu fegyvert, ágyut, sőt mindennemű patronokat, lövegeket gyártanak. Mindenesetre bőven látja el a kábuli arzenál az ország belső szükségletét, úgy, hogy Afganisztán ma állig tel van fegyverkezve.

— Legtöbbször vágyam — nyilatkozott gyakran az emir — egy millió harc képes katonával bírn. Jelenleg csupán 300.000 embert tudnék fegyverrel és teljes felszereléssel ellátni!

Mi sem emeli ki jobban az emir államférfiúi kiválóságát, mint az utódjára vonatkozó kijelentései. Kívánsága mindenesetre az volt, hogy utódja a trónon legidősebb fia: Habib-Ullah Khán legyen. Kiszemelt utódját kiváló nevelésben részesítette. Családi vilongások megakadályozása végett többi fiait a fővárosban nevellette, kik mindnyájan a legidősebb fivér fennhatósága alá voltak rendelve. Az ország leghatalmasabb családjával házastotta őket össze. Habib-Ullahnak 7 feleséget hozott. Szóval, minden intézkedést megtett a trónörökös rendezésére. Nem kevésbé szigorú rendelkezéseket hagyta meg, hogy Afganisztán ezután is miként kormányoztassék. Többek közt szigorúan megfogta utódjának, hogy minél kevesebb vasuti és táviróhálózatra adjon engedélyt. Elismeri ugyan e haladó újítások horderejét — de nem titkolja el az ezekből származó veszélyt sem.

Az emir fáradhatatlan volt. Imájában naponta megköszönte Allahnak, hogy egész élete, kora gyermekéke óta nem mint más uralkodóké, keleti fényben és pompában, hanem inkább puritán egyszerűségben folyt le. Gyakran felsőháztott, hogy mennyire szívén hordja minden aiatvalójának sorsát.

— Minél jobban tapasztalom, hogy más államok polgárai és felekezetei mennyire hódolnak a haladásnak, annál kevésbé nyugodhatom. Azon töpregek sokszor napokon át, vajjon miként oldhatom meg azt a kérdést, hogy miként tarthat Afganisztán népe lépést a haladó kulturával. Ejjel álomban is elkísérek a gondolatok. Azt mondják, hogy a maoska egérről álmodik. En jobbadán az ország helyzetéről álmodom; hogy miként védelmezhetem ez áldozatra szemet szegény hazámat, melyre egyelőre az oroszlan, másfelől pedig az óriási medve leselkedik, készen minden pillanatban, hogy a kiszemelt áldozatot elnyeljek!

Megkapó ösztönözéssel, menten minden diplomáciai fogástól esetelet az emir Afganisztán magatartását Nagy-Britannia és Oroszország között uralkodó antagonizmussal szemben; nagyon cinikusan ítéli meg e hatalmak szerződéseit, de különösen baráti nyilatkozatait. Valószínűnek, szerfelett valószínűnek tartja, hogy Indiat Oroszország nem csak óhajtán, hanem mindent elkövet, hogy azt hatalmába kerítse.

— Az oroszok természetében rejlik — mondja Abdur Ráhmán — a hódítás és birvágy. Tolakodó faj. Beteggé, elgyengültté kívánnák Afganisztánt tenni, hogy egy szép napon könnyű szerrel nyomulhassanak Indiáig.

Abdur Ráhmán keményen elítéli az orosz politika kétszínűségét, ellenben legnagyobb csodálkozását nyilvánítja az ügyesség felett, melyet ennek diplomatái kifejtének. Az emir végkonklúziója az Anglia és Afganisztán közötti meleg barátság.

Az emir véleménye szerint Anglia nem elég óvatos India határain Oroszország tulkapásaival szemben. Keserűen fakad ki továbbá azon gyámoltalanság ellen, amelyet Anglia tanúsított, midőn az

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(64)

Előlépett Hrubby, a lubniei polgárok legöregebbike, s így szólt:

— Bucsuzom tőled herceg, valamennyi dnyepermenti város nevében. De kérünk, hogy ne menj el tőlünk, ne hagyj a nyáját pásztor nélkül.

Es a többi küldött összekulesolta a kezét és mindannyian kérték:

— Ne menj el! — maradj velünk!

A herceg azonban intett, hogy nem lehet. Sirva borultak ekkor lábához a küldöttek, akik közül nem egy szított titokban a kozákokhoz. Hanem azért ők is megrémültek a herceg távozásától, mert félték, hogy a városban rekedt csőcselék föllázad, ha ura és parancsolója messzi jár.

A herceg pedig szép szavakat mondott, intette őket, hogy maradjanak hívek a köztársasághoz és a király szent személyéhez.

— Ne tagadjuk meg mindannyiunk közös anyját, a köztársaságot, aki eddig védett, gyarapított minket, ne vegyük nyakunkra idegenek jármát!

A görög papságtól is ilyenképpen bucsuzott, azután jelt adott az indulásra. Az egész kastélyt betöltötte a jajgatás és a sirás. Az udvarhölgyek közül sokan elájultak, a szép Borsobohata Annát alig tudták életre kelteni, csupán a hercegnő szemé maradt szárazon. Büszkén, magasra emelt fővel szállott be hintájába, szegyelte volna, ha a nép gyöngének látja. A palota körül sűrű tömeg állott, kongott valamennyi harang, a pópák

áldást adtak a távozókra s a vitézek nyomában megindult a hosszú kocsisor is.

Végre a herceg is lóra ült. Valamennyi zászlót meghajtották előtte, megdördültek a sánckokon az ágyuk. A sereg élén két tatár század haladt, utánuk jött a Wurzel tüzérsége, majd a Mahnieki őrnagy gyalogsága. Ezt követte a hercegnő egész kíséretével és podgyászos szekereivel, fedeztetül a Bihovec oláh dandárát adták melléje. Végül jött a nehéz lovasság, a pánecős századok és a huszárság, majd a dragonyosok.

Hosszu kocsisorban követték a sereget a menekülő nemesek családjai. A trombiták vígan harsogtak, boru ülte mégis a sziveket. Aggódo félelem, hogy vajjon visszatérnek-e? Mindenki tudta, hogy mit hagy el, de senkinek tudta, hogy mi vár reá ott, a kéklő távolban?

A város utolsó istenhözadót kiáltott utánuk a harangok nyelvéen. Kiáltott utánok: ne hagyjatok el, ne rohanjatok a bizonytalanba, a veszedelmebe, maradjatok itthon.

Es ahogyan messzebbre értek s csak halkán zümmögött már a harangszó, így gondolkoztak sokan:

— Utódjára hallottuk talán most ezt a harangszót ...

Szomorú sejtés, amely valóra vált. Mert az egész seregéből, az ezerekből, akiket csatára vezetett a herceg, egy sem, ő maga sem látta többé ezt a várost ...

Harsogtak a trombiták, továbbvonult a sereg. Mögötte már kékes ködbe borult a város és belevesztek a házak és a magas kupolák. És akkor sarkantyuba kapta a herceg a lovát és fönyargalt egy kis dombra.

Ott megállt mozdulatlanul és hosszasan elnézte a vidéket.

Ez a város, amelynek ködbeveszést tetőin még megcsillant a napsugár, s ez a táj, ameddig a szeme elért, hazája, drága, szeretett hazája volt néki és őseinek. A Visnioviekiek varázsolták ezt a sivar pusztaságot virágzó, lakott, boldog földé,

s ennek a nagy munkának jó részét éppen ő végezte. Ő építette ezeket a templomokat, amelyeknek magas, karesu tornyai kimagaslottak a város háztetői fölé, ő építette ezt a várost, ő kötötte össze Ukriániával, ő irtotta ki az erdőket, ő szarította ki a mocsarakat, al pitott falukat, benépesítette a lakatlan területeket, szétszórta a rablócsordákat, megvédte a népet a tatár-betörésektől, bekéssége nyugalmat szerzett a kereskedőknek és földműveseknek, uralmat biztosított a törvénynek és az igazságosságnak. A szive, a lelke volt ez a föld, amelyet most odahagy.

Nem az uralmat sajnálta, sem b birtokait, amelyek föltertek egy egész német fejedelemséggel, de azt, hogy kárba veszik a sok fáradság, összeomlik a mű, amelyen oly sokáig dolgozott. A vad esordák fékevesztetten fognak pusztítani, hamu és rom marad a városok helyén, a kristálytiszta vízben a tatárok itatják majd lovaikat és ha az isten valaha vissza is vezeti, újból, előlről kezdheti munkáját.

De lesz-e rá ideje, hogy befejezze? Lesz-e ereje hozzá? És önbizalma és kedve?

Két nagy könnyesepp gördült le az arcán.

A két utolsó könnyesepp volt ez. Azontúl már csak villámok lakoztak a szemében.

Fölnyerített a lova és ezer más lö felelt erre a nyertesre. Most fölriadt álmodozásából és bátorság töltötte el a szívét. Hiszen haterzer kipróbált harcos várt a parancsára, haterzer kard várt, hogy arprithassa, szétszórassa az ellenséget.

Továbbindultak lenn a csapatok, s mikor elvonultak a domb alatt, amely alatt egy keresztfa tövében állott a herceg, haterzer torok kiáltotta egyszerre:

— Éljen a herceg! Éljen vezérünk, Jeremiás! Száz és száz zászló hajolt meg előtte, a huszárok kilöttek karabélyaikat, a dobok megperdültek.

(Folytatása következik.)

oros seregek Pendijeh és Pamir hegyeit ostromolták. Es vajmi kevés reményt táplál Anglia támogatásáról is, ha az oroszok valaha Herat felé vonulnának; ezért aggódik nemzete sorsán, lázasan siettetvén hadseregének tel és harcoképességét.

Afganisztán jövőjéről pedig így nyilatkozik az emir:

— Kétségtelen, hogy Afganisztán azon nemzetek közé sorolandó, melyek vagy nagygya, hatalmassá lesznek avagy teljesen eltűnnek, mintha soh' nem léteztek volna. Az utóbbi eset következik be, ha az ország trónjára gyöngye emir kerül, ha az országban szakadások állnának be. Ha a kormány nem elég erős és nem elég bölcs, hogy a királyságot külső támadások ellen megvédjé, valószínű, hogy külső segély nélkül egyik vagy a másik támadó hatalmába kerül. Sem Anglia, sem Oroszország nem képesek az országot egyedül megszállni vagy tartani; pl. Anglia sohasem engedheti meg Oroszországnak, hogy Afganisztán egészen megszállja mert ez esetben Anglia helyzete Indiában tarthatatanná válnék. Másrészt Oroszország sem engedné, hogy Anglia vegye hatalmába teljesen Afganisztánt a nélkül, hogy a prédán megosztózkodjék.

Rendkívüli érdekesek azon fejezetek az uralgó memoárjaiban, ahol családi életét írja le. Az emir nagy mértékben babonás. Többek közt elmeséli, hogy miképpen tanult meg írni és olvasni az egék elrejtett misztériumaiból és hogy menekült meg az orgyilkosságtól az által, hogy egy szent férfiútól kapott talizmánt, mely nem volt egyéb egyszerű papirusdarabnál. Állandóan szívén viseli.

— Kezdetben — mondja az emir — nem hittem e talizmán hatalmában; hogy kipróbáljam, egy birkát hoztattam és a nyakára kötöttem a szent papírost és hiába kísértem meg az állatot golyóval eltalálni, egyszer sem sikerült. Ezóta hiszek a talizmánban s állandóan viselem.

Hivatalnokai és tisztjei tudatlansága gyakran lett az emir gunyának céltáblájává. 1835-ben Raval-Pindiben tartózkodván, egy ott ügyelgő fényképész gyorsan le akarta kapni midőn egyike legelőkelőbb udvari méltóságának, *Kabshi-Basi* a masina elé ugrott, eltakarván testével.

— Miért teszed ezt? — kérdezte az emir.

— Oh, felségs császár, azt te nem érted, ez egyike az újdatu ágyuknak s e férfi ellened emeli. Szívódi telkacagott az emir.

— Oh, *Kabshi-Basi*, ostobaságod oly nagy, mint szakállad. Hadd a jámbor fényképész s eredj utadra. A szegény ördög soha nem látott fényképezőgépet s azért nem értette.

E.

† **Elégedetlen asszonyok.** A „Cosmopolitan” egyik munkatársa Mrs. Elia Wheeler Wilcox, aki első sorban nőket érintő kérdésekkel foglalkozik, roppant sok levelet kap olyan amerikai hölgyektől akik birnak mindennel, ami közéleti és szerelmi boldogsághoz kívánatos, hanem azért mégis boldogtalannak vallják magukat. A beteges kultúra áldozatai ezek a — jobbára gazdag — asszonyok, akiknek megadott az élet mindent, amit adhat s ennek ellenére hiányzik lelkülettől egy: a megegyezés. Hogy pedig a hiányzó megegyezést mi adja vagyis mi adhatná meg a siránkozó gazdag nőknek, ez a tömérdek kérdéssel megrögzött „közös válaszából” derül ki. Azt írja Mrs. Elia Wheeler Wilcox hogy valóságos tünevény az amerikai jómódú nők között az aki teljesen boldognak vallja magát. „Tapasztalásaim szerint, — mondja Mrs. Wheeler, — a szorgalmas asszonyok a legboldogabbak. Nem a szegény munkásnőkre gondolok ezuttal, akik a mindennapi kenyér érdekében lejtik ki szorgalmukat hanem a jólétben vagy gazdaságban élő családanyákra. Ezek között az a legszerencsésebb, aki a legszorgalmasabb. Akit reggeltől estig leköt az otthonnak és a gyermeknevelésnek gondja az nem ér rá panaszkodni. Ellenben szakadatlanul panasza vannak hangolva azok az uri hölgyek, akik — másokra bizzák az otthon gondjait és a gyermek nevelést. A modern amerikai társadalom legelőkelőbb termeiben a figyelmes szemlélő valóságos ellenmondást tapasztalhat a gazdagság és a boldogság között. A legelőkelőbb teleaggatott urbígyi szívében valami mondatatlan keserűség lakik, a toll és virágdísz közül kigugró szemekből fájdalom, társadság, csapódás beszél. Valamennyinek egyazon huron pendül a panaszra, megannyi álmodozik arról és olyan boldogságról, amilyen nincs. Es a legsajátságosabb az hogy e panaszos hölgyek közt igen sok van olyan, hogy helyzete valóságos mintá a kedvező körülmények szerencsés találkozásának. Van jó, fiatal, doréék férjük van társadalmi tekintélyük gazdagság fedezi minden vágyukat, gyermekeik szépek, egészségesek, okosak és ők, e

sok szerencse bírlói, az előkelő szép és gazdag urnők: — „boldogtalannak.” A baj orvoslására csak egy dolgot tart az amerikai írónő alkalmasnak, a — munkát.

† **Műkincsek — gravitációja.** Eddig is fenyegette Európa műkincseit az a veszély, hogy New Yorkban kerülnek együvé s ennyiben az európai műizlésre nézve baosan lesznek hozzáférhetők. Ezt a veszélyt most még inkább fokozza Mr. Jacob Rogers hagyatéka, amelyet cirka hét millió dollárra becsülnék és amely a *Metropolitan Museum of Art* tulajdonába tulajdonába ment át. Az örökösök ezt a muzeumot tette általános örökösévé s rokonainak alig hagyott hátra egy féli milliót. Ez által a new-yorki műkincs-szomj még az eddiginél is nagyobb mértékben lesz képes az oceanon túl összpontosítani mindazt, amit az oceanon innen a művészet zsenije termel s ami európai muzeumokban elhelyezve és így biztosítva nincs. A nagy hagyaték az amerikai műkincs-tárlat számára évente körülbelül egy millió korona kamatot fog hajtani s ezáltal még nagobb lesz a csereorgalom a művészetnek Európában megszületett remekiei és az amerikai dolárok között Lassanként kialakul a műkincsekre nézve a gravitáció törvénye — New York felé.

† **Husz millió művészeti célokra.** Az európai műgyűjtőknek komoly versenyt okoz az Újvilág lakóinak az a törekvése, hogy saját muzeumukban halmozzák föl mindazt aminek műtörténeti becsé van. Támogatják az amerikaiakat eme törekvéseikben azok a retentőn nagy összegek, amelyeket a különböző vasut-, acél- és petroleum-királyok juttatnak erre a célra. New-Yorkból jelentik, hogy ott a minap halt meg *Rogers* Jakab, aki nagy lokomotívgyárak igazgatója volt és husz millió koronányi vagyonát a *Metropolitan Museum of Art*-nak hagyományozta. Rokonainak csak egy milliót hagvott, mire ezek perrel akarták megtámadni a végrendeletet. A muzeum erre ujjab egy millió koronát juttatott a rokonságnak, mire azok elláttak a perrel. A muzeumnak ilyen módon most egy millió korona éviáradék van biztosítva és így módjában lesz nagyon sok olyan műtárgyat megszereznie, amelyeket európai muzeum még nem lojált le a maga számára. Érdekes, hogy a hagyomány hírére vagy kétszáz ritka becses képet ajánlottak más európai múkereskedők a muzeumnak.

† **Jégképződés nyáron.** Középső Franciaországban, az *Autergne*-ben régi lávaömlés között jeget találtak nyáron. Pedig 56 fok volt a hőség s még árnyékban is 34 fokot mutatott a hőmérő. És más idősokban, ősszel vagy télen soha sincs ott jég. A dolog magyarázata az, hogy a lávaretegek közt víz tolyik s a nagy hőség következtében folyton párolog s amilyen mértékben képződik a pára ugyanolyan mértékben hűl le a víz míg végre legypontra száll alá a hőmérséklete. Es épp ez a magyarázata annak is hogy csak nyáron képződik jég.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Osztárk-Magyar Bank. Bécsből jelentik, hogy az Osztárk Magyar Banknak *Londonból* 100.000 font sterling aranyat küldöttek.

A newyorki tőzsdé. *New Yorkból* jelentik október 23-iki kellettel: Az értéktőzsdé szilárdan, de szabálytalanul nyílt meg. Jelentékeny és tartós vásárlások Csigó, Milwaukee és St.-Paul-részvényekben, valamint Union Pacific-részvényekben, amelyekett abban a várakozásban eszközöltek hogy a Northern Pacific ügyet betesznek, más értékekben is javulást idéztek e d. Egy 4½%-os árhanyatlás a Chicago and Northwestern-Preferred-részvényekben az utolsó órában más téren is áreskedésnek okozott. Zárlat szabálytalan. A részvényorgalom 770.000 darabot tett ki.

Baromfiállítas. Az idei baromfiállítást november 3-án nyílt meg a Fővárosi Pavilonban. A kiállításra százkilencvenkét kiállító összesen három-ezer tétel is részt vett. A tételek között több igen értékes és ritka példány van. A magyar tenyésztők ma dnem kivétel nélkül mind kiállítanak. Több kiváló külföldi tenyésztő is részt vesz a kiállításon. A külföldi kiállítók között van *Hohenlohe* herceg, slaventzoi báró *Vilczek* hollandi telepe, a jesseni német-amerikai telepe, a brünni Nannest telepe.

Szesszárak A kontingens nyersszesz ára *Budapestben* pénzben 42.— korona. áruban 42.50 korona. *Bécsben* az irányzat valamivel gyöngyöb. A kontingentált készáru 39.20 korona pénzben 39.60 korona áruban.

Heti lóvásár. A Tattersal telepén ma megtartott heti lóvásárra felhajtottak 286 első- 434 másodrendű, összesen 720 darab lovat. Elkelt 342 ló.

Borjvásár. 1901. évi október 24-én. (A budapesti marhavásártól vásár-pénztár részvényszerűságtől.) Felhajtás: Belöldi élő borju 386 drb, leölt

borju — db, bécsi borju — db, — db, nővendékmárha 42 darab, bárány élő — darab, élő bárány — darab. **Arjegyzések.** — Belöldi leölt borju I. rendű 72—80 l.-ig, kivételes 82 —, II. rendű 60—70 l.-ig, 1 kilónként, leölt borju I. r. — l.-ig. II. r. — l.-től — l.-ig, kivét. — l. kilónként levonás nélkül. Rugott borjukért 28—56 l.-ig. Növendék marha — l.-től — l.-ig, l. r. — l.-ig, középmínőségű 50—60 l.-ig, alarendelt 40—47 l.-ig, 1 kilónként. Bárány élő — k., leölt bárány —, —, K. kivételesen 60 — k.-ig páronként. — Az irányzat csendes, az árak változatlanok maradtak; a készlet elfogyott.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvényszerűságtól.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökr 600 darab magyar tehén 602 darab. szerbiai ökr — darab szerbiai tehén — db. boszniai ökr — drb. boszniai tehén — drb. bivaly 89 drb, bika 182 darab. összesen 1473 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizalmi való ökr 32 darab, fejős tehén 24 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökr, legjobb minőségű 62.— K.-től 67.— K.-ig kivételesen —, K., 100 kilónként élő sulyban középmínőségű 52.— K.-től 60.— K.-ig, silányabb minőségű 48 K.-től 50 K.-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 46 K.-től 52.— K.-ig, kivételesen —, K.-ig. Silányabb minőségű 38 K.-től 44 K.-ig. Tarka hizott ökr, legjobb minőségű 62 K.-től 67.— K.-ig, kivételesen — K.-ig középmínőségű 50 K.-től 60.— K.-ig, silányabb minőségű 44 K.-től 48 K.-ig. S. r. és boszniai ökr legjobb minőségű 45 K.-től 52.— K.-ig, kivételesen — K.-ig, silányabb minőségű 36.— K.-től 42.—, — K.-ig. Bika jobb minőségű 50 K.-től 61.— K.-ig, kivételesen 64.— K.-ig silányabb minőségű 40.— K.-től 45.— K.-ig. Bivaly 30 K.-től 42 K.-ig, kivételesen —, K.-ig. Magyar tehén 36.— K.-től 52.— K.-ig, kivételesen —, K.-ig. Tarka tehén 40.— K.-től 60.—, K.-ig kivételesen —, K.-ig. Mind 100 kilónként élő sulyban. Gazdasági marhákért: Igás ökr elsőrendű — K.-től —, K.-ig métermásánként, kivételesen —, K.-től 640—740 k.-ig páronként közép minőségű —, K.-től —, K.-ig 100 kilónként — K.-től — K.-ig páronként, silányabb minőségű — K.-től — K.-ig 100 kilónként, — K.-től — K.-ig páronként. Hizalmi való ökr tehér 100 kg.-kint —, K.-től —, K.-ig. Fejőstelenen keresztetett szines 140 K.-től 220 K.-ig darabonként, bonyhádi faj 230 K.-től 340 K.-ig darabonként, kivételesen — K.-től — K.-ig, igás bivaly —, K.-től —, K.-ig páronként. A felhajtás vágómarhából 200 darabban nagyobb volt a mult hetinél, a vételkedv még gyengébb volt mint eddig, mert a legutóbbi konzumvásáron körülbelül 1500 darab jómínőségű szerb marhát vásároltak a helybeli mészárosok, miattal szükségét érezték magyar marhából nagyon csekély. Elsőrendű hizott ökr nem volt felhajtva jobbminőségűek ára 100 kilogrammonként 1 koronával középek 2 koronával hanyatlottak; silány marhát csak potom árán lehet eladni. Jármas ökrökben nem volt üzlet. Fejős tehenekre a vásár valamivel jobb volt.

Budapesti sertés-konzumvásár. A terencvárosi petróleum-rakodónál 1901. évi október 24-én Készlet 388 darab. Erkezett 1571 darab. Összesen 1959 darab. Eladott 1600 darab. Maradt 359 darab. Napi árak: 120—180 ki ogramm sulyban 86—90 koronáig, 220—280 kilogramm sulyban 87—92 koronáig, 320—380 kigr. sulyban 86—92 K.-ig. Öreg nehéz páronként 400—600 kilós 84—86 koronáig. Miac 74—80 korona. A vásár élénk volt.

Bécsi szarvasmarhavásár, október 24. (Saját tudósítónk telejelentése.) A mai vásárra felhajtottak: 3410 drb borjut, 3628 drb élő sertést, 533 darab levágott sertést, 890 levágott juh, 244 darab bárányt. Irányzat gyengébb, mint a mult heten s így a hangulat jobb, a gyengébb minőségűek javultak.

Eladási árak: Levágott borju 80—82 fillér, elsőrendű 94—112 fillér, legeleje 116—120 fillér élő boru 64—84 fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű 92—100 fillér, fiatal sertés 88—94 fillér, kivételesen — l., levágott nehéz sertés 84—100 fillér, kivételesen — fillér husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 104—112 fillér, elsőrendű süldő 40—72 l. élő juh — l., levágott juh — fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 10—24 korona, páronként.

A budapesti gabonatözsdé.

Budapest, október 24.

Tartott irányzat mellett 35.000 métermázsza buza került forgalomba. Néhány tételnél egy pár fillérrel emelkedtek az árak.

Rozs és tengeri változatlan maradt.

Eladott:

Buza, Tiszavidéki: 300 mm. 79 k. 8 K. 45 l., 100 mm. 79 k. 8 K. 45 .. 370 mm. 79 k. 8 K. 45 l., 100 mm. 79 k. 8 K. 40 l., 200 mm. 78.5 k. 8 K. 35 l., 590 mm. 78 k. 8 K. 41½ l., 300 mm. 78 k. 8 K. 35½ l., 100 mm. 79 k. 8 K. 37½ l., 100 mm. 78 k. 8 K. 25 l., 100 mm. 78 k. 8 K. 10 l., üszkös. 100 mm. 78 k. 8 K. 10 l., 200 mm. 77.8 k. 8 K. 20 l., vegyes, 100 mm. 77.8 k. 8 K. 20 .. 100 mm. 77 k. 8 K. 10 l., 100 mm. 76 k. 8 K. 05 l.

Fehérmegyei: 2700 mm. 76 k. 8 K. 15 l., 1550 mm. 75.2 k. 8 K. 15 l.

Duna-Szekesői: 1200 mm. 79 k. 8 K. 25 l., 1800 mm. 77.5 k. 8 K. 15 l.

Pestmegyei: 400 mm. 78 k. 8 K. 30 l., 200 mm. 78 k. 8 K. 20 l., 100 mm. 77.5 k. 8 K. 20 l., 550 mm. 76.5 k. 8 K. 17½ l., 200 mm. 76 k. 8 K. 07½ l., 350 mm. 75 k. 7 K. 90 l., 200 mm. 75 k. 7 K. 90 l.

Felsőmagyarországi: 200 mm. 79 k. 8 K. 45 l.,

100 mm. 77 k. 8 K. 15 f., 100 mm. 77 k. 8 K. 07 1/2 f., dohos.

Bánsági: 3800 mm. 76-8 k. 8 K. 17 1/2 f., 500 mm. 77-8 k. 8 K. 25 f., 600 mm. 76 k. 8 K. 25 f., 2500 mm. 76 k. 8 K. 05 f., 700 mm. 74-8 k. 7 K. 85 f.

Sat-Tamási: 1400 mm. 76-2 k. 8 K. 27 1/2 f. Bácskai: 150 mm. 76-5 k. 8 K. 20 f., 3000 mm. 75-2 k. 7 K. 90 f., 250 mm. 75 k. 7 K. 91 1/2 f.

Bajai: 1100 mm. 75 k. 8 K. — f. Baktára: 1100 mm. 75 k. 8 K. — f. Szerbiai: 2300 mm. 73-8 k. 7 K. 42 1/2 f. O-buza. Tiszavidéki: 100 mm. 76-5 k. 8 K. 05 f.

Mind három hónapra. Rozs: 500 mm. 7 K. 15 f., 300 mm. 7 K. 07 1/2 f., 200 mm. 6 K. 90 f., 500 mm. 6 K. 85 f., 300 mm. 6 K. 82 1/2 f., 200 mm. 6 K. 80 f. Arpa: 400 mm. 6 K. 10 f. Zab: 100 mm. 7 K. 27 1/2 f., 200 mm. 7 K. 10 f., 200 mm. 7 K. 07 1/2 f., 300 mm. 7 K. — f., 100 mm. 7 K. — f., 270 mm. 6 K. 87 1/2 f., keverékes, 100 mm. 6 K. 80 f.

Tengeri: 1000 mm. 5 K. 20 f. Készpénzfizetés mellett. A kézszerű hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for 'B u z a', 'Kiló', 'K.-től', 'K.-ig', 'Kilogramm ára', 'K.-től', 'K.-ig'. Rows include Tiszavidéki új, Fehérmegyei, Pestvidéki, Bánsági, Bácskai, and Egyéb gabonafajták (Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Bepőre, Köles).

A társadalmi életben a következő költségek történtek:

Table with columns for item and price. Items include Buza októberre, Áprilisi buza 1902., Rozs októberre, Áprilisi rozs 1902., Zab októberre, Áprilisi zab 1902., Májusi tengeri 1902.

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table with columns for item and price. Items include Buza októberre, Magyar buza októberre, Áprilisi buza 1902., Rozs októberre, Áprilisi rozs 1902., Zab októberre, Áprilisi zab 1902., Májusi tengeri 1902.

Délután fél 5 óraker zárul:

Table with columns for item and price. Items include Buza októberre, Buza áprilisi, Rozs októberre, Áprilisi rozs 1902., Zab októberre, Áprilisi zab 1902., Májusi tengeri 1902.

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde javult irányzatban indult, mire okul az Osztrák Hitelbank igazgatójának párisi utazása szolgáit, melyet a spekuláció üszekötésébe hozott a magyar beruházási kölesön művelévé. A kedvezőbb felhőg az egész vonalon elterjedt s az összes vezető-értékek magasabb ár-olyamaiban tükröződött vissza. A zárlat a legmagasabb árak mellett történt.

A helyi piac alárendelt forgalomnak örvendett. A déli tőzsdén a javulás tartós előmeneteket tett s az egész internacionális piacra is kiterjedt, főleg Államvasutakban.

A helyi piac kedvező volt. Jelzálogbank és Kőzuti vasutak emelkedtek. A valutapiac változatlan volt.

Az előtőzsde: emelkedett. Kötötték: Magyar hitelrészvény 634.—638.—. Osztrák hitelrészvény 615.75—620.50. Államvasutak részvény 616.—623.50. Rimamurányi vasmű 426.—226.—. Jelzálogban 437.50—440.— korona.

A déli tőzsde: kedvező. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 636.—637.50. Osztrák hitelrészvény 619.50—621.—. Államvasutak 622.—6.—5.—. Rimamurányi vasmű 426.—427.—. Kőzuti vasut 561.—563.— korona.

Forgalomba került tovább: Koronajáradék 92.80—92.90. Salgó 519.—523 korona.

Utótszde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 621.50. Magyar hitelrészvény 634.—. Leszámlító 411.—. Rimamurányi vasmű 426.50. Osztrák-Magyar államvasuti részvény 524.50. Kőzuti vasut 560.—. Villamos vasut 280.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következők ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 42.—48.— korona, vörös aprószemű 40.—45.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánsági — korona, középszemű 46.—49.— korona, nagyszemű 50.—54.— korona. Disznószár: budapesti 51.—51.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárazított vidéki — korona, városi 4 darabos 44.—44.50 korona, 3 darabos 45.50—46.— korona, üstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50—15.— korona 120 darabos — korona, 100 darabos 15.50—16.— korona, 85 darabos 16.—16.75 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.50—16.— korona, 100 darabos 15.50—16.— korona, 85 darabos 16.—16.25 korona. Szilva: slávoniai — korona, szerbiai 17.—17.50 korona, azonnali való szállításra.

A bécsi gabonátőzsde.

Bécs, október 24. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Az utolsó napok lanyha hangulata ma helyét adott szilárd irányzatnak a javult newyorki árjegyzésekre beállott ledezeti kereslet következtében ugyszintén a budapesti értéktőzsde szilárdabb magatartása folytán. A kínálat emelkedett tavasi buzában, amely 5 fillérel javult és 8.53—8.54 k. kötetlett. Őszi buza 8.20—8.23 K. 3 fillérenyi emelkedést mutatott. Egyebekben az ár-olyamok 2 fillérel emelkedtek őszi rozs és régi tengeri kivételével, amely cikkek megtartották tegnap esti ár-olyamukat. Kötettek: Rozs tavaszra 7.45—7.46, zab ősze 7.20, zab tavaszra 7.51—7.53, tengeri szeptember—októberre 5.43—5.44, tengeri május—júniusra 5.37, rozs ősze 7.30—7.32. Fügymondott 3500 métermázas rozs Zárlatkor maradt: Buza tavaszra 8.53, rozs tavaszra 7.45, zab tavaszra 7.54 korona.

A bécsi értéktőzsde.

Az előtőzsdén élénkebb üzletmenet mellett az irányzat szilárd.

A déli tőzsde ugyanilyen jelleggel indult. Zárlat szilárd.

Bécs, október 24. (Magyar értékek zárlata.) 4 1/2-os aranyjáradék 118.55. Isza: és szegedi kölesön sorsjegy 144.25. Magyar vasuti kölesön ezüstben 100.—. Magyar keleti vasuti állam kötvény 119.—. Magyar eszámlító-és penzaváltóbank 409.—. Rimamurányi vasműrészvény 427.—. Magyar koronajáradék 92.80, 4 1/2-os Magyar földtenger. kötvény 92.65. Magyar hitelbank részvény 637.58. Magyar nyeregény kölesön sorsjegy 178.25. Kassa-oderbergi vasuti részvény 352.50. Magyar kereskedelmi bank —. Magyar cukoripar 1690.

Bécs, október 24. (Osztrák értékek zárlata.) 4 1/2-os papírjáradék 98.40. Osztrák aranyjáradék 118.80, 1880-os sorsjegy 139.15. Osztrák hitelsorsjegy 403.—. Angol-osztrák bank 260.50. Bécsi bankjegyzület 422.—. Osztrák-magyar bank 1616.—. Déli vasut 67.—. Dunagőzhajózási részvény 775.—. Dohányrészvény 278.—. Császári és királyi: arany 11.32. Német bankváltók 117.25. 4 1/2-os ezüst járadék 98.25. Osztrák koronajáradék 95.50. 1884-iki sorsjegy 216.—. Osztrák hitelintézeti részvény 620.75. Unionbank 515.—. Osztrák Länderbank 395.25. Osztrák-magyar Államvasut 624.—. Elbavölgyi vasut 471.—. Alpeisi bányarészvény 347.50. 20 trenk. arany 19.02. Londoni váltótár 239.—. Bécsi Tramway Litt B. 237.—. Bécsi Tramway Litt A. 242.50 Lipót kohó —. Az irányzat javult.

Bécs, október 24. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 621.—. Magyar hitelrészvény 638.50. Angol-Osztrák bank 361.—. Bécsi bankjegyzület 423.50. Union bank 516.—. Länderbank 325.—. Osztrák-magyar Államvasut részvény 624.—. Déli vasut 67.—. Elbavölgyi vasut 472.—. Északnyugati vasut részvény 463.—. Dohányrészvény 278.50. Rimamurányi vasmű 427.50. Alpeisi bányarészvény 346.50. Májusi járadék 98.40 Magyar korona járadék 93.80 Török sorsjegy 93.75 Német birodalmi márká 117.32 —. Napoleon d'or 19.03.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, október 24. (Tőzsdéi tudósítás.) Tartós foderzet-szükséglet mellett ultimóra az irányzat szilárd volt. Buzditól-ig hatott az a hír, hogy kőbértékekben és néhány fontosabb közsenbányarészvényekben nagy értékelés volt, nevezetesen bankok javultak, járadékok is erősödtek. Osztrák értékek Bécsre magasabbak a képviselőházban az osztrák államvasutitársaság, az északnyugati és parubizti vasutak államosítása tárgyában benyújtott stírgösségi indítvány következtében. Vasutak közül Földközi-tenger-vasutak alacsonyabbak. További lefolyásában a forgalom csendes volt, tartós szilárd-ság mellett. A kedvező hangulat áthatott az ipari értékek készpénzárcára is. Magánleszámlító kamat 3 1/2%.

Berlin, október 24. (Zárlat.) 4 1/2-os papírjáradék —. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 101.10. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronajáradék 93.75. Osztrák-magyar Államvasut 134.—. Kassa-oderbergi vasut —. Bécsi váltótár 85.25. Magyar vasuti beruházási kölesön 102.05. Alpeisi bányarészvény —. Disconto-Commandit 171.25. Általános vilá-

massági Edison 175.—. Gelsenkircheneri 158.50. Laura-kohó 181.40. 4 1/2-os ezüstjáradék 98.60. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 99.90. Osztrák hitelrészvény 195.25. Déli vasut 17.30. Károlyi Lejos vasut 161.80. Orosz bankjegy 216.35. 4 1/2-os új orosz kölesön 95.00. Török dohányrészvény —. Olasz járadék 99.25. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 149.50. Harpeni 135.50. Az irányzat csendes.

Berlin, október 24. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 99.90. Magyar koronajáradék 93.55. Osztrák hitelrészvény 195.40. Osztrák-magyar Államvasut 133.30. Déli vasut 17.25. Északnyugati vasut 218.35. Elbavölgyi vasut —. Orosz bankjegy készpénz —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Ultimo.) Lombard —.

Frankfurt, október 24. (Zárlat.) 4 1/2-os papírjáradék 98.60. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 101.25. Magyar koronajáradék 93.85. Osztrák-magyar bank 116.70. Déli vasut 17.40. Elbavölgyi vasut —. Londoni váltótár 203.73. Bécsi bankjegyzület 117.70. Villamos részvény —. 3 1/2-os magyar aranykölesön 83.90. 4 1/2-os ezüstjáradék 98.35. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 99.70. Osztrák hitelrészvény 195.40. Osztrák-magyar Államvasut 134.—. Északnyugati vasut —. Bécsi váltótár 85.20. Párisi váltótár 811.83. Unio bank —. Alpeisi bányarészvény 173.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, október 24. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Ár-olyamok január. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 195.40. Német bank —. Disconto 171.10. Berlini kereskedelmi bank —. Gelsenkircheneri —. Harpeni 135.50. Laura-kohó 181.40. Olasz járadék —. Szilárd.

Berlin, október 24. (Zárlat.) 4 1/2-os ezüstjáradék 98.40. 1880. sorsjegy 140.50. Déli vasut 17.25. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 100.70. Osztrák hitelrészvény 195.40. Osztrák-magyar Államvasut 134.—. Olasz járadék 98.70. 4 1/2-os Magyar aranyjáradék 100.10. Az irányzat szilárd.

Páris, október 24. (Zárlat.) Osztrák-magyar Államvasut 675.—. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 100.50. Osztrák Länderbank —. 3 1/2-os francia járadék 100.42. Ottomankbank 517.—. 3 1/2-os francia járadék 101.72. Alpeisi bányarészvény —. Déli vasut 90.—. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 102.40. Párisi bankrészvény 957.—. Olasz járadék 99.—. Francia törleszt. járadék 99.25. Osztrák földhitelezeti részvény 1200.—. Török dohányrészvény 308.—. Az irányzat javult.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Október 24. A sertésüzlet irányzata változatlan. A) Huszt sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű: Öreg nehez (páronként 400 kilogrammon felüli súlyban) — filléreg. Öreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. Fialat nehez (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 92—93— filléreg. Fialat közép (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 91—92— filléreg. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. II. Magyar szedett: Nehez (páronként 240—280 kilogramm súlyban) — filléreg. Közép (páronként 240—280 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. III. Romániai: Nehez (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) — filléreg. Közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. IV. Romániai eredeti (Stachl): Nehez (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — filléreg. V. Szerbiai: Nehez (páronként 260 kilogrammon felüli súlyban) 88—80 filléreg. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 86—88 filléreg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 84—86 filléreg.

Sertésleltékszám 1901. október 23. napján volt készlet 40.387 darab. — 1901. október 23. napján elhajtattott 510 darab, 1901. október 24. napjára maradt készletben 40.038 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Október 24. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Ábt Eleonóra okleveles tanítónő-t a facseti állami elemi népiskola-hoz rendes tanítónő-t; a pénzügyminiszter a balázsfalvi adó-hivatalhoz Opra Vilmos közsévi adóhivatali gyakorlatot adóított ideiglenes minőségben, Karsay Sándor győri lakost ideiglenes minőségben díjtalan pénzügyi számkönyvtákos nevezte ki a győri pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevő-séghez.

Előlejtés. A kolozsvári kir. ítélőtábla elnöke Kiss Mihály marosillyei járásbíró-sági III. oszt. hivataloslgát II. osztályra léptette elő. Athelyezés. Az igazságügyminiszter Ágh Béla lugosi kir. járásbíró-sági aljegyzőt a lugosi kir. törvényszékhez helyezte át. Pályázat. A budapesti Szent-Rókus kórházhoz szemé-szeti osztályán megüresedett főorvosi állásra, november 12-ig. — A beszerzési törvényszéknek hivataloslgát állás november 16-ig. — A soproni járásbíró-ságnál irnokai állás 4 hét alatt. — A felső-éberi járásbíró-ságnál irnokai állás november 17-ig. — A tenkei járásbíró-ságnál albirói állás 2 hét alatt. — A nagyvárdi törvényszéknek albirói állás 2 hét alatt.

Napirend.

Naptár: Péntek, október 25. Római katolikus: Alae. Marg. — Protestáns: Kizánt. — Görög-orosz: (október 12.) Próbusz. — Zsidó: Marcheschwan 12. — Nap kéi: 6 óra 19 perckor. — Nyugszik: 6 óra 36 perckor. — Hold kéi: 3 óra 19 perckor. — Nyugszik: éjjel 3 óra 19 perckor.

A kereskedelmi miniszter fogad délután 4 óraker. Nemzeti Múzeum. Régiségtár nyitva van délelőtt 9 órá-tól délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődij mellet tekinthetők meg.

Oroszág Képtár az Akadémiában nyitva van délelőtt 0—1-ig.

Iparművelési múzeum zárva. Telenológus Iparmúzeum. Nyitva délelőtt 9—1-ig. Meszögazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) délelőtt 0—1-ig. A földtani intézet múzeuma zárva.

Közlekedési Múzeum délelőtt 8—12-ig és délután 3—5-ig.

Az Akadémia Goetheszdobája nyitva délelőtt 10—12-ig. Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órá-tól 1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3 órá-tól 7 óráig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órá-tól 12 óráig. A Nemzeti Szalon kiállítás a d. e. 9 órá-tól este 8 óráig. Belépődij 50 fillér. Alttalari a Városhelyben nyitva egész nap. Belépődij 60 fillér.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERÁHAZ.
Péntek, 1901. október hó 25-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Péntek, 1901. október hó 25-én.

A vörös talár.

Dráma 4 felv. Irtá Brieux. Fordította F. Ábián István.
Személyek:
Vagret Mihályfi A főügyész Gyenes
Vagretné Rákosi Előd Ujházi
Bertha Vitrári M Benoit Rózsahegy
Bunerat Gabányi Mondoubleau Náday
La Bouzule Dömjén Etchepare Beregi
Ardeuil Szacsavay Yvette Márkus
Mouzon Dezső Etchepare anyja Fáy
Gál Bridet Zilahi
Kezdeté 7 1/3 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Péntek, 1901. október hó 25-én.

Szulamit.

Zsidó daljáték 4 felvonásban. Kövossy Albert átdolgozásból írta: Beöthy László és Makai Emil, zenéjét szerzője: Davidsohn Emánuel.
Személyek:
Monáoh Mátrai Szulamit Sötér
Aron Erdős Abigail Dóry
Absolon Hegyi Cingtang Iványi
Kezdeté 7 1/3 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. október hó 25-én.

S z i v e m!

Vígjáték 3 felvonásban. Irtá Bilhaud és Hennequin. Fordította Molnár Ferenc.
Személyek:
Grisselles Góth Maxime Tapolczai
Montureux Balassa Francine Fábíán
Antoinette Csillag Rose Bálint
Hélène Gazai M. Joseph Kassay
Gaston Chateau Bihari
Kezdeté 7 1/3 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. október hó 25-én.

Rolli és Rolland.

Énekes boház 3 felvonásban. Irtá és zenéjét szerzője ifj. Bokor József.
Személyek:
De Soirville Fedák Ninette Vidorné
Des Lignis Kovács Marion Harmath
Diana Bojár Gouboux Dellé
Boutoux Németh George Róza
Jeanette Kápolnai Octave Dóry
Cruchot Tollagi Martin Nagy V.
Kezdeté 7 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. október hó 25-én.

R ó m a.

Három szakaszban. Irtá Irméi Ferenc.
Kezdeté 7 1/3 óraker.

VÁRSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. október hó 25-én.

Bajazzók.

Dráma 3 felvonásban. Szövegét és zenéjét írta Leoncavallo. Fordította Radó Antal.
Személyek:
Nedda Szilágyiné Silvio Mihályi
Canio Déry 1. pár Ney B.
Tonio Várdy 2. pár Juhász
Beppo Gábor
Utána:
Parasztbecsület.
Melodráma 1 felvonásban. Zenéjét szerzője Mascagni P. Szövegét írta Targioni-Tozzetti és Menasci. Fordította Radó Antal.
Személyek:
Sanluza Flatt Albo Mányai
Leht Roemer Lucia Valent V.
Turiddu Kertész
Kezdeté 7 óraker.

FŐVÁROSI ORFEUM

Nagymező-utca 17.

Még csak rövid ideig:

Guerrero
Conchas
O. K. Sato
Mörbitz

Siessünk megnézni!

Az előadás 8 óraker kezdődik.

Jegy elővételi díj nélkül előre váltható d. e. 10-101-ig a pénztárnál.

Az „ATHENAEUM” irodalmi és nyomdai részv. társ. kiadásában
éppen most jelent meg
Krisztinkovich Ede
nagy közgazdasági tanulmánya

VIZIUTAKRÓL,
a víziutak szerepéről, folyamhajózásunkról, a külföldi mozgalmakról és a magyar víziúthálózat kérdéséről
I. rész. A víziutak szerepe a közlekedési eszközök sorában.
II. rész. Víziutaink és folyamhajózásunk.
III. rész. Külföldi mozgalmak a víziutak érdekében. (Az osztrák kormányjavaslat, indokolás, és törvény teljes szövege).
IV. rész. Magyarország és az osztrák hajózási csatornák.
V. rész. Feladataink. A magyar víziúthálózat létesítése.
A tervezett magyar és osztrák hajózási csatornák szines térképével.
A 366 oldalra terjedő könyv ára 6 korona.
Kapható a Budapesti Napló kiadóhivatalában, VIII. ker., József-körút 18.

SORSJEGYEKET,
melyek máshol el vannak zálogosítva, saját pénzemmel váltom ki és azokra magasabb kölcsönt adok, mely kényelmes havi részletben visszafizethető. Sziveskedjék a zálogjegyet beküldeni
Fleissig Sándor
Bankházához
Budapest, Erzsébet-körút 2. szám.

PRÓBA SZERENCSE!
Kétkráczáros levelezőlapon tett megrendelése elegendő, hogy meggyőződést szerezzen cipőim jószágáról, mely ha nem felel meg, a pénz haladéktalanul visszaadom
Mindenci-póért egy évi jótéltelést lát valaki, ha az általam feltalált „GUMI” kenőcsöt meyerlet ingyen adok, beküldi. Mértékének elegendő egy papírlapon harisnyában a lábaltalpi rajza. Kérje képes árjegyzékem ingyen.
Férfi sima vízszelű 3.-
Férfi elegáns víz szelű 3.50
Sarga bagaria fűzős 3.50
Boxalw. bőr v. szalon-lakk, elegáns fűzős 4.-
Női zerge csigós v. fűzős 4.-
Angol boxalw. bőr v. szalonlakk fűzős 3.50
Bagaria csizma egy darabtól, habbőgaggal 4.-
Gőnyváltó! Igaz tisztelt vevőim szives tudomására hozom, cégeim Agulár Dávid új, szentül saját novem alatt vezetem.
bőleves, vízmentes, erős kivitel 7.-
Egyéves áhéntestest ostomák, elegáns, elő rücs 10.-
Önkéntest bakancs, elegáns 5.-
Halina csizma, térdig érő magas bőr borított, erős vízmentes 4.50
Agulár Dávid új, szentül saját novem alatt vezetem.

AGULÁR IGNÁTZ
Budapest, DEÁK-TÉR 6.

CRÉME DE FANCHON
A 3 aszív véd. jezzel.
Rögös érzésű és szájút erősítő, legjobb a világban! Árthatatlan! Zsírmentes!
Kis csomag 1 K. nagy 2 K.
Főváros: **ERŐSÍTŐ Gyógyintézet.** Budapest, Rákóczi-párk 1. Vízre 20 fillér, szőlőből készült, dea és a frágis.
Kapható mindenhol. Raktár: **Török Gyógytár Budapest**

Felöltő és télkabátok.
Télkabátok 18 frt, Télinadrág 6 frt, Téli öltönyök 16 frt, minden tiszta gyapjuból Rothberger J. tábornál, es. és kir. udv. szállíték Budapest, Váci-utca 6.
Ruhák becsereéltetnek.

A képzőművészetek története.
Írták:
Dr. Gerece és dr. Morvay Győző.
Egyeset a részletes műtörténelembe. Nálkülönösen kényes a képzőművészetben való gyors tájékozás okjából. Rövid ismertetése a művészet fejlődésének, a különböző korokban követelt irányoknak és stílusoknak. Főbb fejezetek: Az egyiptomiak és az assziri népek művészete, a kínaiaké, az ó-keresztény, a bizsánci, az arab, a román, a gör, a renaissance, a barok művészet és a XIX. század művészete.
137 színes és fekete képpel. — Gyönyörű vázonnívó.
Ára 3 korona.
LAPPEL RÓBERT (Wodianer F. Flai)
es. és kir. udv. könyvkereskedés kiadása
Budapest, VI., Andrásy-ut 21. szám.

JÓSZIV SORSJEGY.
Huzás november 15-én.
Főnyeremény 30.000 kor.
Kapható:
24 havi részletfizetésre havi befizetés 5 darabra 2 kor. 50.
Már az első részlet lefizetése ellenében kiadom a sorsjegyek sorozatát és szármal tartalmazó részletelő aronallal jétekkorral.
Fleissig Sándor Bankháza, Bpest, Erzsébet-körút 2.
Ügynökök felvétetnek.

Szőlőoltványok
szokványminőségben.
A legkiválóbb és bor- és csemefajokban fajtisztán, teljes jétállásán.
Élőkerítés.
Giedtseha csemefék és magvak.
Uradalmaimnak, községeknek három évi törlesztésre is adatik.
Oris társul, igen gyorsan fejlődő szőlőnyeremény. Ez az egyedül, melyből öri örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csekély kiadással, melyen nem egy ember, de semmielőt állat, még az apró nyusok sem károsíthatnak át. Minden rendelkezésedre rajzolunk kiadástól kitétel és kocsifélt utasításra megkérleteit. Ener csemeféle 200 méterre. — Ára 6 frt.
Diócsemefék. Orisai dírdolmet biztosítást voltánál fogva, ennek tenyésztése számos országban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.
Sines főnyomtatás dírdolozás ingyen és bérmentve küldök minden rendelés. Kérelmezésig mellél az árjegyzékem kívül még egy olyan könyvet kap ezzel, ki azt címszó ingyen és bérmentve küldök kör, mely minden az a ház, vagy család, a hol annak tartalmát használni ne fordítanak, vírázon, fűző, puzsán, gazdag vagy egyéb családnál egyaránt. Így még köztudnak is igen érdekelten áll. Kik rendelni semmit nem akarnak, mert benne számos oly kértelmények foglalnak, melyek mindenkinél nagy szíveskedés legyen. Cím: **Ermetelki első szőlőoltvány-telep. Nagy Kágya, u. p. Székelyhíd.**

Folies Moderne
Kerepesi-ut 63. szám.
11 óraker:
AZ ALSÓS PARTI
Német boház. Irtá Kvart-Kassa-Ultimó.
— Ezt megelőzi 1/10 óraker: —
KIS PAPA ALSZOL?
Kredeti boház. Irtá: Don Dugó.
Nappali pénzt. d. e. 11-12, d. e. 3-5-ig, este 7-től kezdve.
A tél kezdetén 12 órától kezdve reggeli 5 óráig hangverseny.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szombat	A zsidónő	A bor	Az almafa Pillangó k. a.	Rolli és Rolland	A vesztás-zsűzek
d. u. Vasárnap este	—	Himfy dalai	Ocskay birigadéros	A gyimesi vadvirág	A postás fiu
	Észak csillaga	A vörös talár	Pillangó k. a.	Rolli és Rolland	A vesztás-zsűzek

NEW-YORK
ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG
Alakult 1845-ben.
Az összes nyeremények a biztosítottak tulajdonát képezik.
Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:
Aktívák összige 1 millárd 293 millió korona
Évi bevétel 290
1899-ben a biztosítottaknak kifizetett 115
1890-ben kifizett új ületek összige 146
Tiszta fölösleg 1890. végén 225
Az 1900-ban a biztosítottaknak kifizetett nyereségyosztalók összige 14 millió koronára ragott.
A New-York a művelt világ összes országában bír főkökkel.
A New-York kővénye megtámadhatatlan a kiállítás napjától fogva.
Referenciák Magyarországon:
Magyar Általános Hitelbank.
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.
Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körút 9-11., New-York paita.

